

**UCHWAŁA NR L/334/18
RADY MIEJSKIEJ W DUKLI**

z dnia 22 lutego 2018 r.

w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dukła na lata 2018-2023

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r., poz. 1875 z późniejszymi zmianami), Rada Miejska w Dukli uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dukła na lata 2018-2023, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza Burmistrzowi Dukli.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Andrzej Dziejic

Załącznik do uchwały Nr L/334/18
Rady Miejskiej w Dukli
z dnia 22 lutego 2018 r.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY DUKLA NA LATA 2018-2023

Dukla, 2017 r.

Opracowanie:

treECO nsulting Joanna Różana

ul. Belwederczyków 5/5

31-242 Kraków

treeconsulting.project@gmail.com

Zespół w składzie:

inż. arch. Joanna Różana

mgr inż. Agnieszka Misiąg

mgr inż. Jakub Minor

Spis treści

1. Zakres pojęciowy	5
2. Wstęp.....	6
3. Diagnoza obszaru zdegradowanego.....	8
3.1. Metodyka wyznaczenia obszaru zdegradowanego	8
3.1.1. Wyróżnione jednostki pomocnicze.....	9
3.1.2. Dobór kryteriów delimitacji obszarów zdegradowanych.....	11
3.2. Sfera społeczna	14
3.3. Sfera gospodarcza.....	21
3.4. Sfera techniczna.....	23
3.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	25
3.6. Sfera środowiskowa.....	28
3.7. Obszar zdegradowany.....	30
4. Diagnoza obszaru rewitalizacji.....	37
4.1. Metoda wyznaczenia obszaru rewitalizacji	37
4.2. Analiza wskaźnikowa obszaru rewitalizacji.....	38
4.3. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji	39
4.3.1. Sfera społeczna	39
4.3.2. Sfera gospodarcza.....	40
4.3.3. Sfera techniczna.....	41
4.3.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	46
4.3.5. Sfera środowiskowa.....	51
4.4. Obszar rewitalizacji.....	52
4.5. Potrzeby oraz potencjały rewitalizacyjne na obszarze Gminy Dukła.....	54
5. Cele strategiczne, kierunki działań rewitalizacyjnych oraz wizja stanu obszaru po rewitalizacji	57

5.1.	Wizja obszaru rewitalizacji.....	57
5.2.	Cele rewitalizacji	57
5.3.	Powiązanie celów rewitalizacji	60
6.	Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	61
6.1.	Przedsięwzięcia podstawowe	61
6.2.	Przedsięwzięcia uzupełniające.....	72
6.3.	Ramy finansowe	73
6.4.	Harmonogram realizacji.....	74
7.	Mechanizmy zapewnienia komplementarności	75
8.	System zarządzania i monitoringu.....	80
8.1.	Partycypacja społeczna	80
8.2.	System zarządzania.....	80
8.3.	Monitorowanie i aktualizacja programu.....	82
9.	Powiązanie programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	86
10.	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.....	88
11.	Raport z konsultacji społecznych	89

1. Zakres pojęciowy

Rewitalizacja to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia, obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji.

Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właściciele nieruchomości) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnętrznie (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnętrznie (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).

Stan kryzysowy to stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
- technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Obszar zdegradowany to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary

nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.

Obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni Gminy oraz być zamieszkały przez więcej niż 30% mieszkańców Gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym poportowe i powydobywcze), powojenne lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

Program rewitalizacji jest inicjowany, opracowany i uchwalony przez Radę Miejską, jako wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej.

Projekt rewitalizacyjny to projekt wynikający z programu rewitalizacji, tj. zaplanowany w programie rewitalizacji i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów albo logicznie powiązany z treścią i celami programu rewitalizacji, zgłoszony do objęcia albo objęty współfinansowaniem UE z jednego z funduszy strukturalnych albo Funduszu Spójności w ramach programu operacyjnego. Wynikanie projektu rewitalizacyjnego z programu rewitalizacji oznacza zatem albo wskazanie (wymienienie) go wprost w programie rewitalizacji albo określenie go w ogólnym (zbiorczym) opisie innych, uzupełniających rodzajów działań rewitalizacyjnych.

2. Wstęp

Zgodnie z obowiązującymi Wytycznymi Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r. program rewitalizacji to inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dukła na lata 2018-2023 został opracowany w oparciu o *Wytyczne Ministra Rozwoju i Infrastruktury w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*.

Program jest podstawą realizacji przedsięwzięć, które przyczynią się do wyprowadzenia danego obszaru ze stanu kryzysowego. Program został przygotowany

w oparciu o *Instrukcję Przygotowywania Programów Rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020*. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy wykazano narastanie problemów społecznych na terenie gminy oraz powiązано je z degradacją przestrzeni. Planowane do realizacji działania przyczynią się nie tylko do poprawy estetyki krajobrazu i architektury, ale także do powstania nowych inwestycji, w tym także nowych możliwości spędzania wolnego czasu. Kompleksowa rewitalizacja przyczyni się zatem do wzrostu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców obszarów dotkniętych problemami społecznymi.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dukla na lata 2018-2023 charakteryzują:

- kompleksowość
 - działania objęte *Programem* ujęte są w sposób kompleksowy bez pominięcia aspektu społecznego oraz gospodarczego związanego z obszarem rewitalizacji oraz jego otoczeniem,
 - *Program* jest konstrukcją zapewniającą kompleksowość interwencji – projekty są ze sobą wzajemnie powiązane i wykazują synergię,
- koncentracja
 - *Program* dotyczy terenów o istotnym znaczeniu dla rozwoju gminy, obejmujących całość lub część zdiagnozowanego obszaru zdegradowanego, dotkniętego szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych,
 - działania są skierowane na określony i zidentyfikowany dzięki diagnozie obszar rewitalizacji,
- komplementarność
 - przestrzenna – przedsięwzięcia rewitalizacyjne są wzajemnie powiązane na obszarze rewitalizacji i oddziałują na cały dotknięty kryzysem obszar oraz zapobiegają rozprzestrzenianiu problemów (takich jak segregacja społeczna czy wykluczenie) na inne obszary,
 - problemowa – *Program* oddziałuje na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach – społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcyjnym, technicznym, środowiskowym, przez co zapobiega fragmentacji działań i koncentruje uwagę na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru,
 - proceduralno-instytucjonalna – system zarządzania *Programem* pozwala na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur,
 - międzyokresowa – projekty realizowane w ramach polityki spójności 2014-2020 są uzupełnieniem przedsięwzięć już zrealizowanych w ramach polityki spójności 2007-2013,
 - źródeł finansowania – przedsięwzięcia wynikające z programu rewitalizacji opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze

środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania,

- realizacja zasady partnerstwa i partycypacja – prace nad przygotowaniem programu oraz jego wdrażanie oparte są na współpracy ze wszystkimi interesariuszami, a w szczególności ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami oraz organizacjami pozarządowymi.

Ryc. 1. Cechy charakterystyczne Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dukla na lata 2018-2023

Źródło: opracowanie własne

3. Diagnoza obszaru zdegradowanego

3.1. Metodyka wyznaczenia obszaru zdegradowanego

Proces wyznaczenia obszarów rewitalizacji został przeprowadzony w oparciu o *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* oraz *Instrukcję przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego województwa podkarpackiego na lata 2014-2020*.

Jednym z pierwszych elementów, który ma na celu określenie obszarów zdegradowanych jest analiza danych zastanych, rozumiana jako analiza materiałów źródłowych stanowiących bazę dla dalszych rozważań i ustaleń prowadzonych na

poszczególnych etapach badawczych. Szczegółowej analizie poddane zostały dane z następujących stref: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Pozyskane dane są wyznacznikami stanu kryzysowego i określają obszary zdegradowane.

Kolejnym punktem procesu diagnozowania jest analiza przestrzenna, pozwalająca na prezentowanie zjawiska za pomocą map, obrazujących problematykę w przestrzeni.

Pierwszym etapem diagnozy jest wyznaczenie obszaru zdegradowanego, drugim etapem jest wyznaczenie obszaru rewitalizacji.

Dane wykorzystane w diagnozie gminy pozyskane zostały z:

- Urzędu Miejskiego w Dukli,
- Urzędu Statystycznego w Rzeszowie,
- Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie,
- Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dukli,
- Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie.

3.1.1. Wyróżnione jednostki pomocnicze

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dokonano analizy negatywnych zjawisk (kryzysowych) w rozkładzie przestrzennym odniesionym do podziału gminy na jednostki pomocnicze – sołectwa. Wybór sołectw jako jednostek pomocniczych pozwala na zidentyfikowanie zjawisk kryzysowych w przestrzeni gminy. Powyższy wybór jednostek pomocniczych ma na celu ukierunkowanie wsparcia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na najbardziej dotknięte problemami obszary gminy i został ustalony w porozumieniu z Urzędem Miejskim w Dukli. W Tabeli 1 zamieszczono nazwy sołectw, liczbę mieszkańców danych sołectw oraz powierzchnie sołectw w Gminie Dukla. Na rysunku 2 zamieszczono poglądową mapę Gminy Dukla z podziałem na sołectwa.

Ryc. 2. Podział Gminy Dukła na sołectwa.

Źródło: opracowanie własne

Tab. 1. Sołectwa w Gminie Dukła.

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców	Udział [%]	Powierzchnia [ha]	Udział [%]
1	Barwinek	275	1,9	1165	5,0
2	Cergowa	1354	9,1	855	3,6
3	Chyrowa	101	0,7	1088	4,6
4	Osiedle Dukła	2122	14,3	548	2,3
5	Głojsce	799	5,4	784	3,3
6	Iwla	750	5,1	1168	5,0
7	Jasionka	1212	8,2	813	3,5
8	Lipowica	262	1,8	255	1,1

9	Łęki Dukielskie	1667	11,3	1087	4,6
10	Mszana	283	1,9	1893	8,0
11	Nadole	505	3,4	318	1,4
12	Nowa Wieś	173	1,2	122	0,5
13	Olchowiec	59	0,4	2350	10,0
14	Ropianka	10	0,1	422	1,8
15	Równe	1926	13,0	1395	5,9
16	Teodorówka	1065	7,2	930	4,0
17	Trzciana	221	1,5	1040	4,4
18	Tylawa	395	2,7	1878	8,0
19	Wietrzno	845	5,7	434	1,8
20	Zawadka Rymanowska	237	1,6	2828	12,0
21	Zboiska	427	2,9	173	0,7
22	Zydranowa	126	0,9	1978	8,4
Łącznie		14814	100	23524	100

Źródło: Urząd Miejski w Dukli, stan na 2014 rok

3.1.2. Dobór kryteriów delimitacji obszarów zdegradowanych

Na potrzeby przeprowadzenia delimitacji obszarów zdegradowanych, dokonano wyboru odpowiednich zmiennych, które je w sposób istotny statystycznie różnicują. Wybrane zmienne wyznaczone zostały z uwzględnieniem każdej ze wspomnianych wyżej badanych stref: społecznej, gospodarczej, funkcjonalno-przestrzennej, środowiskowej oraz technicznej, co pozwala pokazać zjawisko na kilku wiążących się ze sobą poziomach wskazanych w *Rozporządzeniu*. Do tego celu wykorzystano 15 wskaźników, w tym 7 o charakterze społecznym, który to z punktu widzenia procesu rewitalizacji ma priorytetowe znaczenie. Zbiór wskaźników zawiera tabela nr 2.

Tab. 2. Zbiór analizowanych wskaźników.

Kategoria	Zmienna
Strefa społeczna	Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania
	Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania
	Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania
	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania
	Liczba długotrwale bezrobotnych w %
	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy

	społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania
	Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania
Strefa gospodarcza	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski
Strefa techniczna	Udział budynków mieszkalnych zamieszkałych w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych
	Masa pozostałych do unieszkodliwienia wyrobów azbestowych
Strefa przestrzenno-funkcjonalna	Jakość usług infrastruktury turystycznej
	Dostęp do usług publicznych
	Stan techniczny zabytków i ich otoczenia
Strefa środowiskowa	Poziom hałasu
	Jakość wód powierzchniowych

Powyższe wskaźniki zostały wypracowane na podstawie danych pochodzących z różnorodnych źródeł, w tym z danych Urzędu Miejskiego, badań społecznych, statystyk publicznych oraz badań eksperckich, przy czym uwzględniono zarówno dane jakościowe, ilościowe, jak również dane obejmujące aspekty przestrzenne.

Dane dla strefy społecznej, strefy gospodarczej oraz strefy technicznej są opracowane na podstawie danych statystycznych podanych przez Urzędu Miejskiego w Dukli, Urzędu Statystycznego w Rzeszowie, Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dukli. Dane statystyczne zamieszczono w tabeli nr 3.

Dane dla strefy przestrzenno-funkcjonalnej oraz strefy środowiskowej zostały opracowane na podstawie badań społecznych, konsultacji społecznych oraz badań eksperckich.

Ta sytuacja pozwoliła na sporządzenie analizy możliwie obiektywnej, uwzględniającej punkty widzenia wielu różnych grup zainteresowanych procesem rewitalizacji. Następnie wszystkie zebrane w procesie eksploracji dane poddane zostały kategoryzacji, która ostatecznie pozwoliła na zabudowanie syntetycznego wskaźnika stopnia degradacji poszczególnych porównywanych jednostek.

Tab. 3. Zbiór analizowanych danych.

	Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym (%)	Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania	Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Udział budynków mieszkalnych zamieszkałych w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych	Liczba organizacji pozarządowych	Masa pozostałych do unieszkodliwienia wyrobów azbestowych [ton]
Barwinek	-1,32	13,40	1,09	6,91	47,37	10,18	4,73	89,11	3,00	68552
Cergowa	1,32	26,80	0,07	5,69	40,26	15,66	4,14	76,99	2,00	234724
Chyrowa	-2,30	26,98	0,00	2,97	33,33	31,68	3,96	78,85	0,00	39908
Dukla	-11,76	26,18	-0,28	6,08	33,33	14,61	7,45	66,53	10,00	97616
Głojsce	0,34	23,12	1,38	7,63	45,90	35,17	2,75	77,69	6,00	176650
Iwla	-7,21	32,41	-0,40	5,87	54,55	19,87	2,27	77,88	5,00	199802
Jasionka	0,98	27,50	-1,16	6,68	32,10	7,84	2,06	80,95	3,00	259140
Lipowica	1,20	23,95	-1,91	3,44	22,22	21,37	3,82	75,41	0,00	71036
Łęki Dukielskie	2,30	31,60	-0,18	6,06	41,58	15,66	3,24	76,88	8,00	246804
Mszana	3,40	25,15	0,71	9,54	55,56	25,44	2,83	95,49	2,00	154636
Nadole	-1,43	26,50	-0,59	7,52	44,74	15,64	3,37	73,89	0,00	53746
Nowa Wieś	-2,40	66,04	-0,58	8,09	35,71	22,54	0,58	76,81	0,00	64296
Olchowiec	0,35	32,35	-3,39	0,00	0,00	69,49	1,69	79,33	0,00	32574
Ropianka	0,00	11,11	0,00	0,00	0,00	0,00	20,00	90,00	0,00	4972
Równe	3,45	27,93	-0,52	6,28	45,45	19,26	3,17	77,47	7,00	222262
Teodorówka	2,32	27,16	0,00	6,85	39,73	14,93	5,35	76,47	0,00	194292
Trzciana	-8,32	27,97	-0,45	8,60	42,11	19,00	3,62	80,93	2,00	75160
Tylawa	0,43	26,40	0,00	4,30	41,18	22,53	4,56	78,35	4,00	132818
Wietrzno	0,45	27,75	0,47	4,85	46,34	12,31	4,26	75,96	6,00	74126
Zawadka Rymanowska	-1,67	23,13	-0,42	8,86	47,62	29,96	2,53	91,52	0,00	103690
Zboiska	-1,24	19,93	1,41	4,22	27,78	16,16	5,39	77,13	2,00	53658

3.2. Sfera społeczna

Sfera społeczna jako obszar priorytetowy dla procesu rewitalizacji, uwzględnia najwięcej wskaźników, do których zalicza się:

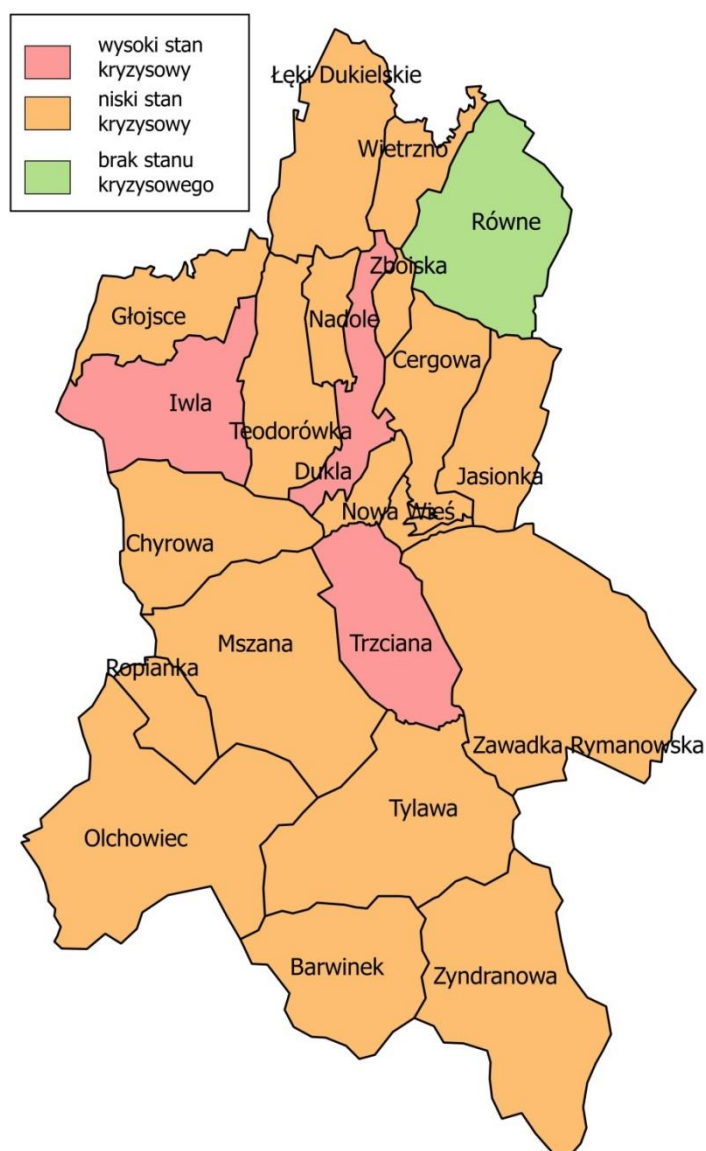
- saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania,
- ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania,
- przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania, liczbę długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem,
- udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania,
- liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem,
- liczbę osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania,
- liczbę organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania.

W celu dokonania delimitacji i wyznaczenia obszaru zdegradowanego dokonano porównania poszczególnych zmiennych w odniesieniu do poszczególnych jednostek statystycznych, co następnie zobrazowano odpowiednimi mapami przedstawiającymi zmienność zjawiska na terenie całej gminy.

W odniesieniu do wskaźnika salda migracji należy wskazać, iż teren jest średnio atrakcyjny pod względem osiedleńczym, na co wskazuje ujemna wartość współczynnika wynosząca -1,11. Najkorzystniejsza sytuacja została odnotowana w sołectwie Równe (3,45). Natomiast niekorzystna sytuacja ma miejsce w sołectwach: Dukła (-11,78), Iwla (-7,21) oraz Trzciana (-8,32), co wskazuje na duże zagrożenie związane z procesem depopulacji. Poniżej przedstawiono rozkład stanu kryzowego na terenie gminy w skali 1-3 (ryc. 3).¹

¹ Źródło: Urząd Miejski w Dukli, stan na rok 2014

Ryc. 3. Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne

Kolejnym współczynnikiem w sferze społecznej, poddanym szczegółowej analizie jest ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania, który w przypadku całej gminy wynosi 27,20%. Najgorszą wartości współczynnika zjawiska odnotowano w sołectwie Nowa Wieś (66,04%), co wskazuje na duże obciążenie demograficzne, spowodowane wieloma czynnikami np. wymaganiami rynku pracy czy niedostosowaniem założeń polityki do potrzeb ludności. W pozostałych sołectwach poziom wskaźnika utrzymuje się na poziomie średniej dla gminy. Na mapie poniżej przedstawiono rozkład wskaźnika w skali 1-3 (Ryc. 4).²

² jw.

Ryc. 4. Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania.

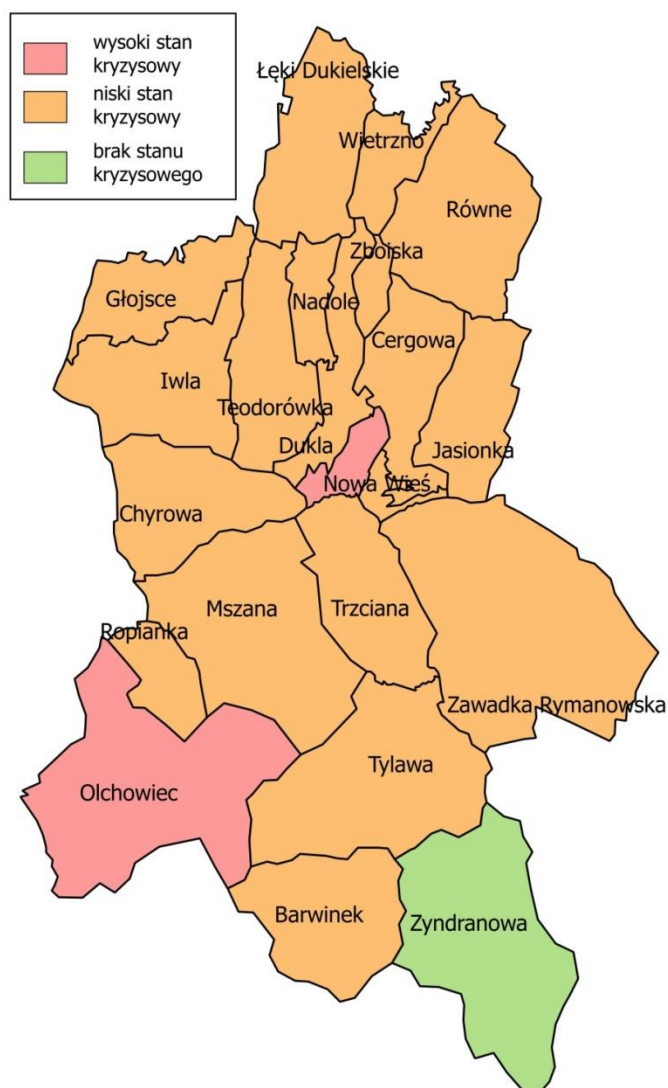

Źródło: opracowanie własne

Na płaszczyźnie uwarunkowań społecznych, istotne znaczenie ma również kolejne analizowane zagadnienie jakim jest przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania, prezentujący różnicę pomiędzy liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów na badanym obszarze. W odniesieniu do danych odnoszących się do całej gminy, należy podkreślić, iż odnotowano relatywnie niską liczbę urodzeń, co potwierdza ujemna wartość wskaźnika na poziomie -0,14. W odniesieniu do poszczególnych sołectw, sytuacja najlepiej przedstawia się w sołectwie Zyndranowa (1,6). Najniższy przyrost naturalny odnotowano natomiast w sołectwach Lipowica (-1,9) oraz Olchowiec (-3,4). Przedstawione wartości wskazują, iż gminie w perspektywie przyszłościowej grozi częściowe wyludnienie, co negatywnie odbije się na aspektach społecznych, technicznych, gospodarczych czy nawet

środowiskowych. Na mapie poniżej przedstawiono rozkład wskaźnika w skali 1-3 (Ryc. 5.).³

Ryc. 5. Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania.

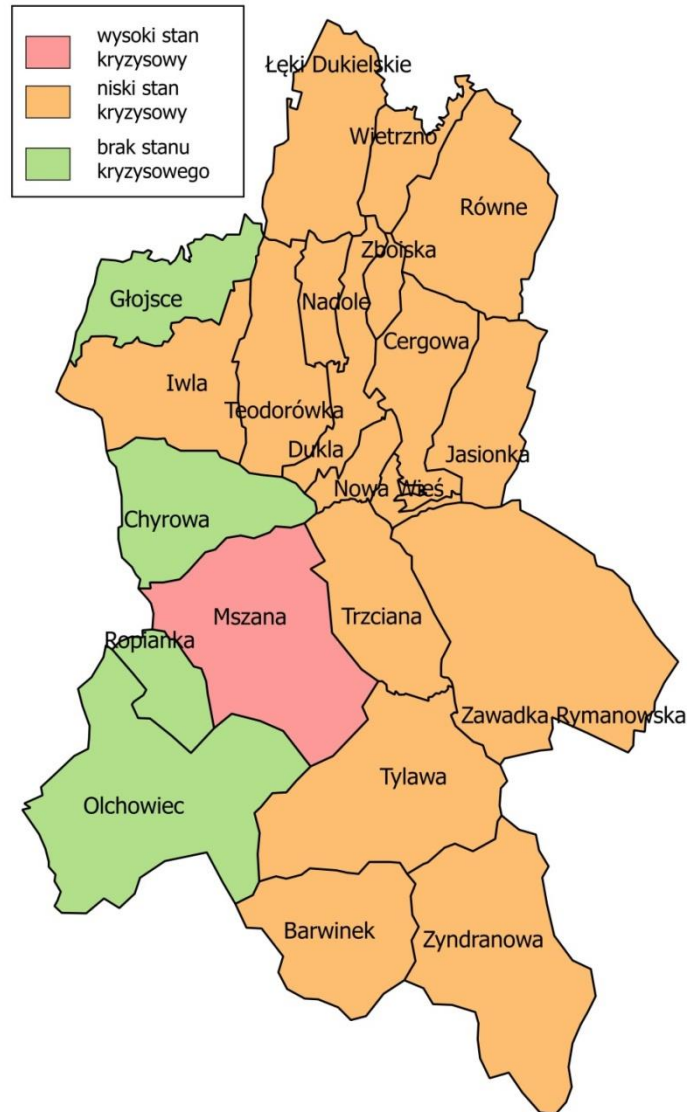
Źródło: opracowanie własne

Dokonano również badań obejmujących udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania. Dla całej gminy, wskaźnik przyjmuje wartość 5,80%, jednak w odniesieniu do wybranych jednostek statystycznych wartość ta jest zmienna. Znaczny kryzys w tym obszarze pojawia się w sołectwie Mszana (9,54%). Zdecydowanie lepsza sytuacja odnotowana została w sołectwach Chyrowa (2,97%), Olchowiec (0%) oraz Ropianka (0%). Podobnie jak w kontekście danych dotyczących długotrwałego bezrobocia, należy podkreślić, iż badane zjawisko niesie za sobą negatywne konsekwencje we wszystkich aspektach

³ jw.

życia społeczno-gospodarczego, w związku z tym wymaga wprowadzenia nowych rozwiązań w zakresie aktywizacji i promowania przedsiębiorczości wśród ludności w każdym wieku, a zwłaszcza w wieku produkcyjnym. Na mapie poniżej przedstawiono rozkład wskaźnika w skali 1-3 (Ryc. 6).⁴

Ryc. 6. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne

Istotnym z punktu widzenia płaszczyzny społeczno-gospodarczej jest współczynnik określający liczbę długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem, który odzwierciedla ogólną sytuację na rynku pracy w wyodrębnionym obszarze. W odniesieniu do całego obszaru gminy, średnia wartość wskaźnika wynosi 36,32%, jednakże w odniesieniu do poszczególnych sołectw sytuacja na rynku pracy jest

⁴ jw.

zróznicowana. Największy kryzys odnotowano w sołectwie Mszana (55,56%). Natomiast najkorzystniej pod kątem kwestii bezrobocia wypadły sołectwa Olchowiec (0%) i Ropianka (0%). Z punktu widzenia skutków jakie niesie za sobą długotrwałe bezrobocie, należy zaznaczyć, iż sytuacja na rynku pracy w całej gminie wymaga interwencji i dążenia lokalnych władz do rozwoju turystyki, zachęcania przedsiębiorców do inwestycji na terenach gminy jak również wspierania dotychczasowych przedsiębiorców w celu rozwoju działalności i zwiększania miejsc pracy. Na mapie poniżej przedstawiono rozkład wskaźnika w skali 1-3 (Ryc. 7.).⁵

Ryc. 7. Liczba długotrwałe bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem.

Źródło: opracowanie własne

Z płaszczyzną bezrobocia bezpośredni związek ma również wskaźnik określający liczbę osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania. Odnotowywany związek pomiędzy tymi dwoma aspektami,

⁵ Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie, stan na rok 2014

uwidacznia się w fakcie, iż wzrost poziomu bezrobocia na danym obszarze pociąga za sobą wzrost poziomu ubóstwa. Z pozyskanych danych wynika, iż wartość wskaźnika w odniesieniu do całego obszaru gminy wynosi 21,20. Najgorsza sytuacja przedstawia się jednak w sołectwie Olchowiec (69,49). Problem na terenie gminy istnieje, w związku z tym niezbędne są mechanizmy zwalczające obniżający się poziom życia społeczności, prowadzący w konsekwencji do marginalizacji społecznej. Na mapie poniżej przedstawiono rozkład wskaźnika w skali 1-3 (Ryc. 8).⁶

Ryc. 8. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania.

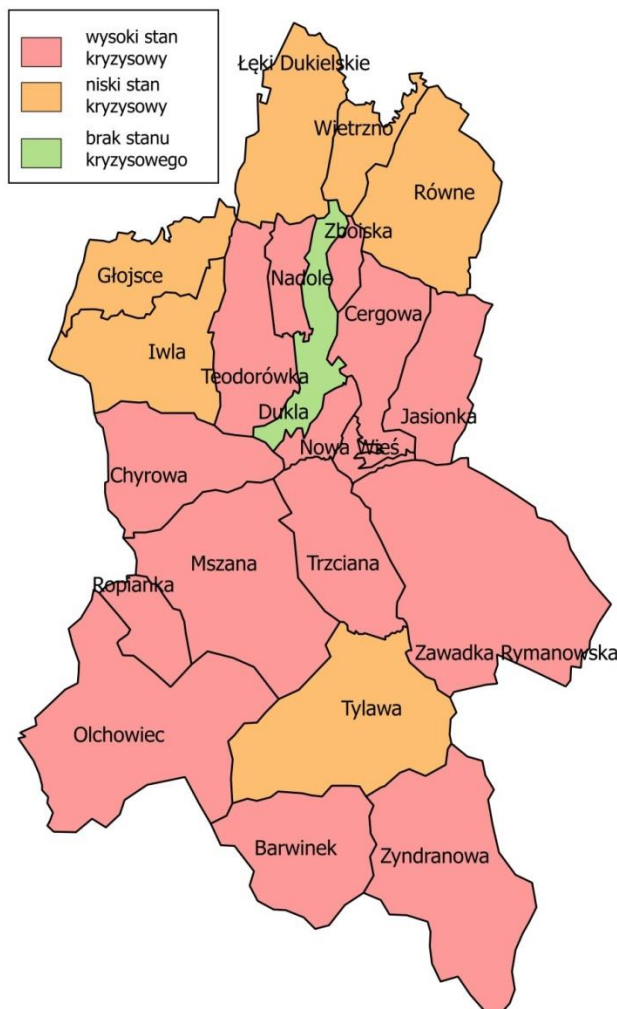
Źródło: opracowanie własne

Poziom życia społeczności lokalnych jak również tendencje do występowania negatywnych zjawisk zależą w dużej mierze od aktywności mieszkańców nie tylko w zakresie przeciwdziałaniu skutkom patologii, ale również wspierania rozwoju i atrakcyjności terenów. Wskaźnikiem odzwierciedlającym to zaangażowanie jest liczba organizacji pozarządowych, który w odniesieniu do całej gminy wynosi 2,82.

⁶ Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dukli, stan na rok 2014

Najkorzystniej sytuacja prezentuje się w mieście Dukla (gdzie funkcjonuje 10 organizacji pozarządowych). Najwięcej jest jednak sołectw w których nie funkcjonuje żadna organizacja pozarządowa (na mapie poniżej kolor czerwony – wysoki stan kryzysowy). W celu poprawy aktualnej sytuacji warto więc dążyć do wzmacniania więzi pomiędzy mieszkańcami oraz wspierania działań integrujących społeczność, co pozwoli zbudować duży potencjał i kapitał społeczny. Na mapie poniżej przedstawiono rozkład wskaźnika w skali 1-3 (Ryc. 9).⁷

Ryc. 9. Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne

3.3. Sfera gospodarcza

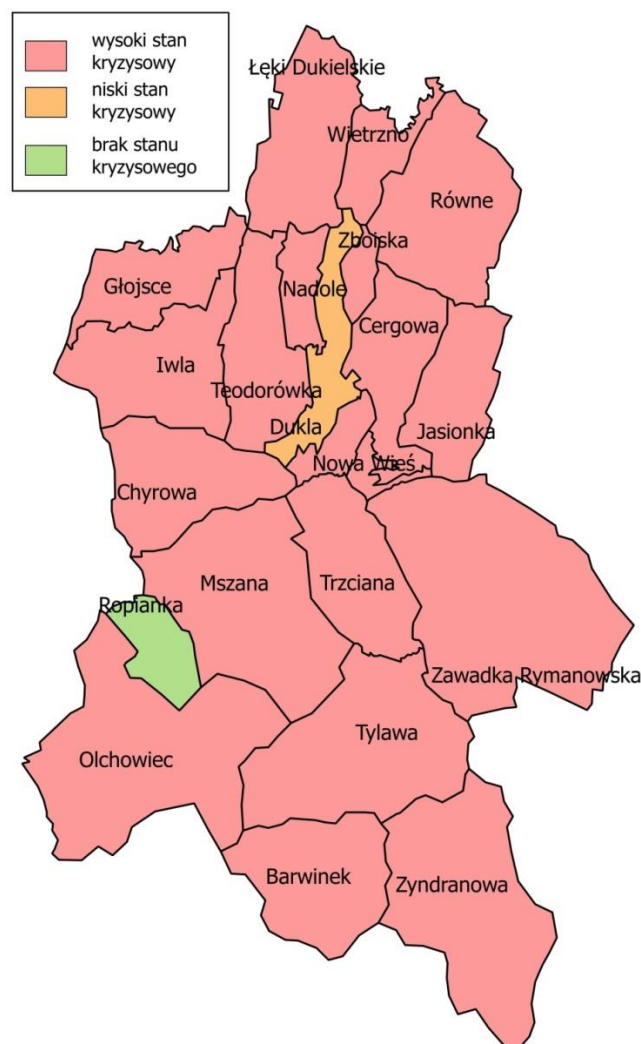
Kolejną z analizowanych płaszczyzn jest sfera gospodarcza, która podobnie jak sfera społeczna ma istotne znaczenie w kontekście codziennego życia mieszkańców jak również planowanych polityk publicznych. W jej ramach wyróżniono wskaźnik:

⁷ Źródło: Urząd Miejski w Dukli, stan na rok 2013

- liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania.

Wskaźnik, odzwierciedlający poziom przedsiębiorczości w gminie Dukła, dla całości badanego obszaru wynosi 4,31. Najkorzystniejszą sytuacją prezentuje się w sołectwie Ropianka (20,00), lecz należy zauważyć iż zamieszkuje sołectwo jedynie 10 osób. W pozostałych sołectwach przedsiębiorczość pozostaje na niezadowalającym poziomie. Na mapie poniżej przedstawiono rozkład wskaźnika w skali 1-3 (Ryc. 10.)⁸

Ryc. 10. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne

⁸ Źródło: Urząd Miejski w Dukli, stan na rok 2014

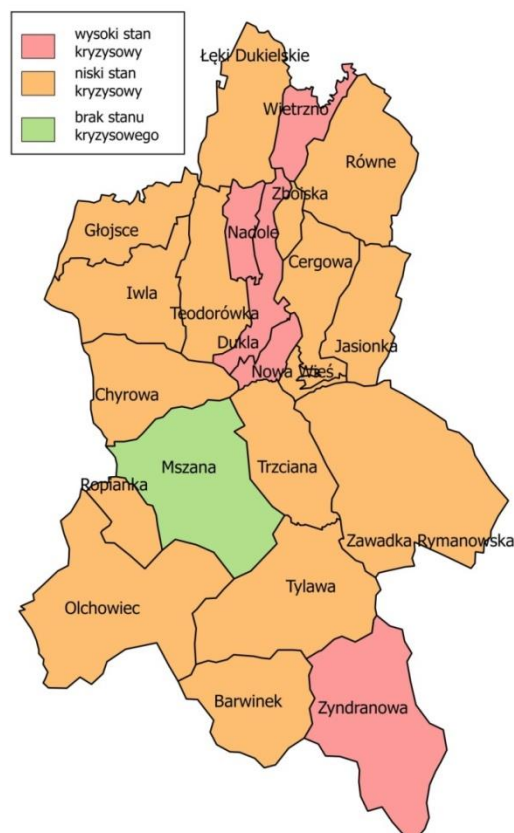
3.4. Sfera techniczna

Strefę techniczną na potrzeby prowadzonych badań odzwierciedlają dwa wskaźniki:

- Udział budynków mieszkalnych zamieszkałych w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych;
- Masa pozostałych do unieszkodliwienia wyrobów azbestowych.

Płaszczyzna ta odnosi się głównie do degradacji obszaru i potrzeb o charakterze infrastrukturalnym, jednakże swoim zasięgiem powoduje również konsekwencje w sferze społecznej oraz gospodarczej np. w postaci obniżenia atrakcyjności terenów dla nowych inwestorów, co powoduje, iż ma niebagatelne znaczenie dla analiz. Pierwszy ze wskaźników określający udział budynków mieszkalnych zamieszkałych w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych pochodzi z danych gromadzonych przez Urząd Miejski w Dukli. Dokonując całościowej oceny dla obszaru gminy, należy wskazać, iż przeważa średni poziom udziału budynków zamieszkałych, średnia dla gminy wynosi 74,25 . Tylko na obszarze pięciu sołectw: Dukla (67), Lipowica (75), Nadole (74), Wietrzno (76) oraz Zyndranowa (75) stan infrastruktury jest niezadawalający, co stanowi sygnał, iż ta sfera wymaga interwencji. Na mapie poniżej przedstawiono rozkład wskaźnika w skali 1-3 (Ryc. 11.).⁹

Ryc. 11. Udział budynków mieszkalnych zamieszkałych w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych.

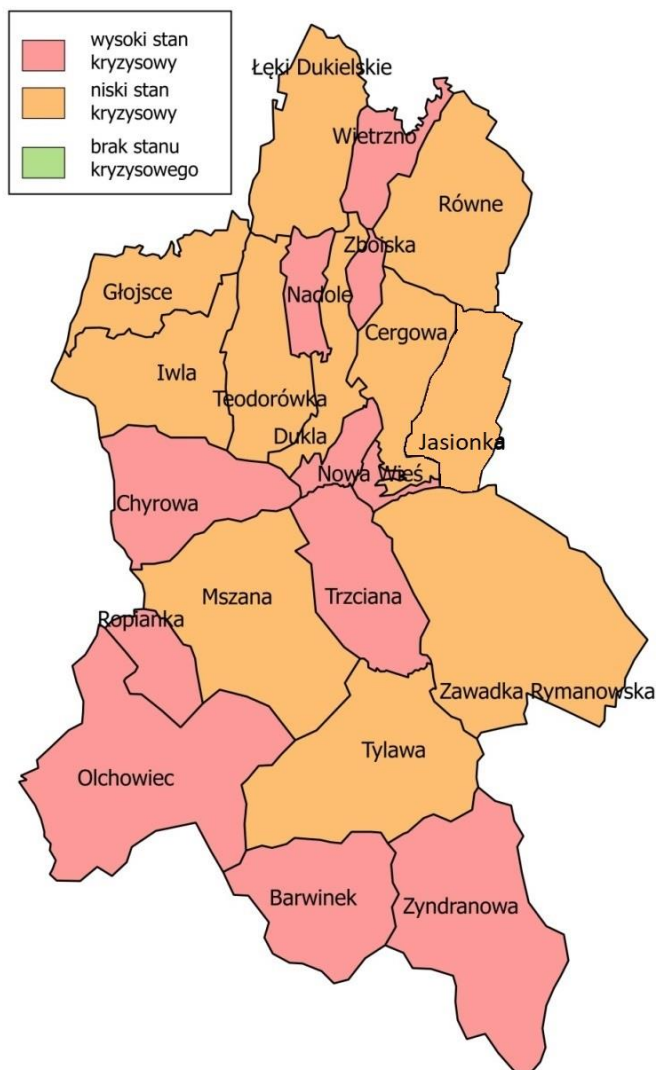

Źródło: opracowanie własne

⁹ Źródło: j.w.

Kolejny współczynnik w tym obszarze, czyli masa pozostałych do unieszkodliwienia wyrobów azbestowych, wskazuje na konieczność dokonania modernizacji i ulepszeń technicznych zarówno w budynkach użyteczności publicznej jak również w budynkach i lokalach prywatnych. Zgodnie ze zgromadzonymi danymi, łączna masa wyrobów azbestowych dla całego obszaru wynosi 2 629,41 ton. Pomimo licznych działań podejmowanych przez władze w celu usuwania niebezpiecznych wyrobów azbestowych, w dalszym ciągu należy mieć na uwadze fakt, iż problematyka ta stanowi duże zagrożenie nie tylko dla zdrowia mieszkańców, ale również środowiska, co wymaga ulepszania mechanizmów. Na mapie poniżej przedstawiono rozkład wskaźnika w skali 1-3 (Ryc. 12.).¹⁰

Ryc. 12. Masa pozostałych do unieszkodliwienia wyrobów azbestowych

Źródło: opracowanie własne

¹⁰ Źródło: Urząd Miejski w Dukli, stan na rok 2017

3.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Analizy w strefie przestrzenno-funkcjonalnej prowadzone zostały w oparciu o wskaźniki takie jak:

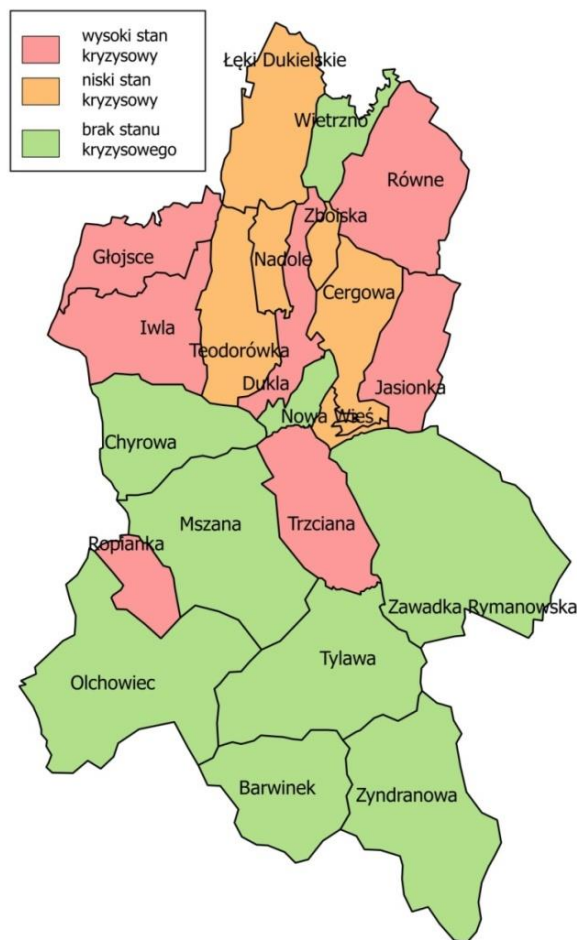
- Jakość usług infrastruktury turystycznej;
- Dostęp do usług publicznych;
- Stan techniczny zabytków i ich otoczenia.

Pozyskane dane mające charakter jakościowy i odnoszące się do stanu zagospodarowania przestrzennego, zostały pozyskane w ramach warsztatów partycypacyjnych prowadzonych w celu sporządzenia niniejszego dokumentu, spacerów badawczych oraz badań eksperckich.

Pierwszy ze wskaźników, mówiący o jakości usług infrastruktury turystycznej w sposób istotny różnicuje obszar gminy. Zgodnie z pozyskanymi informacjami, najkorzystniej sytuacja przedstawia się w sołectwach Barwinek, Chyrowa, Lipowica, Mszana, Olchowiec, Tylawa, Wietrzno, Zawadka Rymanowska oraz Zyndranowa. Na pozostałych obszarach odnotowano znaczny poziom niedostosowania rozwiązań turystycznych, co przejawia się przede wszystkim w niewykorzystaniu potencjału dotychczasowych obiektów, zwłaszcza w kontekście usług turystycznych i miejsc sportowo-rekreacyjnych przeznaczanych również dla mieszkańców. Taka sytuacja ma miejsce przede wszystkim w sołectwach: Miasto Dukła, Głojsce, Iwla, Jasionka, Ropianka, Równe oraz Trzciana. Na mapie poniżej przedstawiono rozkład wskaźnika w skali 1-3 (Ryc. 13.).¹¹

¹¹ Źródło: wnioski wynikające z eksperckich badań w terenie i spacerów badawczych

Ryc. 13. Jakość usług infrastruktury turystycznej.

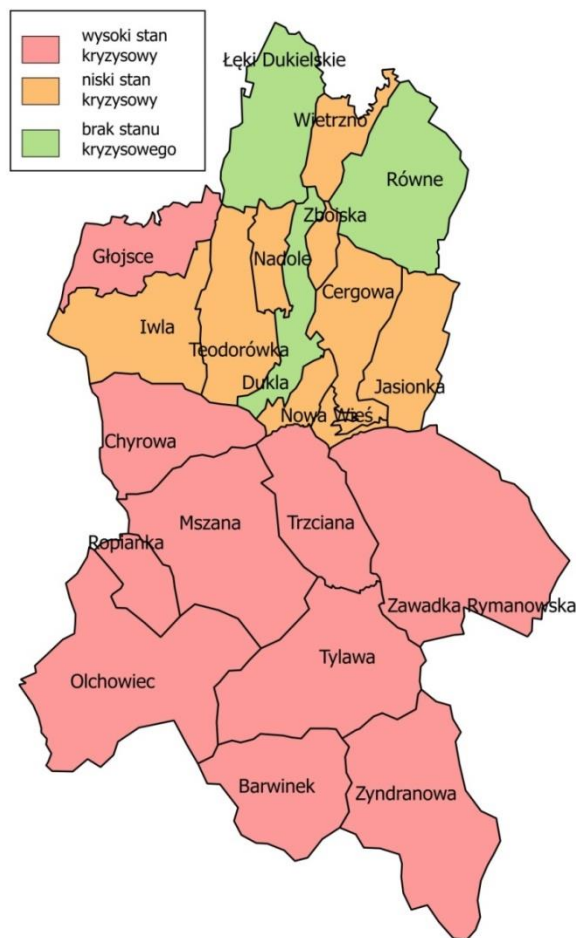

Źródło: opracowanie własne

W omawianej strefie, istotnym czynnikiem jest również dostęp do usług publicznych, przejawiający się w dostępności i dostosowaniu usług publicznych do potrzeb oraz wymagań mieszkańców. W perspektywie całej gminy, przeważa średni dostęp, jednakże na obszarze sołectw: Barwinek, Chyrowa, Głojsce, Mszana, Olchowiec, Ropianka, Trzciana, Tylawa, Zawadka Rymanowska oraz Zydranowa odnotowano bardzo niski wskaźnik. Najkorzystniej sytuacja prezentuje się natomiast w obszarze sołectw Dukla, Łęki Dukielskie oraz Równe co nie oznacza jednak, iż obszary te nie spełniają wszystkie wymagania i potrzeby mieszkańców w zakresie przestrzeni publicznej. Na mapie poniżej przedstawiono rozkład wskaźnika w skali 1-3 (Ryc. 14.).¹²

¹² jw.

Ryc. 14. Dostęp do usług publicznych.

Źródło: opracowanie własne

Uszczegółowieniem powyższego wskaźnika jest kolejna zmienna obejmująca stan techniczny zabytków i ich otoczenia, której wartość w odniesieniu do całej gminy osiągnęła bardzo niski poziom. Sołectwami na którym stan techniczny zabytków oceniono jako dobry są Głojsce, Lipowica, Mszana, Nadole, Nowa Wieś, Teodorówka oraz Zydranowa. Niekorzystne warunki panują w miejscowościach: Cergowa, Dukla, Jasionka, Łęki Dukielskie, Ropianka, Równe oraz Trzciana, co istotnie wpływa na poziom niezadowolenia społecznego i braku identyfikacji z miejscem zamieszkania. Na mapie poniżej przedstawiono rozkład wskaźnika w skali 1-3 (Ryc. 15.).¹³

¹³ jw.

Ryc. 15. Jakość usług infrastruktury turystycznej.

Źródło: opracowanie własne

3.6. Sfera środowiskowa

Ostatnią ze stref poddaną dogłębnej analizie jest strefa środowiskowa, którą wyznaczają dwa wskaźniki:

- Poziom hałasu;
- Jakość wód powierzchniowych.

Źródłem pozyskanych danych są dokumenty sektorowe oraz konsultacje z mieszkańcami, co pozwoliło uwzględnić kontekst lokalny. Dokonując generalnej oceny, pomimo różnorodności terytorialnej, stan środowiska w gminie Dukla jest dobry, choć boryka się ona z problemami wynikającymi z zanieczyszczenia wód i powietrza, gospodarki ściekowej oraz gospodarki odpadami oraz zanieczyszczeniem hałasem.

W odniesieniu do pierwszego ze wskaźników należy podkreślić, iż problem wynika z lokalizacji sołectw w pobliżu dróg, które powodują podwyższony poziom hałasu. W związku z tym najgorszą sytuację odnotowano w sołectwach Barwinek, Dukla, Iwla, Lipowica, Nadole, Równe, Teodorówka, Trzciana oraz Tylawa. W pozostałej

części obszaru poziom hałasu został oceniony jako zadowalający, co stanowi atut w kontekście możliwości rozwoju miejsc turystyczno-rekreacyjnych. Na mapie poniżej przedstawiono rozkład wskaźnika w skali 1-3 (Ryc. 16.).¹⁴

Ryc. 16. Poziom hałas.

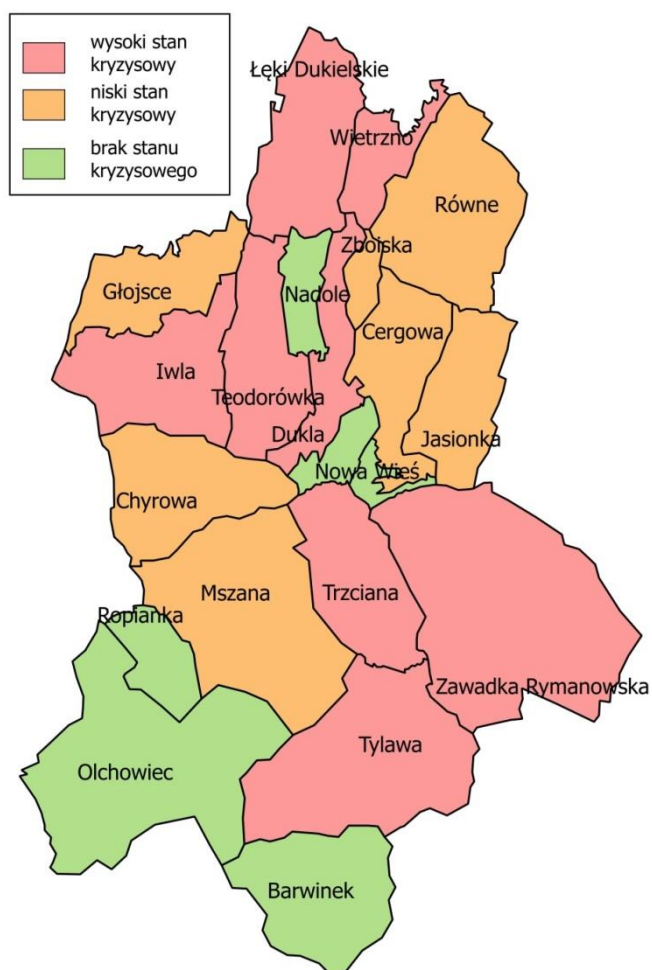
Źródło: opracowanie własne

Kolejnym wskaźnikiem odzwierciedlającym stan środowiska na terenie gminy Dukła jest jakość wód powierzchniowych, który ma istotny wpływ na stan zdrowia mieszkańców oraz możliwości rozwoju usług turystycznych. Źródło problematyki tkwi w nielegalnym spuszczeniu ścieków bytowych lub przemysłowych, nieszczelnej instalacji wodno-kanalizacyjnej oraz błędnym nawożeniem pól uprawnych. Najgorzej sytuacja prezentuje się w trzech sołectwach: Dukła, Iwła, Łęki Dukielskie, Teodorówka, Trzciana, Tylawa, Wietrzno oraz Zawadka Rymanowska. W pozostałych miejscowościach jakość wód została oceniona jako zadowalająca, jednakże należy mieć na względzie, iż niezbędny jest stały monitoring tego aspektu w celu zapobiegania

¹⁴ Jw.

pogarszaniu się aktualnego stanu. Na mapie poniżej przedstawiono rozkład wskaźnika w skali 1-3 (Ryc. 17.).¹⁵

Ryc. 17. Jakość wód powierzchniowych.

Źródło: opracowanie własne

3.7. Obszar zdegradowany

W celu przeprowadzenia rzetelnej analizy na potrzeby sporządzenia niniejszego dokumentu, wyróżniono 22 jednostek statystycznych (sołectw), w odniesieniu do których zgromadzono szczegółowe dane obrazujące poziom natężenia negatywnych zjawisk na terenie gminy Dukla wraz z ich przestrzennym rozkładem. Każdą z wybranych zmiennych poddano kategoryzacji według gradacji punktowej (1 – istotne ponadprzeciętne natężenie zjawiska kryzysowego, 2- średnie/przeciętne natężenie

¹⁵ Jw.

zjawiska kryzysowego, 3 – niskie natężenie zjawiska kryzysowego). Ponadto w obrębie zmiennych dokonano również obliczeń średnich dla każdego z sołectw, co w dalszej kolejności stanowiło podstawę do wyłonienia obszaru zdegradowanego.

W celu zapewnienia przejrzystości odbioru dokonano również podziału zgromadzonych w tabeli zmiennych ze względu na badane strefy. Pierwsza z tabel (tabela nr 4) obejmuje zatem natężenie negatywnych zjawisk w sferze społecznej, która ma priorytetowe znaczenie w kontekście procesu rewitalizacji. W związku z obowiązującą definicją i rozumieniem rewitalizacji wskazaną w wytycznych regionalnych i krajowych, kryteria te traktuje się jako kluczowe z punktu widzenia delimitacji obszaru. W tym obszarze pod uwagę wzięto 7 zmiennych odzwierciedlających sytuację demograficzną, bezrobocie, sytuacją bytową oraz zaangażowanie w sprawy społeczno-polityczne na poziomie lokalnym..

Druga spośród tabel (tabela nr 5) obrazuje natomiast zebrane dane z obszaru stref: gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej. W ramach każdej z nich wyszczególniono zmienne obrazujące problemy jakie występują na terenie gminy Dukla wraz z ich natężeniem. Każdy z tych elementów ma niebagatelne znaczenie w perspektywie planowania procesu działań uzdrawiających zdegradowane tereny.

Tab. 4. Natężenie zjawisk kryzysowych w strefie społecznej.

Strefa społeczna								
Sołectwo	Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym (%)	Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania	Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	Liczba organizacji pozarządowych	Syntetyczny wskaźnik degradacji obszaru (strefa społeczna)
Barwinek	2	3	2	2	2	3	1	2,14
Cergowa	2	3	2	2	2	3	1	2,14
Chyrowa	2	3	2	3	2	2	1	2,14
Dukla	1	3	2	2	2	3	3	2,29
Głojsce	2	3	2	2	2	2	2	2,14
Iwła	1	2	2	2	2	3	2	2,00
Jasionka	2	3	2	2	2	3	1	2,14
Lipowica	2	3	1	2	2	3	1	2,00
Łęki Dukielskie	2	2	2	2	2	3	2	2,14
Mszana	2	3	2	1	1	2	1	1,71
Nadole	2	3	2	2	2	3	1	2,14
Nowa Wieś	2	1	2	2	2	3	1	1,86
Olchowiec	2	2	1	3	3	1	1	1,86
Ropianka	2	3	2	3	3	3	1	2,43
Równe	3	3	2	2	2	3	2	2,43
Teodorówka	2	3	2	2	2	3	1	2,14
Trzciana	1	3	2	2	2	3	1	2,00
Tylawa	2	3	2	2	2	3	2	2,29
Wietrzno	2	3	2	2	2	3	2	2,29
Zawadka Rymanowska	2	3	2	2	2	2	1	2,00
Zboiska	2	3	2	2	2	3	1	2,14
Zydranowa	2	3	3	2	2	2	1	2,14

Tab. 5. Natężenie zjawisk kryzysowych w strefie gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej.

Sołectwo	Strefa gospodarcza	Strefa techniczna		Strefa przestrzenno-funkcjonalna			Strefa środowiskowa		Syntetyczny wskaźnik degradacji obszaru (strefy G, T, P-F i Ś)
	Liczba nowo zarejestrowanych pomiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Udział budynków mieszkalnych zamieszkałych w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych	Masa pozostałych do unieszkodliwienia wyrobów azbestowych	Jakość usług infrastruktury turystycznej	Dostęp do usług publicznych	Stan techniczny zabytków i ich otoczenia.	Poziom hałasu	Jakość wód powierzchniowych	
Barwinek	1	2	1	3	1	2	1	3	1,75
Cergowa	1	2	2	2	2	1	2	2	1,75
Chyrowa	1	2	1	3	1	2	2	2	1,75
Dukla	2	1	2	1	3	1	1	1	1,50
Głojsce	1	2	2	1	1	3	2	2	1,75
Iwla	1	2	2	1	2	2	1	1	1,50
Jasionka	1	2	2	1	2	1	3	2	1,75
Lipowica	1	1	1	3	2	3	1	3	1,88
Łęki Dukielskie	1	2	2	2	3	1	2	1	1,75
Mszana	1	3	2	3	1	3	2	2	2,13
Nadole	1	1	1	2	2	3	1	3	1,75
Nowa Wieś	1	2	1	2	2	3	2	3	2,00
Olchowiec	1	2	1	3	1	2	3	3	2,00
Ropianka	3	2	1	1	1	1	3	3	1,88
Równe	1	2	2	1	3	1	1	2	1,63
Teodorówka	1	2	2	2	2	3	1	1	1,75
Trzciana	1	2	1	1	1	1	1	1	1,13
Tylawa	1	2	2	3	1	2	1	1	1,63
Wietrzno	1	1	1	3	2	2	2	1	1,63
Zawadka Rymanowska	1	2	2	3	1	2	3	1	1,88
Zboiska	1	2	1	2	2	2	2	2	1,75
Zydranowa	1	1	1	3	1	3	3	2	1,88

Założono, że za obszary zdegradowane uznać może te obszary dla których ogólny wskaźnik degradacji obszaru (średnia ze wskaźnika syntetycznego dla strefy społecznej oraz wskaźnika syntetycznego dla pozostałych stref) jest mniejszy niż 1.9. Sytuację tę prezentuje tabela nr 6.

Tab. 6. Zestawienie wskaźników syntetycznych.

Sołectwo	Syntetyczny wskaźnik degradacji obszaru w strefach		Ogólny wskaźnik degradacji obszaru
	Strefa społeczna	Strefa gospodarcza, techniczna, przestrzenno-funkcjonalna oraz środowiskowa	
Barwinek	2,14	1,75	1,95
Cergowa	2,14	1,75	1,95
Chyrowa	2,14	1,75	1,95
Dukla	2,29	1,50	1,89
Głójsce	2,14	1,75	1,95
Iwła	2,00	1,50	1,75
Jasionka	2,14	1,75	1,95
Lipowica	2,00	1,88	1,94
Łęki Dukielskie	2,14	1,75	1,95
Mszana	1,71	2,13	1,92
Nadole	2,14	1,75	1,95
Nowa Wieś	1,86	2,00	1,93
Olchowiec	1,86	2,00	1,93
Ropianka	2,43	1,88	2,15
Równe	2,43	1,63	2,03
Teodorówka	2,14	1,75	1,95
Trzciana	2,00	1,13	1,56
Tylawa	2,29	1,63	1,96
Wietrzno	2,29	1,63	1,96
Zawadka Rymanowska	2,00	1,88	1,94
Zboiska	2,14	1,75	1,95
Zydranowa	2,14	1,88	2,01

Wobec powyższego, należy przyjąć, iż obszarami zdegradowanymi o największym natężeniu negatywnych zjawisk są sołectwa:

- 1) Dukła
- 2) Iwła
- 3) Trzciana

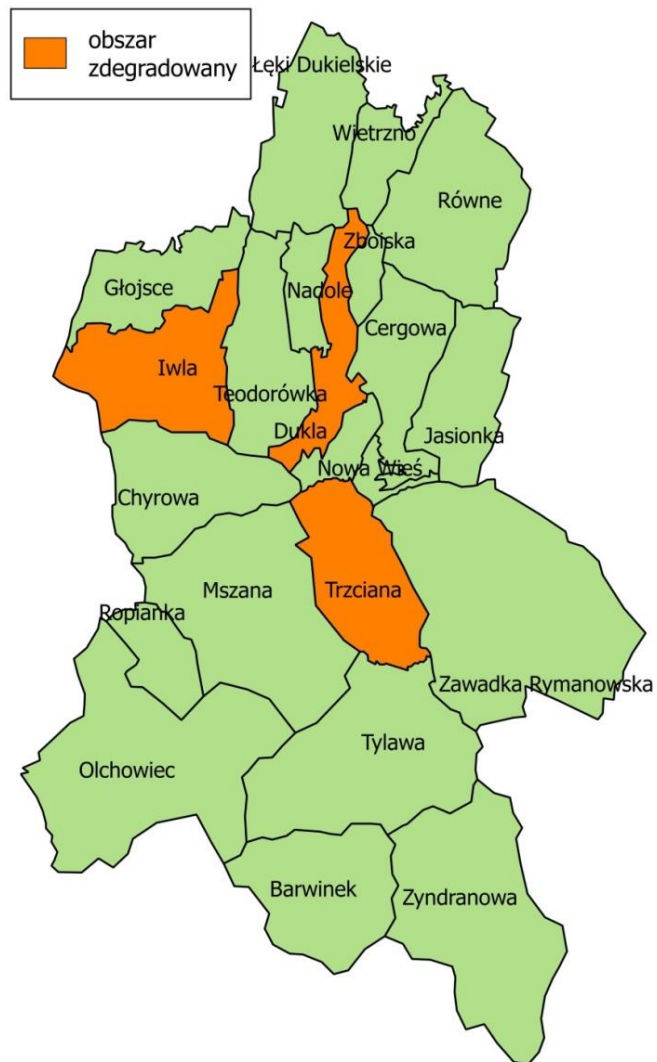
Obszary te w obrębie gminy Dukła zostały wyznaczone w oparciu o analizy na kilku płaszczyznach oraz wysunięte na tej podstawie wnioski wynikające z:

- diagnozy zjawisk kryzysowych w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno- funkcjonalnej oraz technicznej,
- wizji lokalnych i spacerów badawczych pozwalających zlokalizować obiekty wymagające modernizacji;
- analizy aktualnych gminnych dokumentów strategicznych, programowych i planistycznych, w zakresie możliwości podjęcia działań rewitalizacyjnych.

Sołectwa o koncentracji zjawisk kryzysowych połączono w spójny terytorialnie obszar zdegradowany, złożony z trzech podobszarów: Dukła, Iwła, Trzciana. Obszar zdegradowany stanowi wspólną przestrzeń dla wszystkich mieszkańców, których łączą silne więzi wynikające ze wspólnoty interesów i potrzeb oraz z poczucia zakorzenienia i przynależności do zamieszkiwanego miejsca, a także jawi się jako zasadny grunt do realizacji inwestycji wynikających z *Programu*. **Przebieg granic obszaru zdegradowanego został ustalony zgodnie z granicami sołectw.**

Zgodnie z powyższymi założeniami oraz wnioskami z konsultacji społecznych wyznaczono w Gminie Dukła obszar zdegradowany, który zamieszkiwany jest przez 3093 mieszkańców (20,9% mieszkańców gminy). Powierzchnia obszaru zdegradowanego wynosi 2746 ha, co stanowi 11,7% całkowitej powierzchni gminy. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego przedstawiono na mapie zamieszczonej na rysunku 18.

Ryc. 18. Mapa pogładowa obszaru zdegradowanego.

Źródło: opracowanie własne

ilość mieszkańców	3093
% mieszkańców gminy	20,9
powierzchnia	2756
% powierzchni gminy	11,7

4. Diagnoza obszaru rewitalizacji

4.1. Metoda wyznaczenia obszaru rewitalizacji

Zgodnie z definicją w Rozdziale 3. *Wytycznych* Ministra obszar rewitalizacji to obszar, który obejmuje całość lub część obszaru zdegradowanego, który cechuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk. Zgodnie z zapisami *Instrukcji przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego województwa podkarpackiego na lata 2014-2020* za obszary rewitalizacji można uznać te obszary, na których określono, że wypadają mniej korzystanie niż wartości referencyjne w odniesieniu do co najmniej czterech wskaźników. Dodatkowo zapisy *Wytycznych* Ministra, ograniczają powierzchnię (maksymalnie 20% powierzchni gminy) oraz liczbę mieszkańców (maksymalnie 30% mieszkańców gminy).

W celu realizacji postawionych celów rewitalizacji konieczne było wyznaczenie takich obszarów rewitalizacji, które pozwalają swoim zasięgiem na wykonanie przedsięwzięć poprawiających stan obszaru i społeczeństwa. Przy wyznaczaniu obszaru rewitalizacji wzięto również pod uwagę spójność przestrzenną, zachowanie funkcji. Brano pod uwagę rozmieszczenie zaludnienia, lokalizację ciągów transportowych i usługowych. Ważnym elementem były możliwości inwestycyjne i występowanie miejsc, gdzie potencjalnie można przeprowadzić działania rewitalizacyjne. Duże znaczenie przy określaniu tych obszarów miały również konsultacje społeczne (porównaj rozdział nr 11 „Raport z konsultacji społecznych”). Aspekty które wzięto pod uwagę przy wyznaczaniu obszaru rewitalizacji:

- uwagi w ramach konsultacji społecznych,
- podział administracyjny gminy na miejscowości,
- granice, z którymi utożsamiają się mieszkańcy danych sołectw,
- występowanie terenów, które potencjalnie mogą stanowić obszar przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- spójność obszarów pod względem występowania dla mieszkańców,
- lokalizację ciągów transportowych.

Biorąc pod uwagę powyższe aspekty, za możliwy obszar rewitalizacji uznano sołectwa: Dukla, Iwla oraz Trzciana.

Następnie dokonano potwierdzenia wyboru obszaru rewitalizacji poprzez:

1. analizę wskaźnikową obszaru rewitalizacji zgodnie z *Instrukcją przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego województwa podkarpackiego na lata 2014-2020*;
2. pogłębioną diagnozę obszaru rewitalizacji – rozdział 4.3.

4.2. Analiza wskaźnikowa obszaru rewitalizacji

Analiza wskaźnikowa oparta jest na analizie danych zstałych, dotyczących gminy, przekształconych na wskaźniki, zgodnie z *Instrukcją przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego województwa podkarpackiego na lata 2014-2020*.

Zgodnie z wymaganiami *Instrukcji przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020* obszar rewitalizacji charakteryzują minimum cztery wybrane wskaźniki (maksymalnie po jednym z każdej kategorii) wymienione w Instrukcji, dla których wartości oszacowane dla danego obszaru są mniej korzystne niż wartości referencyjne dla województwa podkarpackiego. Zgodnie z tym zapisem porównano wartości wskaźników do odpowiednich wartości referencyjnych dla województwa podkarpackiego. W przypadku, gdy wartość wskaźnika wypadła mniej korzystnie niż wartość referencyjna województwa uznawano, że obszar pod względem tego wskaźnika można uznać za wymagający rewitalizacji. Przeanalizowano w ten sposób 4 wskaźniki z 4 kategorii:

- kategoria: demografia:
 - Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania;
- kategoria: pomoc społeczna
 - liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania;
- kategoria: edukacja
 - wyniki egzaminu 6-klasisty;
- kategoria: podmioty gospodarcze
 - liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski;

Wyniki analizy zostały zaprezentowane w tabeli nr 7.

Na podstawie analizy wskaźnikowej można stwierdzić, że wyznaczony obszar (obejmujący sołectwa Dukla, Iwla, Trzciana), kwalifikuje się jako obszar rewitalizacji zgodnie z wymaganiami *Instrukcji przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020*, ponieważ 4 wskaźniki z 4 różnych kategorii (spełniony jest wymóg co najmniej 4 wskaźników), charakteryzuje ten obszar jako zdegradowany. Są to:

- saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania;

- liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania;
- wyniki egzaminu 6-klasisty;
- liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski.

Tab. 7. Analiza wskaźnikowa obszaru rewitalizacji.

Kategoria	Demografia	Pomoc społeczna	Podmioty gospodarcze	Edukacja
Wskaźnik	Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Wynik sprawdzianów 6-klasisty
Dukla	-11,76	14,61	7,45	65,5
Iwla	-7,21	19,87	2,27	61,63
Trzciana	-8,32	19,00	3,62	65,5
Obszar rewitalizacji	-9,10	17,83	4,44	64,21
Wartość referencyjna	-0,11	6,10	7,60	67,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych do diagnozy.

4.3. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji

4.3.1. Sfera społeczna

Stan danych liczbowych na rok 2014.

Obszar rewitalizacji zamieszkały jest przez 3093 osoby, co stanowi 20,9% ogółu mieszkańców gminy. Zajmuje powierzchnię 2756 ha (11,7% całkowitej powierzchni gminy).

Średnia ilość osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym (28,86 osób) jest wyższa niż w całym województwie podkarpackim (27,9 osób) oraz w całej gminie (27,3 osób). Saldo migracji wynosiło -9,10, jest to wartość niższa niż dla gminy (-1,01) oraz województwa podkarpackiego (-0,11). Przyrost naturalny wnosił -0,38, gdy średnia dla gminy wynosiła -0,23.

Spośród wszystkich bezrobotnych z analizowanego obszaru, średnio 43,33% osób było długotrwale bez pracy. Wartość ta jest wyższa niż w całej gminie (36,99%). Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosi 6,85%, co nieznacznie przewyższa średnią dla gminy (5,74%).

Ze wsparcia socjalnego skorzystało 17,83 os. na 100 mieszkańców. Jest to wartość niższa niż średnia dla gminy (20,92) oraz znacznie wyższa niż wartość dla województwa podkarpackiego (6,1).

Uczniowie szkół podstawowych zamieszkujący obszar rewitalizacji uzyskali średni wynik sprawdzianu po VI klasie w 2015 roku na poziomie 64,21%, wynik był niższy w kontekście całego Podkarpacia (67,7%).

Obszar rewitalizacji w strefie społecznej charakteryzuje kilka stanów kryzysowych. Mieszkańcy tego obszaru narażeni są na długotrwale bezrobocie, co wskazuje na potrzebę trafnie dobranej aktywizacji zawodowej. Drugim zaobserwowanym stanem kryzysowym jest ilość pobieranych świadczeń z pomocy społecznej. Stan ten wymaga kompleksowych działań społecznych, które zarówno będą przeciwdziałać zaistnieniu potrzeby pobierania zasiłków jak i pomogą osobom już je pobierającym. Kolejnym stanem kryzysowym jest niski poziom integracji społecznej przejawiający się niskim zaangażowaniem społeczeństwa w działania podejmowane na problemowym obszarze gminy.

4.3.2. Sfera gospodarcza

Podobszar rewitalizacji charakteryzuje również niski stopień przedsiębiorczości. Podczas gdy w 2014 roku w gminie średnio na 100 mieszkańców przypadało 4,37 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON, a na Podkarpaciu 7,6 – na podobszarze rewitalizacji funkcjonowało zaledwie 4,44 przedsiębiorstw. W 2014 roku średnia ilość nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON wynosiła 0,9 przedsiębiorstw/100 mieszkańców.

Ogromna większość – 96% firm to mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające od 0 do 9 osób. Małe firmy stanowią 3% ogółu, a średnie – 1%. Na terenie Gminy Dukła nie ma podmiotów należących do sektora dużych przedsiębiorstw, zatrudniających powyżej 249 osób.

Dominującym sektorem działalności są szeroko rozumiane usługi (73%). Przemysł i budownictwo to branża, w której działalność prowadzi 23 % zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, a rolnictwo - 4 %.

Do największych firm przemysłowych należą:

- Krofam Sp. z o.o. – producent mebli,

- Firma Produkcyjno–Usługowa PAGUMET – działająca w branży obróbki metali, producent części do przenośników taśmowych,
- Przedsiębiorstwo Produkcji Kruszywa ŻWIRGEO – producent kruszyw, piasków i żwirów wydobywanych z rzeki Jasiołka,
- Przedsiębiorstwo Produkcji Materiałów Drogowych w Rzeszowie Oddział w Lipowicy – producent kruszyw,
- Zakład Mięсны Jasiołka – producent tradycyjnych, ekologicznych wędlin.

W gminie Dukła siedzibę mają także znaczące firmy transportowe:

- Trans – Bieszczady – usługi w zakresie towarowych przewozów międzynarodowych,
- Trans – Dukła – transport drogowy towarów,
- Firma Usługowo – Przewozowa JACEK – przewozy pasażerskie.

W zasobach Gminy znajduje się ok. 12 ha wolnych terenów przeznaczonych pod inwestycje, na które składają się grunty położone w mieście Dukła, o powierzchni ok. 11 ha – przeznaczone pod obiekty produkcyjne, składy i magazyny. Na terenach inwestycyjnych obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Przylegają one bezpośrednio do dróg publicznych, jednak nie posiadają uzbrojenia. Możliwość zagospodarowania tych terenów jest ograniczona zakazem lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagających sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko.

4.3.3. Sfera techniczna

Dostęp do instalacji wodociągowych

Zadania związane z dostawą wody i odbiorem ścieków na terenie gminy realizuje Gospodarka Komunalna i Mieszkaniowa w Dukli Sp. z o.o. ze 100 % udziałem Gminy Dukła oraz wiejskie spółki wodne położone w: Teodorówce, Lipowicy, Cergowej i Iwli. Spółka zarządza 3 wodociągami:

- Sieć wodociągowa w Dukli, woda dla potrzeb wodociągu pobierana jest z dwóch ujęć powierzchniowych (potok Chyrowski i potok bez nazwy). Woda poddawana jest procesom technologicznym uzdatniania i dezynfekcji. Wodociąg zaopatruje głównie miasto Dukła oraz część miejscowości Nadole i Zboiska;

- Sieć wodociągowa w Mszanie, woda dla potrzeb wodociągu pobierana jest z ujęcia powierzchniowego (potok bez nazwy);
- Sieć wodociągowa w Zawadce Rymanowskiej, woda ujmowana jest z ujęcia powierzchniowego (potok Kamionka).

Woda dostarczana z wykorzystaniem powyższych wodociągów spełnia wymagania dotyczące przydatności do spożycia i podlega stałemu monitorowaniu.

Kolejny wodociąg na terenie Gminy Dukła podlega Spółce Wodnej Wodociągu Wiejskiego w Łękach Dukielskich - Wietrznie (wodociąg sieciowy Łęki Dukielskie – Wietrzno), woda pobierana jest z ujęcia powierzchniowego (rzeka Jasiołka), poddawana stałemu procesowi uzdatniania i dezynfekcji. Woda spełnia wymagania dla wody przeznaczonej do spożycia i dostarczana jest do: Łęk Dukielskich, Wietrzna, Równe – „Kopalnia” i „Popardy”, Zboisk oraz części Cergowej.

Spółki wodne w Cergowej, Głojskach, Iwli, Teodorówce oraz Jasionce pobierają wodę dla potrzeb wszystkich wodociągów z ujęć podziemnych, za wyjątkiem wodociągu w Iwli gdzie woda pobierana z ujęcia powierzchniowego i poddawana jest stałej dezynfekcji. W pozostałych wodociągach nie prowadzi się stałych procesów uzdatniania wody.

Przeważającą metodą odprowadzania ścieków socjalnobytowych na terenie gminy jest gromadzenie ich w różnego typu zbiornikach odpływowych lub bezodpływowych, z których są one okresowo usuwane.

Dostęp do instalacji gazowych

System gazowniczy zasilający teren Gminy Dukła składa się z infrastruktury gazowej wysokiego ciśnienia, stacji gazowych I-go i II-go stopnia oraz sieci gazowych średniego i niskiego ciśnienia. Na terenie Gminy Dukła zlokalizowane są obecnie 3 stacje gazowe redukcyjno- pomiarowe z czego 2 stacje gazowe I-go stopnia zlokalizowane są w miejscowości Równe, natomiast stacja gazowa II-go stopnia zlokalizowana jest w miejscowości Wietrzno.

Gazociąg wysokiego ciśnienia DN150 PN16 relacji Miejsce Piastowe- Równe stanowi główne źródło gazu dla Gminy Dukła zasilając stacje gazowe redukcyjno- pomiarowe I-go stopnia Q-1500 nm³/h i Q-3000 nm³/h zlokalizowane w miejscowości Równe.

Zdecydowana większość odbiorców przyłączonych do sieci gazowej na terenie Gminy Dukła zasilana jest ze stacji gazowej I-go stopnia Q-3000 nm³/h Równe- Wieś. Pozostała część odbiorców zasilana jest ze stacji gazowej I-go stopnia Q-1500 nm³/h- Równe - Kopalnia. Istniejący system gazowniczy na terenie Gminy Dukła zapewnia w 100% obecne zapotrzebowanie na paliwo gazowe istniejących odbiorców, posiada również rezerwy przepustowości umożliwiające zarówno rozbudowę systemu sieci

rozdzielczej jak też przyłączanie nowych odbiorców do istniejących gazociągów dystrybucyjnych.

Stan sieci gazowych na terenie Gminy Dukła jest zadowalający, co zapewnia bezpieczeństwo zarówno dostaw gazu jak również bezpieczeństwo publiczne. Zagrożenia występujące w sytuacjach awaryjnych są likwidowane przez służby pogotowia gazowego.

Gaz dostarczany do odbiorców z terenu Gminy Dukła rozprowadzany jest za pomocą sieci gazowych średniego i niskiego ciśnienia. W przypadku sieci gazowych średniego ciśnienia redukcja do niskiego ciśnienia gazu (wymaganego w miejscu dostawy dla odbiorcy) następuje na indywidualnych układach redukcyjno-pomiarowych zlokalizowanych u odbiorców na przyłączach gazowych.

Obszar Gminy Dukła zgazyfikowany jest w ok. 50%. Gaz sieciowy dociera do 12 miejscowości gminy, w tym do miasta Dukła. Sołectwo Trzciana, Zawadka Rymanowska, Tylawa, Zyndranowa, Barwinek, Mszana, Olchowiec, Ropianka i Chyrowa nie są podłączone do sieci gazowej.

Dostęp do instalacji elektrycznych

Zaopatrzenie terenu Gminy Dukła w energię elektryczną odbywa się z krajowego systemu elektroenergetycznego. Gmina leży w zasięgu działania Spółki Polskie Sieci Elektroenergetyczne - Wschód S.A. Operatorem systemu dystrybucyjnego działającym w zasięgu terytorialnym Gminy Dukła jest PGE Dystrybucja S.A. Oddział Rzeszów (Rejon Energetyczny Krosno), wchodząca w skład Grupy Energetycznej - PGE Polska Grupa Energetyczna S.A.

Przez teren Gminy Dukła przebiega eksploatowana przez PSE - Wschód S.A. przesyłowa linia elektroenergetyczna 400 kV Krosno Iskrzynia - Granica RP.

Obszar Gminy i Miasta Dukła zasilany jest w energię elektryczną z następujących stacji elektroenergetycznych:

- stacja 110/15 kV (GPZ) Iwonicz (transformator 110/SN o mocy 16 MVA, obciążenie -ok. 5,6 MW) zlokalizowana na terenie Gminy Iwonicz,
- stacja 30/15 kV Równe (transformator 30/15 kV o mocy 6,3 MVA, obciążenie - ok. 2,79 MVA).

Stacja transformatorowa GPZ ma za zadanie obniżyć wysokie napięcie (110kV) na napięcie średnie i jest punktem zasilania, z którego wyprowadzone są magistralne linie średniego napięcia 15kV w kierunku stacji transformatorowych SN/nN. Linie magistralne SN zasilające teren Gminy i Miasta Dukła przebiegają następująco:

- linia 30 kV Równe- Niegłowice,
- linie 15 kV Równe- Besko, Równe- Głojsce, Iwonicz- Dukła.

Odbiorcy na terenie Gminy i Miasta Dukła są zasilani z sieci niskiego napięcia za pośrednictwem stacji transformatorowych 30/0,4 kV i 15/0,4 kV. Linie średniego napięcia prowadzone są jako napowietrzne lub kablowe. Sieć elektroenergetyczna SN wykonana jest w większości jako napowietrzna przewodami AFL 70, 50 i 35 mm² na żerdziach betonowych. Linie niskiego napięcia wykonane są w większości jako napowietrzne przewodami AL o przekrojach 50, 35 i 25 mm² na żerdziach betonowych oraz drewnianych.

Istniejąca sieć elektroenergetyczna pokrywa w 100% potrzeby zasilania w energię elektryczną wszystkich odbiorców zlokalizowanych na terenie gminy. Ogólnie stan eksploatowanej infrastruktury ocenia się jako dobry. Z oceny stanu funkcjonalnego sieci średnich napięć wynika, że największe problemy mogą występować w obszarach o znacznym rozproszeniu zabudowy i odbiorców, gdzie linie są rozległe, w związku z czym mogą występować problemy z utrzymaniem normatywnych parametrów technicznych.

Zasoby mieszkaniowe

Na terenie gminy przeważa budownictwo jednorodzinne i zagrodowe uzupełniane o mieszkania znajdujące się obiektach wielorodzinnych, powstałych w latach 60-tych i 70-tych, zlokalizowanych w centrum miasta Dukła oraz na terenach dawnych osiedli PGR (Cergowa, Mszana i Zawadka Rymanowska).

Na terenie gminy w poszczególnych miejscowościach znajdują się również następujące obiekty stanowiące własność mienia komunalnego:

- 26 budynków służących realizacji celów publicznych;
- 10 budynków oświatowych;
- 6 budynków, w których funkcjonują NZOZ;
- 1 budynek Ośrodka Kultury;
- poczekalnia autobusowa wraz z Transgraniczną Informacją Turystyczną;
- Transgraniczne Centrum Wymiany Kulturalnej;
- Baza Ratownictwa w Dukli;
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Cergowej;
- budynek po byłym Nadleśnictwie – w którym aktualnie znajduje się Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych oraz prywatne przedszkole.

System komunikacji

Dostępność komunikacyjna Gminy Dukła opiera się wyłącznie na infrastrukturze drogowej. Przez teren Gminy nie przebiega linia kolejowa. Obszar ten obsługują następujące drogi publiczne:

- a) droga krajowa nr 19 Kuźnica – Barwinek (E 371), dł. 24,342 km, w zarządzie Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad;

b) drogi wojewódzkie o łącznej długości 9 km, w zarządzie Województwa Podkarpackiego:

- 897 Tylawa – Komańcza – Wołosate;
- 993 Gorlice – Nowy Żmigród – Dukła;

c) drogi powiatowe o łącznej długości 63,613 km, w zarządzie Powiatu Krośnieńskiego:

- P 1956 R Zręcin – Zboiska,
- P 1992 R Kobyłany – Wietrzno,
- P 1993 R Sulistrowa – Draganowa - Głojsce,
- P 1975 R Miejsce Piastowe – Wrocanka Górna
- P 2003 R od dr Nr 1956 R –Równe (Kopalnia)
- P 1994 R Iwla – Teodorówka - Dukła,
- P 2000 R Równe – Lubatówka,
- P 1999 R Dukła – Lubatowa,
- P 1998 R Trzciana – Zawadka Rymanowska,
- P 1996 R Chyrowa - Mszana – Tylawa,
- P 1997 R Tylawa – Zyndranowa,
- P 1995 R Ropianka – Olchowiec,
- P 1911 R Iwla – Polany Huta Polańska,

d) drogi gminne o łącznej długości 47,8 km,

Pomimo inwestycji, sieć dróg publicznych na obszarze Gminy Dukła nadal wymaga zarówno przebudowy, jak i remontu. Przy obecnym stałym wzroście ruchu samochodowego, tym towarowego, wiele odcinków dróg nie posiada odpowiedniej nośności. Brakuje również infrastruktury towarzyszącej, jak utwardzone pobocza, chodniki, odwodnienie czy oświetlenie. Naprawy nawierzchni i poprawy odwodnienia wymaga wiele dróg gminnych. Ponadto w złym stanie technicznym znajduje się wiele dróg powiatowych.

Po wycofaniu się PKS-u z obsługi tras na terenie gminy Dukła sytuacja w zakresie dojazdu do centrum gminy oraz co za tym idzie poza teren gminy uległa pogorszeniu. W najgorszej sytuacji pozostają miejscowości najdalej oddalone od Dukli, takie jak: Olchowiec, Chyrowa, Barwinek, Tylawa, Mszana oraz Zyndranowa. Biorąc pod uwagę całą gminę Dukła dobrze należy ocenić poziom zapewnienia dojazdu do szkół i przedszkoli, generalnie tylko w tej części połączenia i rozkłady jazdy zostały dostosowane do potrzeb mieszkańców. Zwiększenie ilości kursów wydaje się trudne do zrealizowania ze względu na kwestię opłacalności finansowej. Trasy, które nie były objęte systemem dopłat ze względu na dzieci oraz posiadały niewielki odsetek pasażerów uległy stopniowej likwidacji.

Gospodarka odpadami

Od 1 lipca 2013 r. Gmina Dukła przejęła obowiązki gospodarki odpadami komunalnymi wynikające z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. W celu prawidłowego funkcjonowania systemu podjęto następujące działania:

- systemem zostały objęte wszystkie nieruchomości zamieszkałe;
- utworzono Gminny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (GPSZOK, ul. Pocztowa), w którym mieszkańcy przez 3 dni w tygodniu mogą bez dodatkowych opłat oddać odpady segregowane jak również odpady problemowe tj. baterie, przepracowane oleje silnikowe, zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne, odpady wielkogabarytowe, odpady z remontów itp.
- w ramach obowiązującej stawki Gmina Dukła zapewnia odbiór wszystkich odpadów komunalnych powstających w gospodarstwie domowym;
- do mieszkańców w cenie opłaty dostarczane są worki na odpady komunalne segregowane (szkło, tworzywa sztuczne, popioły, odpady biodegradowalne);
- zakupiono pojemniki na przeterminowane leki i podpisano stosowne umowy na odbiór tych leków z aptekami;
- dla mieszkańców lokali wielomieszkańczych zostały zakupione pojemniki na odpady segregowane.

Odbiór odpadów na terenie Gminy Dukła odbywa się regularnie tj. odpady segregowane z każdego rejonu odbierane są przez cały rok co 3 tygodnie. Odpady niesegregowane w okresie od 1 kwietnia do 31 października co 2 tygodnie, a w okresie zimowym tj. od 1 listopada do 31 marca co 3 tygodnie, odpady wielkogabarytowe 2 razy w roku (wiosna-jesień).

4.3.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Położenie w przestrzeni geograficznej

Centrum administracyjnym i handlowym oraz głównym ośrodkiem życia społecznego jest miasto Dukła, w którym mieści się siedziba władz gminy. Gmina jest podzielona na 21 sołectw: Barwinek, Cergowa, Chyrowa, Głojsce, Iwła, Jasionka, Lipowica, Łęki Dukielskie, Mszana, Myszkowskie, Nadole, Nowa Wieś, Olchowiec, Równe, Teodorówka, Trzciana, Tylawa, Wietrzno, Zawadka Rymanowska, Zboiska, Zyndranowa i Osiedle Dukła.

Gmina Dukła zlokalizowana jest w obrębie Beskidu Niskiego, należącego do Zewnętrznych Karpat Zachodnich. Obszar ten jest zbudowany z tzw. fliszu karpackiego (naprzemianległe ułożonych warstw głównie piaskowców i łupków, miejscami także zlepieńców i margli). Piaskowce eksploatowane są w kamieniołomie w Lipowicy, w fałdach fliszu w niektórych miejscach gromadzi się ropa naftowa i gaz ziemny (kopalnia w Wietrznie). W dnach dolin zalegają utwory akumulacji rzecznej - żwiru eksploatowane są w Trzcianie.

Grzbiety górskie zbudowane są z bardziej odpornych na wietrzenie warstw piaskowców. Górski charakter rzeźby terenu (grzbiety górskie o stromych stokach, dość

gęsto rozcięte dolinami) zdecydowanie ograniczają rolnicze wykorzystanie terenu tylko do den i mniej nachylonych zboczy dolin rzecznych. W naturalny sposób rzeźba terenu predestynuje teren gminy Dukła do rozwoju aktywnych form turystyki oraz do prowadzenia gospodarki leśnej.

Charakterystycznym zjawiskiem dla terenów zbudowanych z fliszu jest występowanie osuwisk, stanowiących istotne ograniczenie dla inwestycji na znacznych obszarach. Południowa granica gminy (pokrywająca się z granicą państwową) przebiega wzdłuż głównego grzbietu karpackiego, stanowiącego na tym odcinku europejski dział wód między zlewiskami Morza Bałtyckiego i Czarnego. W jego obrębie znajduje się Przełęcz Dukielska (500 m) - najniższe zagłębienie w głównym grzbiecie Karpat. Z tego względu przez teren Gminy prowadzi droga krajowa nr 19, która na tym odcinku stanowi fragment międzynarodowej drogi E371, wiodącej z Polski na Słowację i dalej na południe Europy.

Turystyka i rekreacja

Ogromnym atutem Gminy Dukła jest wysoka atrakcyjność turystyczna. Obszar ten jest bogaty w miejsca szczególne pod względem kulturowym, przyrodniczym i krajoznawczym oraz religijnym.

Główne atrakcje turystyczne Gminy Dukła:

- Obiekty związane z kultem św. Jana z Dukli: Kościół i klasztor OO. Bernardynów w Dukli, Złota studzienka w Cergowej, Pustelnia Św. Jana oraz źródło w Trzcianie
- Cenne zabytki kultury, m.in. zespół pałacowo – parkowy w Dukli, Zespół Dworski w Cergowej, klasztor OO. Bernardynów, Pustelnia Św. Jana, Kościół pod wezwaniem św. Marii Magdaleny, zagroda łemkowska w Zyndranowej
- Muzea – Muzeum Historyczne – Pałac w Dukli, Muzeum Kultury Łemkowskiej w Zyndranowej, Muzeum Łemkowskie w Olchowcu
- Cerkwie - w Chyrowej, Olchowcu, Trzcianie, Tylawie, Zawadce Rymanowskiej, Zyndranowej
- Obszary chronione i cenne przyrodniczo: Magurski Park Narodowy, rezerwaty przyrody: Modrzyna, Wadernik, Cisy w Nowej Wsi, Igiełki, Rezerwat Tysiąclecia na Cergowej Górze, Jaślicki Park Krajobrazowy, Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego, obszary NATURA 2000, pomniki przyrody, użytki ekologiczne, wodospad „Przy Młynie” w Iwli, jaskinie pochodzenia tektonicznego na stokach Cergowej oraz Kielanowskiej
- Punkty widokowe – panorama z Popowej Polany (641 m) nad Kamionką, panorama z przełęczy między Smerecznem a Wilsznią, wieża widokowa na wierzchołku góry Baranie (754 m), (kilka metrów od granicy już po stronie słowackiej, ale bezpośrednio dostępna dwoma szlakami turystycznymi z terenu gminy), punkt widokowy na wzgórzu 534 m - Patryja z lunetą obserwacyjną

- Liczne kapliczki i krzyże przydrożne zlokalizowane na terenie istniejących oraz nieistniejących miejscowości
- Wyciąg narciarski w Chyrowej – Chyrowa Ski.

Dla rozwoju ruchu turystycznego mają także znaczenie lokalne tradycje i zwyczaje. W gminie Dukla działa Stowarzyszenie Inicjatyw Kulturalno-Ekologicznych „Animare”, skupiające rękodzielników. Ich twórczość obejmuje różne dziedziny artystyczne: malarstwo, rzeźbę hafciarstwo, kowalstwo artystyczne, plecionkarstwo. Ta ostatnia dziedzina dzięki działalności pp. Wrzecionków stała się wizytówką Gminy Dukla. Rękodzielnicy we współpracy z właścicielami gospodarstw agroturystycznych organizują dla odwiedzających Gminę gości warsztaty rękodzieła.

Problemem jest niejednorodny i nieskoordynowany sposób znakowania szlaków turystycznych dla poszczególnych rodzajów turystyki aktywnej. Stan zachowania oznakowania wielu szlaków jest nie najlepszy. Zbyt często jedną trasą prowadzi więcej niż jeden szlak turystyczny. Zazwyczaj po wyznakowaniu brakuje bieżącego utrzymania i konserwacji oznakowania. Niektórych szlaków brakuje także w materiałach informacyjnych na stronie internetowej Gminy. Niektóre odcinki szlaków nie są utrzymane w najlepszym stanie (np. na niebieskim szlaku rowerowym Gminy Dukla przejazd rowerem w rejonie wodospadu w Iwli jest niemożliwy ze względu na występujące przeszkody terenowe, okresowo utrudnione przejście szlakiem żółtym ze względu na działalność bobrów i związane z tym zalewanie przez potok Wadernik drogi gruntowej na pograniczu Tylawy i Smerecznego).

Na terenie Gminy Dukla prowadzi działalność 14 klubów sportowych, które specjalizują się w takich dyscyplinach jak: piłka nożna, piłka siatkowa, tenis stołowy, szachy, jazda na nartach. Z ofert klubów sportowych korzysta łącznie ponad 500 osób (dzieci, młodzież i dorośli).

Zadania gminy w zakresie kultury fizycznej realizuje Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Dukli. MOSiR utrzymuje i udostępnia bazę sportowo – rekreacyjną, organizuje wydarzenia sportowe, współpracuje z klubami sportowymi, szkołami i uczniowskimi klubami sportowymi. Ośrodek prowadzi zajęcia sportowe dla grup młodzieżowych w sekcjach: piłki nożnej, siatkówki, tenisa stołowego, tenisa ziemnego, kolarstwa górskiego i szachowej.

Działalność kulturalna

Działalność kulturalną na terenie Gminy Dukla prowadzą instytucje kultury: Ośrodek Kultury, Biblioteka Publiczna, muzea, a także liczne organizacje pozarządowe. Samorządową instytucją kultury, powołaną na mocy uchwały Rady Miejskiej, jest Ośrodek Kultury w Dukli. Jego misją jest kształtowanie świadomych odbiorców i twórców kultury na terenie Gminy, a przedmiotem działalności – rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb kulturalnych mieszkańców gminy i innych osób oraz dbałość o zachowanie i kultywowanie dziedzictwa kulturowego regionu. Siedziba Ośrodka

znajduje się przy ul. Kościuszki 4. Od grudnia 2014 r. Ośrodek Kultury prowadzi Transgraniczne Centrum Wymiany Kulturalnej, na potrzeby którego zaadaptowany został budynek przy ul. Trakt Węgierski 38. Remont i przebudowa obiektu zostały sfinansowane ze środków Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Słowacja 2007-2013.

Do zadań Ośrodka Kultury należy m.in.: edukacja kulturalna społeczeństwa poprzez upowszechnianie kultury, rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb kulturalnych wszystkich grup społecznych, promowanie młodych talentów, promowanie rozwoju ruchu turystycznego, wyrównywanie szans w dostępie do kultury, tworzenie warunków dla rozwoju folkloru i rękodzieła artystycznego, popularyzacja i promocja twórczości teatralnej, muzycznej, malarskiej, filmowej, organizowanie spektakli, koncertów i innych imprez kulturalnych, prowadzenie kół zainteresowań, tworzenie zespołów artystycznych.

Na terenie Gminy organizowane są imprezy cykliczne, mające znaczenie dla kultywowania tradycji, działalności kulturalnej oraz rozwoju turystyki.

Imprezy cykliczne:

- Kiermasz Łemkowski w Olchowcu
- „Od Rusal do Jana” w Zyndranowej
- Odpust św. Jana z Dukli – w Dukli oraz na Pustelni św. Jana z Dukli w Trzcianie
- Międzynarodowy Konkurs Szopek Bożonarodzeniowych
- Międzynarodowy Przegląd Chórów Kościelnych i Cerkiewnych
- Dni Kultury Żydowskiej
- Spotkania Folklorystyczne w Łękach Dukielskich

Charakterystyczne potrawy z których słynie mikroregion to produkty regionalne i tradycyjne wpisane na Listę Produktu Tradycyjnego, wytwarzane przez Zakład Mięсны „Jasiołka” z Dukli: kiełbasa swojska krajana (produkt tradycyjny Podkarpacia), pasztet zapiékany, kiszka, kaszana regionalna dukielska (produkt tradycyjny Podkarpacia), salceson dukielski (produkt tradycyjny Podkarpacia), kiszka pasztetowa dukielska (produkt tradycyjny Podkarpacia), kiełbasa pradziada, schab parzony długi z Dukli, szynka parzona z Dukli.

Produkty tradycyjne, wpisane na Listę Produktów Tradycyjnych to sery wytwarzane przez Gospodarstwo Ekologiczne z Mszany koło Dukli: ser Kozi wołoski i tradycyjna bryndza kozia.

Na uwagę zasługują miody wytwarzane przez pszczelarzy z gminy Dukla, w szczególności miód spadziowy, który jest produktem tradycyjnym wpisanym na Listę Produktu Tradycyjnego. Działające w gminie Koła Gospodyń Wiejskich kultywowały i kultywują tradycje kulinarne. Dzięki ich pracy i działalności można delektować się

takimi potrawami jak: pierogi z różnym nadzieniem, proziaki, gołąbki, serwatczanka – tradycyjna zupa podawana w okresie wielkanocnym, przygotowywana na serwatce.

Dostęp do usług społecznych (i edukacji)

Na terenie Gminy Dukła funkcjonuje 8 szkół podstawowych oraz Zespół Szkół nr 2 w Dukli. Poniżej przedstawiono wykaz placówek oświatowych znajdujących się na terenie gminy. Na terenie gminy funkcjonuje jedno Przedszkole Gminne w Dukli, jedno Niepubliczne Przedszkole „Wiatraczek” w Łękach Dukielskich (Myszkowskie) oraz 8 szkół podstawowych w następujących miejscowościach: Dukła, Głójsce, Iwła, Równe, Wietrzno, Jasionka, Tylawa, Łęki Dukielskie.

Na terenie gminy nie ma publicznych ośrodków zdrowia, natomiast funkcjonuje 5 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej. Zakłady prowadzą działalność w budynkach prywatnych oraz pomieszczeniach wynajmowanych od Gminy. Zakłady opieki zdrowotnej skoncentrowane są głównie w Dukli, co ogranicza dostęp do opieki medycznej większości mieszkańcom gminy. Na terenie gminy działają apteki (wyłącznie Dukła) i punkty apteczne (Równe, Jasionka). Brak aptek lub punktów aptecznych w pozostałych miejscowościach oznacza utrudniony dostęp do lekarstw dla wszystkich mieszkańców gminy, szczególnie tych, którzy zamieszkują najdalej położone miejscowości.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dukli jest gminną jednostką organizacyjną, utworzoną w 1990 r., realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej w formie finansowej i rzeczowej, tj.: przyznawanie świadczeń rodzinnych, wypłacanie zasiłków okresowych, celowych, stałych, funduszu alimentacyjnego, opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalno-zdrowotne i rentowe, organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, praca socjalna. W gminie funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy w Cergowej będący ośrodkiem wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększenia zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej. Dom jest elementem realizowanej w Gminie strategii zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi oparcia społecznego pozwalającego im na zaspokojenie ich podstawowych potrzeb życiowych, usamodzielnienie i integrację społeczną rozumianą jako przywrócenie możliwości pełnienia powszechnie dostępnych w danej społeczności ról społecznych. Dom został utworzony na mocy Uchwały Nr XLII/247/05 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 27 października 2005 r. Jest jednostką organizacyjną Gminy Dukła. Celem ŚDS jest rehabilitacja społeczna, budowanie sieci oparcia społecznego poprzez współpracę z organizacjami społecznymi, instytucjami i środowiskiem lokalnym oraz pomoc rodzinom podopiecznych w formie pomocy półstacjonarnej.

4.3.5. Sfera środowiskowa

Występujące na terenie gminy warunki naturalne (fizjograficzne), tj. ukształtowanie i rzeźba terenu, rodzaj podłoża, stosunki wodne, klimat, zasoby świata roślinnego i zwierzęcego, umożliwią podział i kwalifikowanie poszczególnych obszarów dla potrzeb planowania i zagospodarowania przestrzennego. Gminie dominują lasy regla dolnego z drzewostanem buka, jodły, sosny. W wyższych partiach gór przeważa zespół buczyny karpackiej, której drzewostan składa się głównie z buka, jodły i jaworu. Pospolicie występuje bardzo rzadki w Polsce podzespół tzw. suchej buczyny karpackiej z kostrzewą górską i turzycą orzęsioną. Typowe lasy łąkowe występują na terenach nadzalewowych nad rzeką Jasiołką.

Klimat gminy kształtują masy powietrza polarnomorskiego (63% dni w roku). W związku ze znacznym obniżeniem Karpat, w gminie występują silne wiatry typu fenowego tzw. dukielskie, wiejące z południa lub południowego- zachodu wzdłuż ciągów dolin. Wiatry te występują w okresie jesienno- zimowym, są ciepłe i suche, a ich prędkość dochodzi do 20 m/s. Najchłodniejszym miesiącem jest luty (średnia temperatura wynosi -5°C), natomiast najcieplejszym jest lipiec, gdzie średnia temperatura wynosi $+15,70^{\circ}\text{C}$.

Maksimum opadów przypada na lipiec a minimum na styczeń. Czas zalegania pokrywy śnieżnej wynosi średnio 90 dni w roku. Obszar Gminy Dukła prawie w całości położony jest w zlewni Wisłoki (dopływu Wisły). Jedynie wschodnie krańce wsi Równe i Jasionka położone są w zlewni Wisłoka (dopływ Sanu). Główną rzeką gminy jest Jasiołka (dopływ Wisłoki). Jasiołka, podobnie jak inne cieki na terenie gminy, wykazuje typową dla rzek karpackich nieregularność przepływów, z dwoma okresami wezbrań: wiosennym (wezbrania roztopowe) i letnim w lipcu, kiedy występują największe opady. Istotną z punktu widzenia gospodarki przestrzennej konsekwencją tej nieregularności są dość rozległe tereny zalewowe w dolinie Jasiołki.

Obszar Gminy Dukła odznacza się walorami przyrodniczo- krajobrazowymi i w ok. 90% objęty jest różnymi formami prawnej ochrony przyrody (centralna i południowa część gminy).

Formy ochrony przyrody w gminie:

- Park Narodowy - Magurski Park Narodowy 194,4 km²
- Rezerwaty przyrody:
 - Rezerwat Tysiąclecia na Cergowej Górze 63,50 ha
 - Igiełki 27,88 ha
 - Cisy w Nowej Wsi 2,18 ha
 - Wadernik - 10,72 ha
 - Modrzyna - 17,69 ha
- Park krajobrazowy - Jaśliski Park Krajobrazowy - 299,11 ha
- Obszar Chronionego Krajobrazu - Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego 98 595 ha

- Obszar Natura 2000:
 - „Trzciana” – Dyrektywa siedliskowa - PLH180018
 - „Łysa Góra” - Dyrektywa siedliskowa - PLH180015
 - „Osuwiska w Lipowicy” - Dyrektywa siedliskowa - PLH180044
 - „Ostoja Jaślicka” – Dyrektywa siedliskowa - PLH180014
 - „Ostoja Magurska” – Dyrektywa siedliskowa - PLH180001
 - „Jasiołka” – Dyrektywa siedliskowa - PLH180011
 - „Kościół w Równem” – Dyrektywa siedliskowa - PLH180036
 - „Beskid Niski” – Dyrektywa ptasia - PLB180002
- 9 pomników przyrody
- 3 użytki ekologiczne

4.4. Obszar rewitalizacji

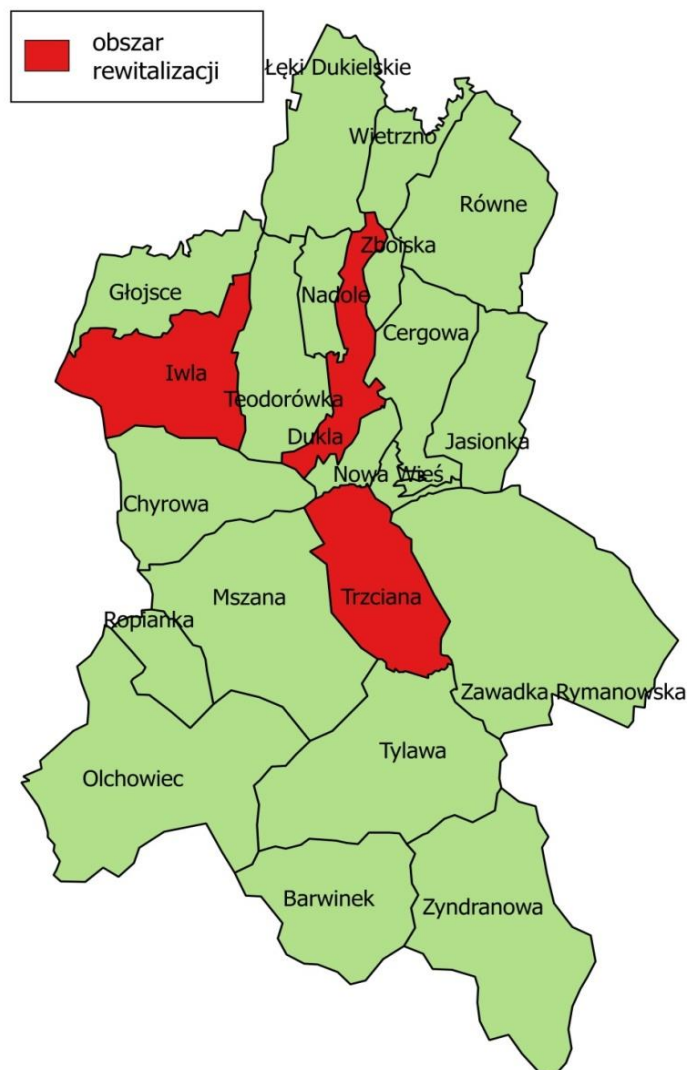
Biorąc pod uwagę wnioski wynikające z analizy wskaźnikowej, pogłębionej analizy obszaru rewitalizacji oraz konsultacji społecznych na terenie gminy Dukła wydzielono obszar rewitalizacji składający się z trzech podobszarów rewitalizacji:

1. podobszar rewitalizacji „Dukła” – zamieszkały przez 2122 osób (14,3% ogółu mieszkańców gminy), o powierzchni 548 ha (2,3% całkowitej powierzchni gminy),
2. podobszar rewitalizacji „Iwła” – zamieszkały przez 750 osób (5,1% ogółu mieszkańców gminy), o powierzchni 1168 ha (5,0% całkowitej powierzchni gminy).
3. podobszar rewitalizacji „Trzciana” – zamieszkały przez 221 osób (1,5% ogółu mieszkańców gminy), o powierzchni 1040 ha (4,4% całkowitej powierzchni gminy).

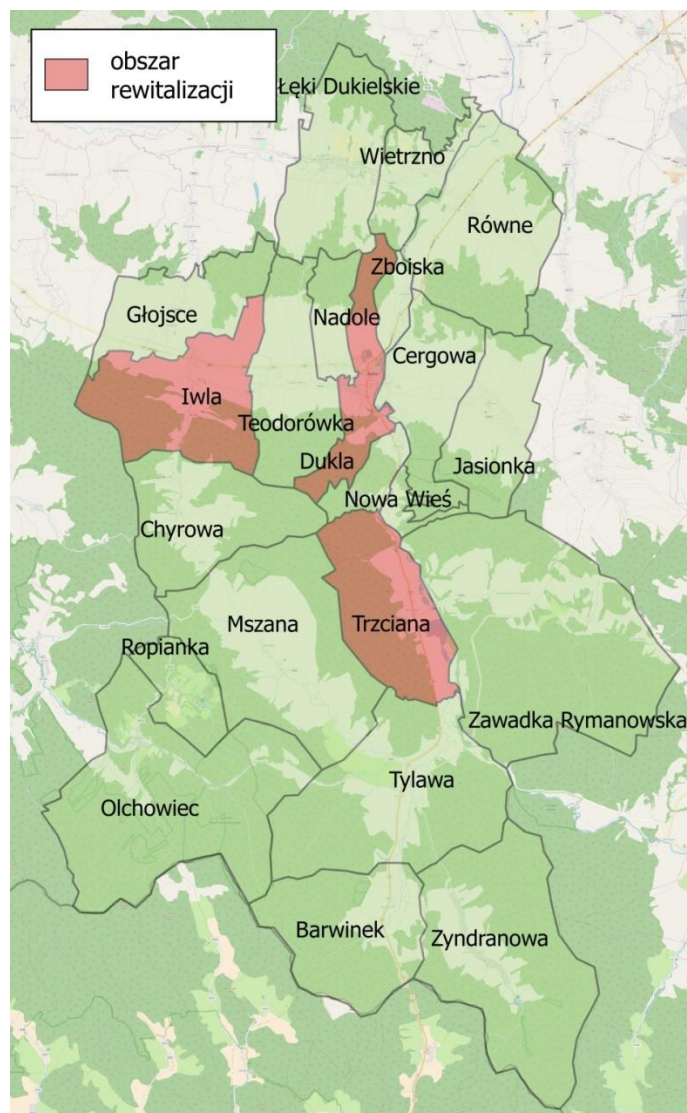
Łącznie obszar rewitalizacji zamieszkały jest przez 3093 osoby (20,9% ogółu mieszkańców gminy) i zajmuje obszar 2756 ha (11,7% całkowitej powierzchni gminy). Tym samym obszary te spełniają kryteria wielkościowe dla obszarów rewitalizacji, jakie zostały określone w *Wytycznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020*.

Podobszary rewitalizacji obejmują tereny zamieszkałe znajdujące się w granicach sołectw im odpowiadających. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji przedstawiono na mapie zamieszczonej na rysunku nr 19 „Mapa pogładowa obszaru rewitalizacji Gminy Dukła”.

Ryc. 19. Mapa poglądowa obszaru rewitalizacji Gminy Dukla.

Źródło: opracowanie własne

Źródło: opracowanie własne, tło mapy: OpenStreetMap

4.5. Potrzeby oraz potencjały rewitalizacyjne na obszarze Gminy Dukla

Cele strategiczne i operacyjne wraz z kierunkami działań, ujęte w *Programie* zostały zdefiniowane na podstawie przeprowadzonej analizy sytuacji i są odpowiedzią na zidentyfikowane problemy i potrzeby rewitalizacyjne. Po zakończonej analizie, uwzględniającej kwestie wypracowane w procesie konsultacji społecznych i procesów włączających interesariuszy, określono następujące potrzeby rewitalizacyjne:

- zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców oraz integracji osób narażonych na wykluczenie społeczne,
- zapobieganie wykluczeniu osób zagrożonych ubóstwem i niepełnosprawnych,
- wspieranie rozwoju mieszkańców w każdym wieku,

- podniesienie oferty kulturalnej skierowanej do mieszkańców,
- zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznej,
- poprawa dostępności do infrastruktury technicznej.

Dokonano także analizy mocnych i słych stron obszaru rewitalizacji oraz wskazano potencjały i zagrożenia dla działań rewitalizacyjnych podejmowanych na tym terenie.

Tab. 8. Analiza SWOT obszaru rewitalizacji.

ANALIZA SWOT OBSZARU REWITALIZACJI WYNIKAJĄCA Z DIAGNOZY POGŁĘBIONEJ	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Bardzo duży potencjał dla rozwoju turystyki i agroturystyki, czemu sprzyja dobry stan środowiska naturalnego; • Bogate walory krajobrazowo-przyrodnicze; • Bogactwo dziedzictwa kulturowego; • Bogata tradycja; • Rosnące zaangażowanie społeczności lokalnej w działania na rzecz rewitalizacji miejsc atrakcyjnych przyrodniczo; • Rosnące zaangażowanie w promowanie aktywnego stylu życia oraz wspierania inicjatyw ruchowych; • Dostępność miejsc które mogą zostać wykorzystane zarówno dla rekreacji jak i sportu; 	<ul style="list-style-type: none"> • Niedostateczna oferta agroturystyczna i turystyczna; • Niedostateczne wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych i kulturowych; • Ograniczony dostęp do komunikacji publicznej zwłaszcza ukierunkowanej do obiektów turystyczno-rekreacyjnych; • Bardzo niska jakość obecnych obiektów krajobrazowo- turystycznych; • Niska jakość usług w turystyce i kulturze; • Brak zmodernizowanej infrastruktury • Niedostateczna oferta wsparcia dla dzieci i młodzieży w ramach prowadzonych świetlic; • Niedostateczna oferta wsparcia dla działalności seniorów na terenie gminy; • Brak odpowiednich środków finansowych na rozbudowę infrastruktury sportowej;
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Chęć mieszkańców do zaangażowania się w integrację obszaru; • Obszary, którym można nadać nowe lub przywrócić funkcje kulturowe, sportowe i/lub rekreacyjne; • Współpraca z powiatem i sąsiednimi gminami w zakresie turystyki i rekreacji; • Rozwój małej i średniej przedsiębiorczości zwłaszcza w zakresie usług turystycznych; 	<ul style="list-style-type: none"> • Emigracja młodzieży związana z brakiem miejsc pracy; • Rosnąca dysproporcja pomiędzy regionami; • Wzrost bezrobocia; • Wzrost długotrwałego bezrobocia; • Konkurencyjność sąsiednich obszarów; • Wysokie koszty prowadzenia własnej działalności gospodarczej;

<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost zaangażowania społeczności lokalnej w rozwój regionu; • Coraz większa dostępność funduszy zewnętrznych na działalność związaną z promowaniem kultury, turystyki i rekreacji; • Moda na prowadzenie aktywnego stylu życia i promowania sportu już od najmłodszych pokoleń; • Moda na zdobywanie umiejętności wytwarzania produktów kulinarnych; • Moda na aktywizowanie seniorów i ich zaangażowanie w pielęgnowanie kultury. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wysokie koszty utrzymywania obiektów wykorzystywanych na potrzeby promowania kultury; • Wysokie koszty utrzymywania placówek takich jak świetlice środowiskowe dla dzieci i młodzieży; • Wysokie koszty utrzymywania obiektów przeznaczonych na cele turystyki;
---	---

W *Programie* wyróżniono trzy cele strategiczne, kładące nacisk w szczególności na poprawę sytuacji kryzysowej w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej. Każdy z przyjętych celów został rozpisany na cele szczegółowe i kierunki działań, wskazujące rodzaje przedsięwzięć, które należy zrealizować w procesie rewitalizacji.

5. Cele strategiczne, kierunki działań rewitalizacyjnych oraz wizja stanu obszaru po rewitalizacji

5.1. Wizja obszaru rewitalizacji

Na podstawie zdiagnozowanych problemów występujących na obszarze rewitalizacji oraz postawionych celów, sformułowano wizję stanu obszaru jako planowany efekt oraz pożądany stan obszaru rewitalizacji:

WIZJA

Obszar rewitalizacji stanowi płaszczyznę zrównoważonego rozwoju Gminy Dukła. Jest miejscem rozwoju mieszkańców, dbając o ich integrację oraz dostęp do kultury i rekreacji. Obszar rozwija się w oparciu o kapitał społeczny i przestrzenny, zapewniając dobrą jakość życia.

Wizja obszarów wyznaczonych do rewitalizacji, określająca ich stan za kilka najbliższych lat, powstała jako suma wyobrażeń uczestników procesu partycypacji na etapie przygotowywania niniejszego opracowania oraz przewidywanych inwestycji i przedsięwzięć społecznych, planowanych do realizacji w Gminie Dukła.

Wyznaczony obszar po przeprowadzeniu procesów rewitalizacyjnych, w tym wdrożeniu planowanych przedsięwzięć, jest obszarem, który został uzdrowiony. Nastąpiło ożywienie w sferze społecznej, technicznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej, przy jednoczesnym zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju oraz walorów przyrodniczych i rekreacyjno-turystycznych gminy.

5.2. Cele rewitalizacji

Określono cel główny rewitalizacji stanowiący punkt odniesienia dla pozostałych celów strategicznych:

CEL GŁÓWNY

Działania rewitalizacyjne wspierają mieszkańców w budowaniu więzi społecznych oraz rozwoju, zwiększają dostęp mieszkańców do kultury i integrującej przestrzeni oraz dostosowują obszary do pełnionych funkcji.

Na podstawie opracowanego celu głównego procesu rewitalizacji wyznaczono trzy cele strategiczne, które odnoszą się do wszystkich sfer (społecznej, technicznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej), na które powinna oddziaływać rewitalizacja. Wszystkie powyższe cele wzajemnie się uzupełniają, a ich sfery działań wzajemnie się przenikają, dzięki czemu zapewniają one komplementarność i spójność *Programu*. Na Ryc. 20 przedstawiono schemat celów procesów rewitalizacji.

Wskaźnikami realizacji celów rewitalizacji są wskaźniki produktu i rezultatu opisane dla poszczególnych przedsięwzięć opisanych w *Programie*, zgodnie z zapisami na kartach poszczególnych przedsięwzięć oraz zapisami rozdziału 8 „System zarządzania i monitoringu”.

Ryc. 20. Schemat celu głównego i celi strategicznych przyjętych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Dukla na lata 2018-2023.

Źródło: opracowanie własne

Poniżej przedstawiono cele operacyjne wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań, które zostaną podjęte w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Dukla na lata 2018-2023.

CEL STRATEGICZNY 1: Wzmocnienie integracji i aktywności społecznej mieszkańców

Cel operacyjny nr 1.1: Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców:

Kierunki działania:

- organizacja szkoleń i warsztatów;
- zapewnienie miejsc spędzania wolnego czasu;
- organizacja zajęć rozwijających zainteresowanie kulturą;
- działania edukacyjne;
- wspieranie inicjatyw społecznych;
- przystosowanie obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych.

Cel operacyjny nr 1.2: Wzrost integracji społecznej:

Kierunki działania:

- poprawa dostępności obiektów kulturalno-turystycznych;
- wykorzystanie niezagospodarowanych przestrzeni pod organizację wydarzeń kulturalnych;
- organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży;
- organizacja wydarzeń integrujących mieszkańców.

CEL STRATEGICZNY 2: Wspieranie rozwoju aktywności zawodowej i kulturalnej

Cel operacyjny 2.1: Zachowanie i popularyzacja kultury i tradycji:

Kierunki działania:

- organizacja przestrzeni dla działalności artystycznej i kulturalnej;
- wzbogacenie oferty obiektów kultury;
- prezentacja lokalnego dziedzictwa kulturowego.

Cel operacyjny 2.2: Aktywizacja zawodowa mieszkańców gminy:

Kierunki działania:

- odnoszenie kwalifikacji zawodowych;
- organizacja szkoleń zawodowych.

CEL STRATEGICZNY 3: Kształtowanie funkcjonalnej przestrzeni publicznej

Cel operacyjny 3.1: Rozwój struktury gminy:

Kierunki działania:

- dostosowanie budynków użyteczności publicznej do pełnionych funkcji;

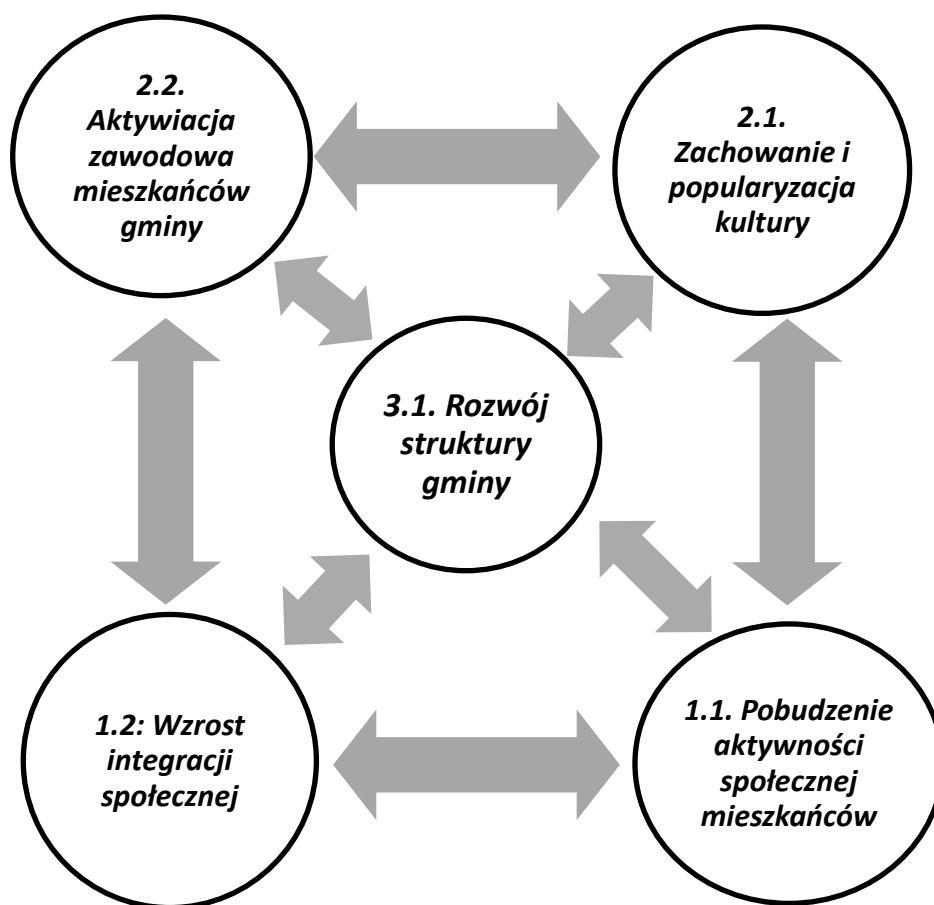
- dostosowanie terenów publicznych do pełnionych funkcji;
- nadanie terenom nowych funkcji użytkowych;
- modernizacja infrastruktury;
- poprawa stanu środowiska poprzez termomodernizację budynków.

5.3. Powiązanie celów rewitalizacji

W ramach wyznaczonych celów szczegółowych istnieją ścisłe powiązania, przyczyniające się do realizacji celu głównego.

Oddziaływania te polegają na wzajemnym uzupełnianiu się działań w ramach wskazanych celów operacyjnych (ryc. 21). Wzajemne zintegrowanie ze sobą działań pozwoli na bardziej efektywne rozwiązanie zdiagnozowanych problemów występujących na obszarze rewitalizacji i tym samym przyczyni się do osiągnięcia stanu obszaru sformułowanego w wizji.

Ryc. 21. Powiązania celi operacyjnych.

Źródło: opracowanie własne

6. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Poniżej w tabeli nr 9 zaprezentowano wszystkie przedsięwzięcia, które zaplanowano do realizacji w ramach *Programu*. Realizacja przedsięwzięć podstawowych jest kluczowa do powodzenia procesu rewitalizacji. W ramach *Programu* przewiduje się realizację 7 podstawowych przedsięwzięć. Nie planuje się realizacji przedsięwzięć uzupełniających, które wspomagają realizację celów rewitalizacji. W dalszej części rozdziału znajduje się szczegółowy opis każdego z przedsięwzięć w poszczególnych kartach przedsięwzięć.

Przedsięwzięcia zostały ujęte w *Programie* po tym, jak podmioty, których one dotyczą wyraziły na to pisemną zgodę.

Tab. 9. Lista planowanych przedsięwzięć podstawowych.

Nr przedsięwzięcia	Nazwa przedsięwzięcia
1	Przystosowanie ruin komory celnej w Dukli na cele kulturalne
2	Utworzenie lokali dla Organizacji Pozarządowych na obszarze płyty rynku w Dukli wraz z udostępnieniem piwnic przedprożowych zwiedzającym
3	Szkolenia zawodowe i spotkania integracyjne w Dukli
4	Modernizacja Piwnicy Domu Ludowego w Iwli
5	Organizacja Szkoleń związanych z Promocją Kultury Regionu
6	Modernizacja Domu Ludowego w Trzcianie
7	Nasza świetlica

6.1. Przedsięwzięcia podstawowe

Przedsięwzięcie nr 1		
1	Podmiot realizujący	Gmina Dukla
2	Tytuł projektu	Przystosowanie ruin komory celnej w Dukli na cele kulturalne

3	Zakres planowanych działań	<p>W ramach realizacji planuje się wykonać niezbędne prace porządkowe, remontowo-budowlane oraz konserwatorskie, które będą miały na celu zatrzymanie postępującej degradacji ruin murów budynku komory celnej, trwałości technicznej oraz należytego zachowania wątków muru i sklepień przed zawaleniem.</p> <p>W ramach realizacji operacji planuje się wykonać 3 zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wykonanie prac porządkowych i remontowych przy ruinach komory celnej w Dukli w celu udostępnienia mieszkańcom i turystom. Postawienie tablicy informacyjnej dwustronnej w okolicy ruin komory celnej. Wydania informatora pt. "Ścieżka po ważnych zabytkach Gminy Dukla" w nakładzie 1000 szt. 						
4	Lokalizacja projektu	Gmina Dukla, sołectwo Miasto Dukla Działki: 190/1 i 179/9 obręb Dukla						
	Czy wnioskodawca dysponuje terenem/ nieruchomością gdzie będzie realizowany projekt?	TAK	X	NIE				
5	Przewidywany termin realizacji:	Rozpoczęcie: 2017						
		Zakończenie: 2018						
6	Partner	brak						
7	Opis stanu obecnego	<p>Projekt stanowi odpowiedź na występujący na obszarze gminy brak zorganizowanej przestrzeni publicznej, która uniemożliwia mieszkańcom prowadzenie spotkań oraz organizację imprez i wydarzeń o charakterze lokalnym.</p> <p>Niedostosowana do potrzeb mieszkańców obecna infrastruktura obniża możliwości dalszego rozwoju miejscowości, posiadającej duże walory turystyczne.</p>						
8	Prognozowane rezultaty	Liczba osób korzystających z obiektu zrewitalizowanego w ciągu roku – 1000.						
	Prognozowane produkty	Liczba zmodernizowanych budynków – 1 szt. Liczba obiektów małej infrastruktury – 30 szt. Liczba obiektów infrastruktury – 1 szt. Liczba doposażonych pomieszczeń – 1 szt.						
9	Szacunkowe koszty	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023

	zadania w rozbiściu na lata (w tys. zł):		272				
10	Proponowane źródła finansowania	Środki własne w tys. zł:		99			
		Dotacja UE w tys. zł:		173			
		Inne (np., kredyt) w tys. zł:		0			
11	Powiązanie z celami:	Cel 1	Cel 2		Cel 3		
	• bezpośrednie	X	X		X		
	• pośrednie						
12	Przywrócenie lub nadanie funkcji	Nastąpi przywrócenie funkcji społecznej (integracja społeczna, działalność kulturalna) i przestrzennej (prawidłowe zagospodarowanie i modernizacja, doposażanie pomieszczeń),					

Przedsięwzięcie nr 2							
1	Podmiot realizujący	Gmina Dukla					
2	Tytuł projektu	Udostępnienie piwnic przedprożowych w rynku w Dukli zwiedzającym wraz z przebudową płyty rynku z niezbędną infrastrukturą					
3	Zakres planowanych działań	W ramach projektu planuje się wykonać przebudowę płyty rynku, drogi otaczającej rynek, modernizację oświetlenia płyty rynku. Dodatkowo przewidziane są prace dotyczące zabezpieczenia piwnic przedprożowych, które zostaną udostępnione zwiedzającym.					
4	Lokalizacja projektu	Gmina Dukla, sołectwo Miasto Dukla Działka 89/2 obręb Dukla					
	Czy wnioskodawca dysponuje terenem/ nieruchomością gdzie będzie realizowany projekt?	TAK	X	NIE			
5	Przewidywany termin realizacji:	Rozpoczęcie: 2018					
		Zakończenie: 2020					
6	Partner	brak					

7	Opis stanu obecnego	Celem tego projektu jest tworzenie warunków do powstawania, funkcjonowania i rozwoju aktywności obywatelskiej i społecznej. Poprzez udostępnienie wyremontowanych lokali umożliwienie rozwoju atrakcyjności turystycznej gminy.						
8	Prognozowane rezultaty	Liczba osób korzystających z obiektu zrewitalizowanego w ciągu roku – 1000.						
	Prognozowane produkty	Liczba zmodernizowanych budynków – 1 szt. Liczba obiektów małej infrastruktury – 30 szt. Liczba obiektów infrastruktury – 1 szt. Liczba wyposażonych pomieszczeń – 3 szt.						
9	Szacunkowe koszty zadania w rozbiciu na lata (w tys. zł):	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
			2 200	4 900	2100			
10	Proponowane źródła finansowania	Środki własne w tys. zł:			1 380			
		Dotacja UE w tys. zł:			7 820			
		Inne (np., kredyt) w tys. zł:			0			
11	Powiązanie z celami:	Cel 1	Cel 2		Cel 3			
	• bezpośrednie				X			
	• pośrednie	X	X					
12	Przywrócenie lub nadanie funkcji	Nastąpi przywrócenie funkcji społecznej (integracja społeczna, działalność kulturalna) i przestrzennej (prawidłowe zagospodarowanie i modernizacja, wyposażanie pomieszczeń),						

Przedsięwzięcie nr 3		
1	Podmiot realizujący	Gmina Dukla
2	Tytuł projektu	Szkolenia zawodowe i spotkania integracyjne w Dukli
3	Zakres planowanych działań	W ramach projektu planuje się program aktywizacji zawodowej obejmujące jedną lub kilka z następujących form wsparcia:

		<ul style="list-style-type: none"> • identyfikację potrzeb uczestnika projektu (między innymi poprzez diagnozowanie potrzeb szkoleniowych) oraz opracowanie/aktualizację dla każdego uczestnika projektu Indywidualnego Planu Działania lub dokumentu równoważnego spełniającego tę samą funkcję (element obligatoryjny każdego projektu, z zastrzeżeniem, że projekty obejmujące wyłącznie ten typ operacji nie będą przyjmowane do dofinansowania), • szkolenia prowadzące do nabycia, podniesienia, uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji i kompetencji zawodowych (w tym organizacja szkoleń połączona z praktyką zawodową u pracodawcy), w szczególności szkolenia na przewodników turystycznych. <p>Dodatkowo planuje się spotkania integracyjne, które mają zachęcić do zwiększenia aktywności zawodowej. Wypracowanie zakresu tematycznego spotkań wraz z mieszkańcami uczestniczącymi w zajęciach. Spotkania odbywały by się na terenie zabytkowej komory celnej oraz na obszarze płyty rynku w Dukli.</p>
4	Lokalizacja projektu	Gmina Dukla, sołectwo Miasto Dukla Działki: 89/2, 190/1 i 179/9 obręb Dukla
	Czy wnioskodawca dysponuje terenem/nieruchomością gdzie będzie realizowany projekt?	TAK X NIE
5	Przewidywany termin realizacji:	Rozpoczęcie: 2019
		Zakończenie: 2022
6	Partner	brak
7	Opis stanu obecnego	Brak integracji społeczności, problem nasilającego się wykluczenia społecznego oraz brak odpowiednich kompetencji zawodowych, skutkujący zwiększeniem skali migracji z miejscowości oraz szybkim starzeniem się populacji mieszkańców oraz wzrostem bezrobocia.
8	Prognozowane rezultaty	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu - 30 [os.]. Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu - 30 [os.]. Liczba osób uczestnicząca w spotkaniach - 100 [os.]

	Prognozowane produkty	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie – 10 [os.]. Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie – 10 [os.].						
9	Szacunkowe koszty zadania w rozbiściu na lata (w tys. zł):	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
				20	20	20	15	
10	Proponowane źródła finansowania	Środki własne w tys. zł:			40			
		Dotacja UE w tys. zł:			35			
		Inne (np., kredyt) w tys. zł:			0			
11	Powiązanie z celami:	Cel 1		Cel 2		Cel 3		
	• bezpośrednie	X		X				
	• pośrednie							
12	Przywrócenie lub nadanie funkcji	Nastąpi przywrócenie funkcji społecznej (integracja społeczna, szkolenia zawodowe)						

Przedsięwzięcie nr 4							
1	Podmiot realizujący	Gmina Dukła					
2	Tytuł projektu	Modernizacja Piwnicy Domu Ludowego w Iwli					
3	Zakres planowanych działań	Modernizacja i wyposażenie piwnicy znajdującej się pod wyremontowanym już budynkiem domu ludowego w Iwli. Prace obejmowały by dostosowanie pomieszczeń na działalność koła gospodyń wiejskich oraz prowadzenie szkoleń związanych z promocją kuchni regionalnej.					
4	Lokalizacja projektu	Gmina Dukła, sołectwo Iwla Dom Ludowy Iwla adres: Iwla 20, 38-450 Dukła					
	Czy wnioskodawca dysponuje terenem/ nieruchomością gdzie będzie realizowany projekt?	TAK	X	NIE			

5	Przewidywany termin realizacji:	Rozpoczęcie: 2018							
		Zakończenie: 2019							
6	Partner	brak							
7	Opis stanu obecnego	Rewitalizacja przestrzeni publicznej w trosce o jakość życia mieszkańców oraz rozwój i promocje kultury regionu.							
8	Prognozowane rezultaty	Liczba osób korzystających z obiektu zrewitalizowanego w ciągu roku – 500.							
	Prognozowane produkty	Liczba zmodernizowanych budynków – 1 szt. Liczba obiektów infrastruktury – 1 szt. Liczba doposażonych pomieszczeń – 2 szt.							
9	Szacunkowe koszty zadania w rozbiciu na lata (w tys. zł):	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
			80	80					
10	Proponowane źródła finansowania	Środki własne w tys. zł:				30			
		Dotacja UE w tys. zł:				130			
		Inne (np., kredyt) w tys. zł:				0			
11	Powiązanie z celami:	Cel 1		Cel 2			Cel 3		
	• bezpośrednie						X		
	• pośrednie	X		X					
12	Przywrócenie lub nadanie funkcji	Nastąpi przywrócenie funkcji społecznej (integracja społeczna, działalność kulturalna) i przestrzennej (prawidłowe zagospodarowanie i modernizacja, doposażanie pomieszczeń),							
Przedsięwzięcie nr 5									
1	Podmiot realizujący	Gmina Dukla							
2	Tytuł projektu	Organizacja szkoleń związanych z promocją kultury regionu							

3	Zakres planowanych działań	<p>W ramach projektu planuje się program aktywizacji zawodowej obejmujące jedną lub kilka z następujących form wsparcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • identyfikację potrzeb uczestnika projektu (między innymi poprzez diagnozowanie potrzeb szkoleniowych) oraz opracowanie/aktualizację dla każdego uczestnika projektu Indywidualnego Planu Działania lub dokumentu równoważnego spełniającego tę samą funkcję (element obligatoryjny każdego projektu, z zastrzeżeniem, że projekty obejmujące wyłącznie ten typ operacji nie będą przyjmowane do dofinansowania), • szkolenia prowadzące do nabycia, podniesienia, uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji i kompetencji zawodowych (w tym organizacja szkoleń połączona z praktyką zawodową u pracodawcy). <p>Projekt obejmował by organizacje szkoleń związanych z reklamą, promocją kultury regionu oraz kurs przygotowania potraw regionalnych prowadzony przez koło gospodyń wiejskich. Kursy te skierowane będą do osób chcących rozpocząć działalność związana z prowadzeniem szeroko pojmowanych usług turystycznych (agroturystyka, restauracje, przygotowanie potraw regionalnych).</p>				
4	Lokalizacja projektu	<p>Gmina Dukla, sołectwo Iwła Dom Ludowy Iwła adres: Iwła 20, 38-450 Dukla</p>				
	Czy wnioskodawca dysponuje terenem/ nieruchomością gdzie będzie realizowany projekt?	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="852 1547 1002 1688">TAK</td> <td data-bbox="1002 1547 1118 1688">X</td> <td data-bbox="1118 1547 1272 1688">NIE</td> <td data-bbox="1272 1547 1415 1688"></td> </tr> </table>	TAK	X	NIE	
TAK	X	NIE				
5	Przewidywany termin realizacji:	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="852 1688 1415 1615">Rozpoczęcie: 2018</td> </tr> <tr> <td data-bbox="852 1615 1415 1688">Zakończenie: 2019</td> </tr> </table>	Rozpoczęcie: 2018	Zakończenie: 2019		
Rozpoczęcie: 2018						
Zakończenie: 2019						
6	Partner	brak				
7	Opis stanu obecnego	Brak integracji społeczności, problem nasilającego się wykluczenia społecznego oraz brak odpowiednich kompetencji zawodowych, skutkujący zwiększeniem skali migracji z miejscowości oraz szybkim starzeniem się populacji mieszkańców oraz wzrostem bezrobocia.				

8	Prognozowane rezultaty	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu - 10 [os.]. Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu - 10 [os.].						
	Prognozowane produkty	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie - 10 [os.]. Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie - 10 [os.].						
9	Szacunkowe koszty zadania w rozbiciu na lata (w tys. zł):	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
			20	15				
10	Proponowane źródła finansowania	Środki własne w tys. zł:			20			
		Dotacja UE w tys. zł:			15			
		Inne (np., kredyt) w tys. zł:			0			
11	Powiązanie z celami:	Cel 1		Cel 2		Cel 3		
	• bezpośrednie	X		X				
	• pośrednie							
12	Przywrócenie lub nadanie funkcji	Nastąpi przywrócenie funkcji społecznej (integracja społeczna, szkolenia zawodowe)						

Przedsięwzięcie nr 6		
1	Podmiot realizujący	Gmina Dukla
2	Tytuł projektu	Modernizacja Domu Ludowego w Trzcianie
3	Zakres planowanych działań	Termomodernizacja budynku Domu Ludowego w Trzcianie, wymiana pokrycia dachu, odwodnienie budynku, remont pomieszczeń wewnątrz budynku, ogrzewanie budynku. Budynek może stać się bardziej atrakcyjny dla osób chcący

		korzystać z pomieszczeń DL a także można wtedy zorganizować świetlicę dla dzieci i młodzieży. Pomieszczenia DL wykorzystywane są także przez Stowarzyszenia działające na terenie wsi, które organizuje różnego rodzaju imprezy w ciągu całego roku dla mieszkańców a także zajęcia wakacyjne dla dzieci, ale nie tylko i mógłby budynek stać się miejscem organizacji większej ilości spotkań.							
4	Lokalizacja projektu	Gmina Dukla, sołectwo Trzciana Dom Ludowy w Trzcianie adres: Trzciana 24a, 38-450 Dukla							
	Czy wnioskodawca dysponuje terenem/ nieruchomością gdzie będzie realizowany projekt?	TAK	X	NIE					
5	Przewidywany termin realizacji:	Rozpoczęcie: 2018							
		Zakończenie: 2019							
6	Partner	brak							
7	Opis stanu obecnego	Budynek DL jest w złym stanie gdyż jest to budynek stary, widoczny jest na nim upływ czasu (odpadający tynk, odpadające części schodów, gnijące i dziurawe pokrycie dachu oraz rynny), pomieszczenia wewnątrz również wymagające odnowienia i wymiany oraz uzupełnienia niektórego wyposażenia w sanitariatach.							
8	Prognozowane rezultaty	Liczba osób korzystających z obiektu zrewitalizowanego w ciągu roku – 250.							
	Prognozowane produkty	Liczba zmodernizowanych budynków – 1 szt.. Liczba obiektów infrastruktury – 1 szt.. Liczba doposażonych pomieszczeń – 2 szt.							
9	Szacunkowe koszty zadania w rozbiciu na lata (w tys. zł):	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
			80	80					
10	Proponowane źródła finansowania	Środki własne w tys. zł:				30			
		Dotacja UE w tys. zł:				130			

		Inne (np., kredyt) w tys. zł:	0	
11	Powiązanie z celami:	Cel 1	Cel 2	Cel 3
	• bezpośrednie			X
	• pośrednie	X	X	
12	Przywrócenie lub nadanie funkcji	Nastąpi przywrócenie funkcji społecznej (integracja społeczna, działalność kulturalna) i przestrzennej (prawidłowe zagospodarowanie i modernizacja, doposażanie pomieszczeń),		

Przedsięwzięcie nr 7				
1	Podmiot realizujący	Stowarzyszenie Rozwoju Szkoły w Iwli „Perfectus”		
2	Tytuł projektu	Nasza świetlica		
3	Zakres planowanych działań	<p>W ramach projektu planuje się program wspierania rodziny w postaci działań pomocy w opiece i wychowaniu dzieci w placówkach wsparcia dziennego poprzez tworzenie nowych placówek wsparcia dziennego jak również wspieranie istniejących placówek⁶ w formie opiekuńczej – świetlicy.</p> <p>Projekt zakłada utworzenie i prowadzenie świetlicy dla dzieci i młodzieży oraz zakup wyposażenia aby można był prowadzić tą świetlicę (stoliki, krzeselka) a także, gry edukacyjne materiały do prac rękodzielniczych. Zatrudnienie osoby, która prowadziłaby tą świetlicę</p>		
4	Lokalizacja projektu	Gmina Dukla, sołectwo Iwla Dom Ludowy Iwla adres: Iwla 20, 38-450 Dukla		
	Czy wnioskodawca dysponuje terenem/ nieruchomością gdzie będzie realizowany projekt?	TAK	X	NIE
5	Przewidywany termin realizacji:	Rozpoczęcie: 2018		
		Zakończenie: 2022		
6	Partner	brak		

7	Opis stanu obecnego	Dzieci i młodzież w czasie wolnym spędzają najwięcej czasu przed komputerem nie potrafią w inny sposób zorganizować sobie tego czasu, a wiemy z doświadczenia, że jeżeli zbierze się większa liczba w jednym miejscu i zaproponuje się tym dzieciom alternatywne formy spędzania czasu to są one chętne do udziału w takich przedsięwzięciach. Do prowadzenia tej świetlicy planujemy wykorzystać budynek DL i jego otoczenie.						
8	Prognozowane rezultaty	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych, istniejących po zakończeniu projektu 1 [szt.].						
	Prognozowane produkty	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie - 50 [os.].						
9	Szacunkowe koszty zadania w rozbiciu na lata (w tys. zł):	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
			15	15	15	15	15	
10	Proponowane źródła finansowania	Środki własne w tys. zł:			1,25			
		Dotacja UE w tys. zł:			63,75			
		Inne (np., kredyt) w tys. zł:			10 (granty)			
11	Powiązanie z celami:	Cel 1		Cel 2		Cel 3		
	• bezpośrednie	X		X				
	• pośrednie							
12	Przywrócenie lub nadanie funkcji	Nastąpi przywrócenie funkcji społecznej (integracja społeczna, szkolenia zawodowe)						

6.2. Przedsięwzięcia uzupełniające

W ramach Programu nie przewidziano realizacji przedsięwzięć uzupełniających lub zlokalizowanych poza obszarem rewitalizacji.

6.3. Ramy finansowe

Istotnym źródłem finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w *Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Dukla na lata 2018-2023* są środki finansowe, pochodzące przede wszystkim z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 oraz środki własne Gminy Dukla. Inne możliwe źródła finansowania to: środki z innych programów operujących środkami pochodzącymi z UE, budżetu państwa, a także środki prywatne czy inne fundusze. Szacunkowe ramy finansowe *Programu* zostały zaprogramowane na cały okres realizacji Programu tj. na lata 2018-2023.

Poniżej zamieszczono wykaz (tab. 10) przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z całkowitą kwotą realizacji przedsięwzięcia oraz możliwością finansowania z różnych źródeł. W tabeli 11 przedstawione indykatywne ramy finansowe dla całego *Programu rewitalizacji*.

Tab. 10. Indykatywne ramy finansowe przedsięwzięć.

Numer przedsięwzięcia	Szacowany koszt przedsięwzięcia	Możliwe źródła finansowania
1	272 000 zł	<ul style="list-style-type: none"> • środki własne gminy • EFRR - RPO WP 2014-2020 działanie 6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej
2	9 200 000 zł	<ul style="list-style-type: none"> • środki własne podmiotu realizującego • EFRR - RPO WP 2014-2020 działanie 6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej
3	75 000 zł	<ul style="list-style-type: none"> • środki własne gminy • EFS - RPO WP 2014-2020 działanie 7.1 Poprawa sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy – projekty konkursowe
4	160 000 zł	<ul style="list-style-type: none"> • środki własne gminy • EFRR - RPO WP 2014-2020 działanie 6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej
5	35 000 zł	<ul style="list-style-type: none"> • środki własne gminy • EFS - RPO WP 2014-2020 działanie 7.1 Poprawa sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy – projekty konkursowe
6	160 000 zł	<ul style="list-style-type: none"> • środki własne gminy • EFRR - RPO WP 2014-2020 działanie 6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej
7	75 000 zł	<ul style="list-style-type: none"> • środki własne gminy • inne granty • EFS - RPO WP 2014-2020 działanie 8.4 Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej

Źródło: opracowanie własne

Tab. 11. Indykatywne ramy finansowe Programu.

Całkowita wartość przedsięwzięć	Szacowany wkład własny podmiotów realizujących przedsięwzięcia	Szacowana wysokość dofinansowania w ramach WRPO (EFS i EFRR)	Szacunkowy wkład z innych źródeł
9 997 000 zł	1 800 250 zł	8 166 750 zł	10 000 zł

6.4. Harmonogram realizacji

Harmonogram realizacji przedsięwzięć, przeprowadzanych w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dukla na lata 2018-2023* przedstawia tabela 12.

Został on przygotowany na podstawie zgłoszonych przez wnioskodawców oczekiwanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Tab. 12. Harmonogram realizacji przedsięwzięć ujętych w ramach Programu.

Numer przedsięwzięcia	Termin realizacji						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	X	X					
2		X	X	X			
3			X	X	X	X	
4		X	X				
5		X	X				
6		X	X				
7		X	X	X	X	X	

Źródło: opracowanie własne

7. Mechanizmy zapewnienia komplementarności

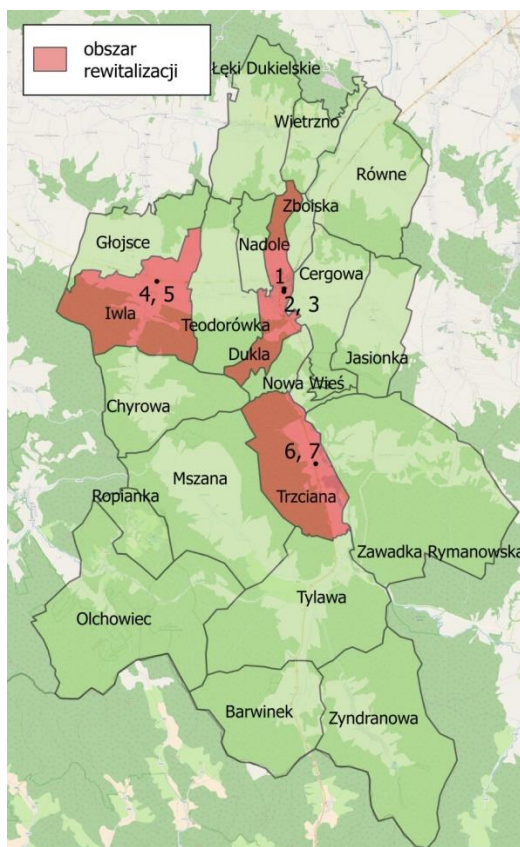
Zapewnienie komplementarności pomiędzy poszczególnymi projektami oraz w zapisach samego *Programu* skutkować będzie efektywnym wykorzystaniem środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację oraz zapewni realizację celów procesu rewitalizacji. Zgodnie z *Wytycznymi* opracowanymi przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, *Program* jest komplementarny w pięciu płaszczyznach: przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej i źródeł finansowania.

Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna opiera się przede wszystkim na realizacji przedsięwzięć, które skupione są w obrębie obszaru rewitalizacji wyznaczonego w oparciu o analizę wskaźnikową oraz konsultacje społeczne. Uwzględnienie danych statystycznych oraz opinii społeczeństwa świadczy o celowości przestrzennej zaplanowanych w ramach rewitalizacji przedsięwzięć. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne objęte *Programem* są ściśle powiązane z podobszarami rewitalizacji i stanowią odpowiedź na główne problemy, które dotyczą tych obszarów. Projekty skupione są w istotnych dla danego podobszaru rewitalizacji terenach.

Wszystkie planowane podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne zlokalizowane są w obrębie obszaru rewitalizacji. Lokalizację przedsięwzięć zaprezentowane na rysunku nr 22.

Ryc. 22. Lokalizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Źródło: opracowanie własne, tło mapy: OpenStreetMap

Komplementarność problemowa

W *Programie* zapewniono komplementarność problemową zarówno na poziomie poszukiwania rozwiązań (przedsięwzięć) prowadzących do ograniczenia problemów i zaspokojenia potrzeb mieszkańców oraz na poziomie określania harmonogramów realizacji rozwiązań. Przedsięwzięcia wskazane w *Programie* wynikają ze zdiagnozowanych problemów, są ze sobą powiązane oraz dopełniają się. Zadania równocześnie przeciwdziałają problemom w różnych sferach. Zadania związane z renowacją, modernizacją lub przebudową obiektów (przedsięwzięcia 1,2,4,6) mają za zadanie nadać lub poprawić pełnione funkcje kulturalne, edukacyjne oraz integrujące i aktywizujące mieszkańców. Dodatkowo przedsięwzięcia mają pozytywny wpływ na poprawę ładu przestrzennego obszarów zdegradowanych.

Realizacja przedsięwzięć przyniesie pozytywne skutki dla przestrzeni całego obszaru rewitalizacji, jak i całej gminy Dukla. Przedsięwzięcia są wzajemnie powiązane ze względu na realizację w pierwszej kolejności działań o wymiarze infrastrukturalnym (rozbudowa lub doposażenie budynków – przedsięwzięcia 1,2,4,6) które stworzą niezbędną (z perspektywy celów rewitalizacji) przestrzeń dla rozwoju przedsięwzięć społecznych. Część przedsięwzięć dotyczy działań podejmowanych dla miejsc lub obiektów użyteczności publicznej i kulturalnej. Z infrastruktury tej korzystać będą mogli mieszkańcy wszystkich podobszarów rewitalizacji. Przedsięwzięcia wspólnie przyczynią się do powstania nowych miejsc pracy (przedsięwzięcia 3 i 5), budowania przestrzeni dla obecnych i nowych organizacji pozarządowych (np. stowarzyszenia – przedsięwzięcie 1 i 2), aktywizacji społeczeństwa oraz angażowanie się społeczności w życie miejscowości (przedsięwzięcia 3, 5 i 7). Jednocześnie stanowiącą będą płaszczyznę, na której może rozwijać się działalność kulturowa. Przedsięwzięcia wspólnie wpływają na zwiększenie integracji mieszkańców oraz pomagają zachować tradycje regionu.

Realizacja powyższych projektów przyniesie pozytywne skutki, które będą widoczne na całym obszarze gminy Dukla, ponieważ wiele z nich dotyczy działań podejmowanych dla obiektów użyteczności publicznej, z których korzystać będą wszyscy mieszkańcy gminy oraz osoby przyjezdne.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna przejawia się w systemie zarządzania, który został zaprojektowany na potrzeby wdrażania, monitoringu i ewaluacji *Programu*. Zapewniona zostanie współpraca i współdziałanie różnych podmiotów, działających na rzecz realizacji *Programu* i poprawy stwierdzonej sytuacji kryzysowej obszaru zdegradowanego. Za realizację *Programu* Rewitalizacji odpowiada Burmistrz Dukli, przy pomocy Urzędu Miejskiego w Dukli oraz beneficjentów. Określenie odpowiednich instrumentów zarządzania i wdrażania opisane zostało w kolejnych rozdziałach. Rolę bezpośrednio monitorującą realizację *Programu* pełnią wyznaczeni pracownicy Urzędu Miejskiego. Zapewni to skuteczne zarządzanie *Programem* oraz pozwoli na kontynuację i uzupełnienie działań podejmowanych

w ramach realizacji polityk publicznych w programach rozwoju gminy. Urząd Miejski realizuje również zadania z zakresu upowszechniania wiedzy na temat *Programu*, jego realizacji oraz prowadzenia konsultacji społecznych. Dodatkowo, koordynuje włączanie nowych podmiotów i interesariuszy w proces rewitalizacji oraz wspiera partnerów *Programu Rewitalizacji* w realizacji zadań.

Komplementarność międzyokresowa

Komplementarność międzyokresowa oznacza spójność przedsięwzięć rewitalizacyjnych podejmowanych w poprzednich okresach programowania z celami, kierunkami oraz zaplanowanymi przedsięwzięciami określonymi w *Programie*.

Przedsięwzięcia podejmowane w *Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Dukła na lata 2018-2023* posiadają ciągłość i kontynuację w obecnym dokumencie w aspekcie użyteczności publicznej, a także przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym.

Poniżej przedstawione projekty realizowane w latach 2018-2013 z dofinansowaniem z Unii Europejskiej oraz powiązanie tych projektów z działaniami zaplanowanymi do realizacji w *Programie*.

W poprzedniej perspektywie finansowej realizowano projekty:

- Projekt związany z aktywnością zawodową pt. „Aktywność drogą do sukcesu” (program: Program Operacyjny Kapitał Ludzki, dofinansowanie z Unii Europejskiej 59 596,77 zł) – w obecnym *Programie* zakłada się dalsze działania związane z aktywnością zawodową;
- Projekt związany z aktywnością zawodową, zatrudnieniem bezrobotnych i zwalczaniu dyskryminacji w dostępie do rynku pracy pt. „Czas na aktywność w gminie Dukła” (program: Program Operacyjny Kapitał Ludzki, dofinansowanie z Unii Europejskiej 828302,33 zł) – w obecnym *Programie* zakłada się dalsze działania związane z aktywnością zawodową;
- Projekt związany z podnoszeniem kompetencji pt. „Indywidualizacja = edukacja” (program: Program Operacyjny Kapitał Ludzki, dofinansowanie z Unii Europejskiej 247835,35 zł) – w obecnym *Programie* zakłada się podnoszenie kompetencji zawodowych.

Komplementarność źródeł finansowania

Komplementarność źródeł finansowania *Programu* została zapewniona poprzez określenie oraz łączenie różnych źródeł finansowania. Przewidziano zarówno przedsięwzięcia współfinansowane ze środków własnych gminy jak i środki własnych innych podmiotów realizujących, funduszy EFRR i EFS oraz grantów. Źródła finansowania określone zostały w rozdziale dotyczącym szacunkowych ram finansowych, gdzie na poziomie szczegółowego opisu przedsięwzięć określono potencjalne źródła finansowania. Gmina Dukła w pierwszej kolejności zakłada

wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania, w tym tych dedykowanych działaniom rewitalizacyjnym.

W przypadku nie otrzymania dotacji w ramach funduszy EFRR i EFS gmina będzie realizowała projekty przy pomocy kredytów preferencyjnych i/lub partnerstwa publiczno-prywatnego.

W tabeli nr 13 przedstawiono w jaki sposób przedsięwzięcia, które będą współfinansowane ze środków EFRR z działania 6.3 RPO WP 2014-2020 dopełniają się z przedsięwzięciami z EFS.

Tab. 13. Komplementarność projektów EFRR planowanych do finansowania w ramach działania 6.3 RPO WP 2014-2020 i projektów EFS

Projekt z EFRR planowany do finansowania w ramach działania 6.3 RPO WP 2014-2020	Projekt planowany do finansowania z EFS
1.	
<p><u>Przedsięwzięcie nr 1</u> „Przystosowanie ruin komory celnej w Dukli na cele kulturalne”</p> <p><u>Przedsięwzięcie nr 2</u> „Utworzenie lokali dla Organizacji Pozarządowych na obszarze płyty rynku w Dukli wraz z udostępnieniem piwnic przedprożowych zwiedzającym”</p>	<p><u>Przedsięwzięcie nr 3</u>”Szkolenia zawodowe i spotkania integracyjne w Dukli”</p>
<p>Gmina Dukła, sołectwo Miasto Dukła Działki: 89/2, 190/1 i 179/9 obręb Dukła</p>	
<p><u>Opis wpływu projektów na zdiagnozowaną sytuację kryzysową:</u> Oba zaplanowane przedsięwzięcia będą znacząco wpływać na poprawę zagospodarowania przestrzennego i dostosowania przestrzeni do potrzeb mieszkańców. Szkolenia zawodowe odpowiadają na problemy związane z bezrobociem oraz integracją społeczną.</p>	
<p><u>Uzasadnienie niezbędności projektów dla realizacji założonych celów:</u> Podejmowanie działania będą wspierać lokalną społeczność w podejmowaniu aktywności zawodowej oraz kulturowej oraz wspólnie przywrócić przestrzeni rewitalizowanej funkcje pozwalające na rozwój mieszkańców. Działania te odpowiadają wspólnie kompleksowo na cele strategiczne zapisane w <i>Programie</i>, zarówno na płaszczyźnie integracji społecznej, aktywizacji zawodowej, jak i dostosowania przestrzeni publicznej.</p>	
<p><u>Opis komplementarności projektów:</u> Zaplanowana modernizacja budynków oraz organizacja szkoleń będą stanowiły podstawę do spełnienia zadań związanych ze wsparciem mieszkańców, organizacji pozarządowych oraz innych instytucji. Wspólnie projekty te tworzą spójne działania, które pozwolą na stworzenie w Dukli miejsca do rozwoju integracji mieszkańców oraz pozwolą im na aktywizację zawodową.</p>	

2.	
<u>Przedsięwzięcie nr 4 „Modernizacja Piwnicy Domu Ludowego w Iwli”</u>	<u>Przedsięwzięcie nr 5 „Organizacja szkoleń związanych z promocją kultury regionu”</u>
Gmina Dukła, sołectwo Iwła Dom Ludowy Iwła adres: Iwła 20, 38-450 Dukła	
<p><u>Opis wpływu projektów na zdiagnozowaną sytuację kryzysową:</u> Oba zaplanowane przedsięwzięcia będą znacząco wpływać na zmniejszenie wykluczenia społecznego mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez działania skierowane do osób bezrobotnych, jak i poprzez modernizację przestrzeni, która będzie służyć integracji mieszkańców.</p>	
<p><u>Uzasadnienie niezbędności projektów dla realizacji założonych celów:</u> Podejmowanie działania będą wspierać lokalną społeczność w podejmowaniu aktywności zawodowej w dziedzinach turystyki czy agroturystyki. Zrewitalizowana przestrzeń kompleksowo zrealizuje cele związane z integracją społeczną mieszkańców oraz dostosowaniem przestrzeni do ich potrzeb.</p>	
<p><u>Opis komplementarności projektów:</u> Zmodernizowany budynek będzie służył jako miejsce organizacji szkoleń. Równocześnie będzie miejscem aktywnej integracji mieszkańców obszaru rewitalizacji.</p>	
3.	
<u>Przedsięwzięcie nr 6 „Modernizacja Domu Ludowego w Trzcianie”</u>	<u>Przedsięwzięcie nr 7 „Nasza świetlica”</u>
Gmina Dukła, sołectwo Trzciana Dom Ludowy w Trzcianie adres: Trzciana 24a, 38-450 Dukła	
<p><u>Opis wpływu projektów na zdiagnozowaną sytuację kryzysową:</u> Przedsięwzięcia pozwolą na stworzenie miejsca w którym będą prowadzone kompleksowe zadania sprzyjające włączeniu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, integracji społecznej i rozwoju mieszkańców w każdym wieku.</p>	
<p><u>Uzasadnienie niezbędności projektów dla realizacji założonych celów:</u> Powstała przestrzeń pozwoli na realizowanie zadań związanych z rozwojem zawodowym oraz integracją społeczną. Przestrzeń dodatkowo zostanie dostosowana do swoich funkcji.</p>	
<p><u>Opis komplementarności projektów:</u> Przedsięwzięcia te ściśle wiążą się ze sobą – działania podejmowane w ramach wsparcia zawodowego i społecznego odbywać się będą w zmodernizowanym budynku.</p>	

8. System zarządzania i monitoringu

8.1. Partycypacja społeczna

Partycypacja społeczna obejmuje wszystkie etapy funkcjonowania *Programu*:

- przygotowanie,
- wdrażanie,
- ocena i monitoring,
- aktualizowanie.

Partycypacja odbywa się w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy. W dokumencie opisano sposób przeprowadzonego procesu uspołeczniania rewitalizacji na etapie przygotowania dokumentu. Kwestie dotyczące partycypacji na etapach wdrażania oraz monitoringu (i ewaluacji) zostały określone w rozdziałach dotyczących zarządzania rewitalizacją, monitoringu i oceny.

Przebieg konsultacji, ich forma oraz wyniki omówiono w rozdziale 11 „Raport z konsultacji społecznych”.

8.2. System zarządzania

System zarządzania *Programem* na poziomie decyzyjnym i wdrożeniowym został przedstawiony w tabeli nr 19. W systemie tym zawarto również system monitorowania i ewaluacji, opisane szczegółowo w dalszej części.

System zarządzania *Programem* powiązany jest ze strukturą organizacyjną Urzędu Miejskiego w Dukli i innych jednostek organizacyjnych gminy. Jednostkami odpowiedzialnymi za zarządzanie *Programem* są Burmistrz Dukli, Rada Miejska w Dukli oraz Urząd Miejski w Dukli.

Szczegółowy zakres zadań poszczególnych jednostek zawarty jest w tabeli nr 14. Burmistrz Dukli odpowiada za ogólną koordynację nad opracowaniem, wdrożeniem, monitoringiem i ewaluacją *Programu*. Najważniejszym zadaniem jest przyjmowanie wszystkich sprawozdań z realizacji. Rada Miejska uchwała *Program* i jego ewentualne aktualizacje oraz w razie potrzeby inne uchwały związane z realizacją zadań. Urząd Miejski w Dukli będzie bezpośrednio odpowiedzialny za zarządzanie *Programem* – prowadzi monitoring realizacji w postaci corocznych i końcowych raportów, współpracuje z bieżącymi i przyszłymi beneficjentami, zbiera nowe propozycje przedsięwzięć. Urząd jest również odpowiedzialny za włącznie wszystkich interesariuszy *Programu* w procesy wdrażania programu oraz jego monitoringu (m.in. poprzez prowadzenie spotkań, udzielanie informacji, udostępnienie informacji o raportach z monitoringu). Kolejnym elementem zarządzania *Programem* są mieszkańcy gminy Dukla, którzy będą stanowić jednostkę opiniodawczą. Mieszkańcy reprezentowani będą przez sołtysów gminy Dukla. Spotkanie będzie organizowane co najmniej raz w roku w IV kwartale. Do zadań należeć będzie opiniowanie raportów

z monitoringu, harmonogramów realizacji, nowych przedsięwzięć, które mogą być wpisane do *Programu* w przypadku jego ewaluacji. Uczestnicy spotkań mogą zgłaszać uwagi co do włączania interesariuszy na każdym etapie programowania oraz stanowić element przekazywania informacji pomiędzy Urzędem a innymi interesariuszami.

Tab. 14. System zarządzania Programem.

Podmiot	Zakres zadań
Burmistrz Dukli	<ol style="list-style-type: none"> 1. prowadzi ogólną koordynację nad opracowywaniem <i>Programu</i>, 2. prowadzi ogólną koordynację nad włączaniem wszystkich interesariuszy w system wdrażania, monitorowania i aktualizacji <i>Programu</i>, 3. podejmuje decyzje o potrzebie weryfikacji i aktualizacji <i>Programu</i> na podstawie wniosków Urzędu Miejskiego, 4. przyjmuje roczny harmonogram realizacji <i>Programu</i>, 5. podejmuje decyzje (merytoryczne i organizacyjne) bezpośrednio i/lub pośrednio wpływające na sprawność realizacji <i>Programu</i>.
Rada Miejska w Dukli	<ol style="list-style-type: none"> 1. uchwała <i>Program</i>, 2. podejmuje inne decyzje (w tym uchwały) bezpośrednio i/lub pośrednio wpływające na sprawność realizacji <i>Programu</i>, 3. uchwała aktualizację <i>Programu Rewitalizacji</i>, 4. przyjmuje roczne sprawozdanie z realizacji <i>Programu</i>, 5. przyjmuje sprawozdanie z realizacji <i>Programu</i> po zakończeniu czasu programowania.
Urząd Miejski w Dukli	<ol style="list-style-type: none"> 1. określa zasady bieżącego monitorowania <i>Programu</i> (wprowadza niezbędne zmiany do procedury monitoringu), 2. zbiera dane niezbędne do monitoringu <i>Programu</i>, 3. sporządza coroczne i całościowe sprawozdania z realizacji <i>Programu</i>, 4. sporządza coroczną ocenę potrzeby aktualizacji <i>Programu</i>, 5. sporządza roczne harmonogramy wdrażania <i>Programu</i>, 6. poszukuje nowych Partnerów do realizacji istotnych przedsięwzięć, 7. wspiera Partnerów w poszukiwaniu zewnętrznych środków na realizację przedsięwzięć wpisujących się w założenia <i>Programu</i>, 8. monitoruje możliwości pozyskania dofinansowania na realizację zadań uwzględnionych w <i>Programie</i>, 9. zbiera propozycje zadań do <i>Programu</i>, 10. włącza wszystkich interesariuszy w system wdrażania, monitorowania i ewaluacji (m.in. organizacja spotkań informacyjnych, udzielanie informacji).
Interesariusze (sołtysi gminy, spotkanie	<ol style="list-style-type: none"> 1. pełni funkcję opiniodawczą, 2. wyrażanie opinii, w tym m.in. dotyczących informacji z realizacji, rocznych harmonogramów realizacji, raportów z ewaluacji, 3. wyrażanie propozycji rozwiązań usprawniających proces

min. raz w roku)	rewitalizacji, 4. upowszechnia wśród lokalnej społeczności informacje na temat postępów w realizacji założeń <i>Programu</i> , 5. tworzy warunki do współpracy i koordynacji działań rewitalizacyjnych, 6. zgłasza uwagi do sprawozdań z realizacji <i>Programu</i> , 7. zgłasza uwagi w imieniu interesariuszy co do realizacji i ewaluacji <i>Programu</i> .
------------------	--

Źródło: opracowanie własne

8.3. Monitorowanie i aktualizacja programu

Aby proces rewitalizacji był odpowiednio przeprowadzany niezbędne jest stosowanie systemu monitorowania etapów jego realizacji. Najważniejszym elementem monitoringu będzie ocena realizacji zamierzonych produktów i rezultatów przypisanych do każdego z przedsięwzięć. Nadzór polegać będzie na gromadzeniu i analizowaniu informacji o realizacji przyjętych przedsięwzięć. Analiza zarówno danych ilościowych, jak i jakościowych pozwoli, w przypadku wystąpienia takiej konieczności, na wczesne wykrycie niezgodności, a także pozwoli na zapobiegnięcie możliwych do rozpoznania komplikacji. Monitoring ten będzie też podstawą do stwierdzenia czy konieczna jest aktualizacja *Programu*.

Na poziomie monitorowania *Programu* głównym podmiotem, monitorującym oraz dokonującym oceny osiągnięcia założonych wskaźników będzie Urząd Miejski w Dukli. Rola Urzędu będzie równoznaczna z zapisami wynikającymi z podrozdziału „System zarządzania”. Obowiązki Burmistrza w procesie monitorowania i aktualizacji wynikają z podrozdziału „System zarządzania”. Dane niezbędne do monitoringu oraz oceny potrzeby aktualizacji zbierane będą przez Urząd Miejski.

Można wyróżnić następujące formy monitorowania prowadzone przez Urząd Miejski w Dukli:

1. bieżąca inspekcja wykonywanych w danym momencie inwestycji, gromadzenie danych dotyczących postępów z ich realizacji, a także zapewnienie zgodności z założeniami i harmonogramem,
2. kontrola finansowania projektów oraz trwałości planowanych rezultatów. Dodatkową funkcją monitoringu będzie współpraca z beneficjentami udzielającymi się w procesie rewitalizacji w celu uzyskania informacji o możliwych źródłach finansowania zewnętrznego inwestycji.
3. coroczne sprawozdanie z realizacji *Programu*, uwzględniające monitoring realizacji zamierzonych na dany rok przedsięwzięć zgodnie z przyjętą Kartą monitoringu (tab. 15) oraz przyjętymi wskaźnikami monitoringu osiągnięcia celów *Programu* (tab. 16);
4. Coroczne sprawozdanie, które ma stwierdzać, czy konieczna jest aktualizacja *Programu* i w jakim zakresie – zgodnie z Kartą oceny potrzeby aktualizacji (tab. 17).

5. sprawozdanie końcowe z realizacji *Programu* z uwzględnieniem monitoringu realizacji wszystkich przedsięwzięć w formie Karty monitoringu oraz monitoringu wszystkich przyjętych wskaźników osiągnięcia celów *Programu*.

Tab. 15. Karta monitoringu.

Ocena realizacji Programu	Tak	Nie
Czy przedsięwzięcia zaplanowane na dany rok zostały zakończone?		
Trafność – czy cele zrealizowanych przedsięwzięć były zgodne ze zidentyfikowanymi problemami i potrzebami?		
Skuteczność – czy efekt, który osiągnięto jest tym, który planowano osiągnąć?		
Uzyskanie wskaźników – czy uzyskano planowane wskaźniki rewitalizacji:		
• czy planowane wskaźniki korelują ze stwierdzonymi problemami na obszarze rewitalizacji?		
• czy uzyskano planowane wskaźniki osiągnięcia celów?		
• czy uzyskano planowane wskaźniki produktu i rezultatu dla zrealizowanych przedsięwzięć (zgodnie z kartami przedsięwzięć)?		
Użyteczność – czy interwencja spełniła oczekiwania adresatów?		
Trwałość – czy osiągnięte efekty mają trwały charakter?		

Źródło: opracowanie własne

Podstawowym narzędziem do śledzenia postępu realizacji LPR są wskaźniki monitorowania. Dostarczają one informacji dotyczących wskaźników rezultatu, a więc efektów realizacji przedsięwzięć wyszczególnionych w dokumencie. Podkreślić należy, iż wybór wskaźników skupiony jest na ocenie osiągnięcia celów LPR, a nie produktów poszczególnych projektów. Wynika to z postrzegania interwencji w ramach rewitalizacji, jako procesu całościowego, który nie jest prostą sumą realizowanych projektów, a ma na celu osiągnięcie zmiany we wskazanych obszarach poddanych rewitalizacji.

Opracowany system monitorowania ocenia postępy prowadzonych działań oraz skuteczność osiągania założonych celów programu rewitalizacji. W związku z tym przyjęty monitoring koncentrować się będzie na corocznej analizie wskaźników realizacji poszczególnych celów, które przedstawione zostały w tabeli nr 16.

Tab. 16. Wskaźniki monitorowania osiągnięcia celów *Programu*.

Wskaźnik	Źródło danych	Tendencja
CEL STRATEGICZNY 1: Wzmocnienie integracji i aktywności społecznej mieszkańców		
Liczba osób uczestniczących w przedsięwzięciach o charakterze integracyjnym i animującym lokalną społeczność w ciągu roku	Urząd Miejski (listy obecności, dokumentacja fotograficzna)	Wzrost
Ilość przeprowadzonych szkoleń i warsztatów	Urząd Miejski (listy obecności, dokumentacja)	Wzrost

	fotograficzna)	
CEL STRATEGICZNY 2: Wspieranie rozwoju aktywności zawodowej i kulturalnej		
Liczba osób, które znalazły zatrudnienie po uczestnictwie w zadaniach	Urząd Miejski	Wzrost
Ilość przeprowadzonych wydarzeń kulturalnych	Urząd Miejski (listy obecności, dokumentacja fotograficzna)	Wzrost
Liczba osób, którym podniosły się kwalifikacje zawodowe	Urząd Miejski	Wzrost
CEL STRATEGICZNY 3: Kształtowanie funkcjonalnej przestrzeni publicznej		
Liczba doposażonych pomieszczeń lub budynków świadczących usługi socjalne lub kulturalne	Urząd Miejski	Wzrost
Liczba zmodernizowanych obiektów społecznych	Urząd Miejski	Wzrost

Podczas realizacji założeń *Programu* konieczne jest wychwytywanie zmian i szybkie reagowanie na nowe zdarzenia. Mogą one zachodzić na obszarze rewitalizacji lub poza nim, pozostawać w zależności z terenem oraz wywierać na niego wpływ. Ważne jest zatem monitorowanie sytuacji szerzej, by odpowiednio organizować działania zapobiegawcze. Zmiany powinny zostać opisane i zawierać rodzaj i przyczynę, wpływ na dalszą realizację programu i propozycje modyfikacji. Monitoring potrzeby aktualizacji prowadzony będzie corocznie przez Urząd Miejski zgodnie z Kartą oceny potrzeby aktualizacji (tab. 17). Urząd Miejski będzie zbierał dane i informacje konieczne do przeprowadzenia monitoringu.

W przypadku określenia konieczności podjęcia aktualizacji dokumentu Urząd Miejski kieruje pismo do Burmistrza, który rozpoczyna proces aktualizacji dokumentu zgodnie z obowiązującymi w tym czasie przepisami dotyczącymi sporządzania Programów rewitalizacji. Po przygotowaniu dokumentu nowa wersja zostanie uchwalona przez Radę Miejską.

Tab. 17. Karta oceny potrzeby aktualizacji.

Ocena potrzeby aktualizacji	Tak	Nie
Czy zmieniły się zapisy w prawie wspólnotowym?		
Czy zmieniły się zapisy w prawie krajowym?		
Czy zmieniły się dokumenty programowe dotyczące funduszy europejskich na szczeblu krajowym?		
Czy weszły w życie nowe ustawy dotyczące rewitalizacji?		
Czy weszły w życie nowe rozporządzenia dotyczące rewitalizacji?		
Czy zmieniła się Strategia Rozwoju Województwa?		
Czy zmieniła się Strategia Rozwoju Gminy?		

Czy pojawiły się nowe projekty kwalifikujące się do objęcia programem rewitalizacji?		
Czy pojawiła się konieczność zmiany obszarów rewitalizacji?		
Czy znaczącej zmianie uległy wskaźniki rezultatów i oddziaływania ?		
Czy zmieniły się okresy realizacji <i>Programu</i> ?		
Decyzja w sprawie aktualizacji:		
Czy konieczna jest aktualizacja Programu?		

Źródło: opracowanie własne

9. Powiązanie programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Elementem opracowania *Programu* jest zapewnienie komplementarności pomiędzy dokumentami strategicznymi i planistycznymi Gminy Dukla. *Program* jest spójny z kierunkami i celami rozwoju Gminy zawartymi w dokumentach: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Dukla, Strategia Rozwoju Gminy Dukla na lata 2015- 2022 oraz Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Dukla na lata 2014 – 2020. *Program* jest spójny ze względu na uwzględnione założenia zawarte w w/w dokumentach. Tabela 12 zawiera spis celów poszczególnych dokumentów powiązanych ze sobą. Analiza powiązań świadczy o spójności celów.

Tab. 12. Powiązanie Programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi w Gminie Dukla.

CEL STRATEGICZNY 1: Wzmocnienie integracji i aktywności społecznej mieszkańców	CEL STRATEGICZNY 2: Wspieranie rozwoju aktywności rekreacyjnej i kulturalnej	CEL STRATEGICZNY 3: Kształtowanie funkcjonalnej przestrzeni publicznej
<i>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Dukla</i>		
Cele operacyjne w sferze społeczno-ekonomicznej: <ul style="list-style-type: none"> • Rozwój lokalnego rynku pracy i biznesu. • Zwiększenie atrakcyjności usług z zakresu turystyki, rekreacji i sportu. • Tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji strategicznych w wyodrębnionych obszarach gminy. • Zapewnienie obsługi mieszkańców w zakresie usług publicznych na poziomie akceptowanych standardów jakościowych i ilościowych. • Dążenie do pełnego wyposażenia zabudowy w infrastrukturę techniczną. • Utrwalenie istniejących i utworzenie nowych, atrakcyjnych przestrzeni publicznych o znaczeniu lokalnym. 		
Cele operacyjne w sferze przestrzennej: <ul style="list-style-type: none"> • Aktywizacja i podniesienie jakości przestrzeni Dukli jako centrum usługowo-administracyjnego gminy. • Ukształtowanie systemu terenów wypoczynkowych, rekreacyjnych i sportowych w oparciu o istniejące zasoby środowiska przyrodniczego i kulturowego. • Harmonijne kształtowanie zabudowy na terenie gminy z zachowaniem charakteru i specyfiki obszaru. 		
<i>Strategia Rozwoju Gminy Dukla na lata 2015- 2022</i>		
Cel strategiczny nr 2 – SILNA I KONKURENCYJNA GOSPODARKA		

<p>Zwiększenie poziomu przedsiębiorczości i zatrudnienia na terenie gminy</p> <p>Cel operacyjny nr 2.2 Zwiększenie ruchu turystycznego</p> <p>Cel operacyjny nr 2.4 Aktywizacja osób bezrobotnych</p>
<p>Cel strategiczny nr 3 – WYSOKI POZIOM ŻYCIA MIESZKAŃCÓW</p> <p>Tworzenie warunków wszechstronnego rozwoju mieszkańców</p> <p>Cel operacyjny nr 3.1 Rozwój potencjału intelektualnego mieszkańców</p> <p>Cel operacyjny nr 3.2 Zwiększenie atrakcyjności oferty kulturalnej</p> <p>Cel operacyjny nr 3.5 Rozwój społeczeństwa obywatelskiego</p>
<p align="center">Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Dukła na lata 2014 – 2020</p>
<p>CEL STRATEGICZNY I: AKTYWIZACJA I INTEGRACJA GRUP ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ograniczenie zjawiska ubóstwa jako podstawowego czynnika wykluczenia społecznego • Rozwój aktywnych form pomocy na rzecz bezrobotnych
<p>CEL STRATEGICZNY II: BUDOWANIE SYSTEMU WSPARCIA RODZINY ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM DZIECI I MŁODZIEŻY</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koordynacja działań profilaktycznych i diagnostycznych w zakresie pieczy nad dzieckiem i rodziną • Wspieranie rodziny i dziecka w prawidłowym funkcjonowaniu

10. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Zgodnie z zasadami zawartymi w *Ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* projekt niniejszego dokumentu został przedłożony Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Rzeszowie w celu uzyskania opinii odnośnie konieczności lub braku konieczności przeprowadzenia Strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dokumentu oraz w przypadku konieczności przeprowadzenia Strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, określenia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie.

11. Raport z konsultacji społecznych

W dniach 1 września – 2 listopada 2017 roku zostały przeprowadzone konsultacje społeczne dotyczące wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Celem konsultacji było zapewnienie udziału mieszkańców oraz poznanie ich opinii i oczekiwań odnośnie planowanego procesu rewitalizacji.

Cele konsultacji społecznych:

- zapoznanie interesariuszy z problematyką rewitalizacji,
- kompleksowe poinformowanie mieszkańców o zakresie planowanego przedsięwzięcia, a także poznanie potrzeb mieszkańców gminy, poprzez analizę zgłoszonych uwag,
- zapoznanie z problemami społecznymi, gospodarczymi, przestrzenno-funkcjonalnymi, środowiskowymi i technicznymi które występują na terenie gminy,
- wypracowanie strategii rozwoju i wyprowadzenia z degradacji obszarów problemowych.

Konsultacje przeprowadzono w następujących formach:

- Umieszczenie na stronie internetowej Urzędu Miejskiego formularza umożliwiającego zgłoszenie propozycji projektów,
- Spotkanie informacyjne w Urzędzie Miejskim dla Rady Miejskiej i Sołtysów,
- Zorganizowanie spacerów badawczych w miejscowościach: Trzciana, Iwła, Dukła, Teodorówka,
- Badanie opinii publicznej poprzez zastosowanie form partycypacyjnych tj. ankietowanie mieszkańców gminy,
- Zorganizowanie spotkania informacyjnego dla radnych gminy, sołtysów oraz mieszkańców,

Umieszczenie na stronie internetowej Urzędu Miejskiego FORMULARZA UMOŻLIWIĄJACEGO ZGŁOSZENIE PROPOZYCJI PROJEKTÓW

Informacja o możliwości zgłoszenia propozycji projektów wraz z formularzem została zamieszczona na stronie internetowej Gminy Dukła. Jednocześnie pracownicy Urzędu Miejskiego zostali poinformowani o możliwości zwiększenia liczby zapytań mieszkańców zarówno telefonicznych jak i e-mailowych w kontekście zamieszczonej informacji oraz konieczności udzielania precyzyjnych informacji o planowanych działaniach.

W ramach tego mechanizmu partycypacji, nie wpłynęły drogą internetową żadne propozycje projektów działań rewitalizacyjnych. Natomiast sukcesem działania w postaci zamieszczenia informacji było zwiększenie zainteresowania mieszkańców tematem rewitalizacji, rosnąca liczba zapytań kierowanych do pracowników Urzędu

Miejskiego o dalsze czynności w tym zakresie, jak również składanie propozycji działań rewitalizacyjnych w siedzibie Urzędu.

SPOTKANIE INFORMACYJNE DLA RADNYCH GMINY I SOŁTYSÓW - Dukla, 1 września 2017 r.

Informacja o terminie spotkania została przekazana w formie komunikatu zamieszczonego w Urzędzie Miejskim jak również telefonicznie. Podczas przedmiotowego spotkania informacyjnego przedstawiono ogólne informacje dotyczące planowanych przedsięwzięć w zakresie przygotowania Programu Rewitalizacji dla gminy Dukla jak również zakresu czynności, które będą niezbędne dla opracowania planowanych inwestycji. Uczestnicy zostali również poinstruowani o potrzebie czynnego uczestnictwa w procesie wyznaczania obszarów zdegradowanych, jak również aktywizowania mieszkańców do udziału w planowanych mechanizmach partycypacji społecznej.

Na spotkaniu zostały przedstawione i zobrazowane za pomocą prezentacji multimedialnej informacje takie jak:

- co to jest rewitalizacja
- jakie zagadnienia wprowadza ustawa
- jakie są cele rewitalizacji
- metodologia delimitacji obszaru rewitalizacji
- przedstawienie wartości uwzględnionych wskaźników
- wstępnie przedstawienie obszarów zdegradowanych i rewitalizowanych
- przedstawienie proponowanych działań rewitalizacyjnych.

Na spotkanie przybyło 11 osób. W ramach dyskusji, zarówno radni jak i sołtysi zostali poproszeni o przygotowanie propozycji działań rewitalizacyjnych, które w ich ocenie oraz ocenie mieszkańców danej miejscowości są niezbędne dla wyprowadzenia danego obszaru z kryzysu.

SPOTKANIE INFORMACYJNE DLA RADNYCH GMINY, SOŁTYSÓW ORAZ MIESZKAŃCÓW GMINY DUKLA - Dukla, 14 września 2017 r.

Informacja o terminie spotkania była umieszczona plakatach informacyjnych oraz na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Dukli.

Źródło: strona internetowa UG

Spotkanie odbyło się w sali konferencyjnej w Urzędzie Miejskim, w dniu 14 września o godzinie 17.00. Na spotkaniu zostały przedstawione i zobrazowane za pomocą prezentacji multimedialnej informacje takie jak:

- co to jest rewitalizacja
- jakie zagadnienia wprowadza ustawa
- jakie są cele rewitalizacji
- metodologia delimitacji obszaru rewitalizacji
- przedstawienie wartości uwzględnionych wskaźników
- wstępnie przedstawienie obszarów zdegradowanych i rewitalizowanych
- przedstawienie proponowanych działań rewitalizacyjnych.
- co to jest obszar zdegradowany
- co to jest obszar rewitalizacji
- przedstawienie typu projektów związanych z działaniem 9.2: Rewitalizacja miast i ich dzielnic, terenów wiejskich, przemysłowych i powojkowych.
- przedstawienie wpływu konsultacji społecznych na przygotowanie dokumentów strategicznych

Na spotkanie przybyło 8 osób. Podczas spotkania uczestnicy zadawali pytania dotyczące praktycznego ujęcia procesu rewitalizacji, zwłaszcza jakie modernizacyjne działania mieszczą się w definicji procesu, jaką liczbę przedsięwzięć można wskazać, jakie warunki muszą zostać spełnione aby otrzymać dofinansowanie oraz na czym

polega przygotowanie Programu Rewitalizacji. Po zadawaniu ogólnych pytań uczestnicy wypowiedzieli się co do proponowanych działań rewitalizacyjnych, wskazując jednocześnie jakie miejsca wymagają największej interwencji. Zakres propozycji nie wybiegał poza przedstawione w niniejszym dokumencie planowane przedsięwzięcia.

PRZEPROWADZENIE SPACERÓW BADAWCZYCH

W dniu 15 września na terenie Gminy Dukla przeprowadzono terenowe konsultacje społeczne w formie spacerów badawczych. W spacerach uczestniczyli Radni Gminy oraz Sołtysi. Odbyły się również rozmowy z mieszkańcami. Celem tych rozmów było omówienie wyznaczonego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. W trakcie spacerów poznano opinie mieszkańców gminy, którzy jako sołtysi oraz radni są przedstawicielami sołectw będących obszarami zdegradowanymi. Dokumentację fotograficzną przedstawiono poniżej. Ponadto w trakcie spaceru sporządzono fotografię aktualnego stanu gminy w granicach obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Podczas przedmiotowych spacerów badawczych przedstawiciele Gminy oraz mieszkańcy poszczególnych miejscowości przedstawili miejsca wymagające podjęcia działań rewitalizacyjnych. Przywołali jednocześnie problemy z jakimi borykają się mieszkańcy oraz potrzeby jakie deklarują zwłaszcza w zakresie sfery społecznej. Większość z nich podczas prowadzonych rozmów wspominała o braku miejsc przeznaczonych dla spotkań mieszkańców, ich integracji czy krzewienia kultury. Wielokrotnie podawano, iż w danej miejscowości stoi niezagospodarowany budynek, który jednak ze względu na zły stan techniczny nie może być przeznaczony do użytkowania. Oprócz problemów związanych ze złym stanem technicznym budynków użyteczności publicznej, sołtysi podkreślali również braki w wyposażeniu miejsc przeznaczonych dla organizowania imprez czy wspólnych spotkań mieszkańców, co znacznie hamuje proces integracji i aktywizacji zwłaszcza wśród młodszego pokolenia, które jest na bieżąco z nowinkami technologicznymi.

Często wspomnianym problemem był również brak odpowiednich miejsc dla celów rekreacyjno-sportowych, które chętnie byłyby wykorzystywane zarówno przez dzieci i młodzież szkolną jak i przez dorosłych.

Podczas prowadzonych rozmów, oprócz kwestii sportu i rekreacji wielokrotnie wspomniano również o potrzebach z zakresu poszerzenia edukacji mieszkańców wszystkich pokoleń. Zwrócono uwagę zwłaszcza na potrzeby szkoleń przekwalifikujących czy pozwalających nabywać nowe umiejętności zwłaszcza wśród osób starszych, co znacznie przyczyniłoby się do zwiększenia zakresu aktywizacji społeczności lokalnej gminy Dukla.

W ramach spacerów badawczych dokonano wizji następujących miejsc:

SPACER BADAWCZY – Trzciana, 15 września 2017r.

Spacer badawczy rozpoczął się spotkaniem przedstawicieli firmy *treEConsulting* z Panią Sołtys Sołectwa Trzciana przed budynkiem Domu Ludowego w Trzcianie. Podczas rozmowy przedstawiona została struktura społeczna sołectwa oraz problemy z jakimi na co dzień spotykają się mieszkańcy. Podczas wizji lokalnej Domu Ludowego poruszona była kwestia złego stanu technicznego budynku oraz wyposażenia, co w pełni rozwiązywałoby problem miejsca integracji mieszkańców. W kolejnej części spotkania, przedstawiciele firmy przygotowującej dokument wraz z Panią Sołtys udali się w miejsce, gdzie znajduje się XVII-wieczna Cerkiew grekokatolicka pw. Narodzenia Bogurodzicy służąca obecnie jako kościół katolicki.

Zdjęcie 1. Dom Ludowy w Trzcianie

Zdjęcie 2. Wnętrze Domu Ludowego w Trzcianie

Zdjęcie 3. Cerkiew grekokatolicka w Trzcianie

SPACER BADAWCZY – Iwla, 15 września 2017r.

Spacer badawczy rozpoczął się spotkaniem przedstawicieli firmy *treEConsulting* z Panem Sołtysem Sołectwa Iwla. Miejsmem spotkania był Dom Ludowy w Iwli. Podczas spaceru Pan Sołtys pokazał w jakim stanie znajdują się pomieszczenia, w których dawniej mieściła się mleczarnia. W trakcie rozmowy poruszona była kwestia złego stanu technicznego budynku oraz wyposażenia, co w pełni rozwiązywałoby problem miejsca integracji mieszkańców. Wiedza przekazana przez Pana Sołtysa była przydatna w procesie dalszych konsultacji społecznych, ponieważ pozwoliła dotrzeć dokładnie do osób mieszkających obecnie na obszarze problemowym.

Zdjęcie 4. Wnętrze pomieszczeń po starej mleczarni w Domu Ludowym w Iwli.

SPACER BADAWCZY - Dukla, 15 września 2017r.

W spacerze badawczym uczestniczyli przedstawiciele firmy *treEConsulting*, którzy udali się miejsce, gdzie znajdują się pozostałości po komorze celnej. Znajdujący się tam mieszkańcy zwrócili uwagę na postępującą degradację ruin komory oraz zagrożenie jakie może stwarzać. Następnym punktem spaceru był Rynek, gdzie w podziemiach znajdują się niewykorzystane piwnice przedprożne, które mogłyby zwiększyć atrakcyjność turystyczną gminy. Wspólnie z mieszkańcami zwrócono uwagę na niewykorzystany teren płyty rynku oraz braku oświetlenia.

Zdjęcie 5. Ruiny komory celne w Dukli.

Zdjęcie 6. Płyta Rynku w Dukli.

SPACER BADAWCZY - Teodorówka, 15 września 2017r.

Spacer badawczy rozpoczął się spotkaniem przedstawiciela firmy treEConsulting z Panem Sołtysem wsi Teodorówka przed budynkiem Domu Ludowego w Teodorówce. W rozmowie przedstawiona została struktura społeczna sołectwa oraz problemy z jakimi na co dzień spotykają się mieszkańcy. W kolejnej części spotkania Pan Sołtys pokazał budynek Domu Ludowego nadającego się do objęcia działaniami w procesie rewitalizacji.

Zdjęcie 6. Budynek Domu Ludowego w Teodorówce.

PRZEPROWADZENIE BADAŃ ANKIETOWYCH

Ankiety do uzupełnienia zostały zamieszczone na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Dukli, a także Biuletynie Informacji Publicznej. Rozdysponowywane były też wśród mieszkańców Gminy. Znajdowały się również w siedzibie Urzędu Gminy w Dukli. Mieszkańcy wypełnione ankiety mogli przysyłać w formie elektronicznej na pocztę email, przesłać drogą korespondencyjną na adres: *treEConsulting* Joanna Różana, ul. Belwederczyków 5/5, 31-242 Kraków, bądź złożyć bezpośrednio w siedzibie Urzędu Miejskiego.

Pytania znajdujące się w ankiecie:

- Proszę wskazać, co Pani/Pana zdaniem stanowi o atrakcyjności Gminy?
- Czy Pana(i) zdaniem Gmina potrzebuje programu na rzecz ożywienia gospodarczego, społecznego i przestrzenno-środowiskowego?
- Proszę wpisać jakie Pana(i) zdaniem obszary/tereny/sołectwa w Gminie powinny zostać poddane działaniom rewitalizacyjnym ?
- Czy Pan(i) uważa, że gmina potrzebuje rewitalizacji w sferze społecznej ?
- Czy Pan(i) uważa, że gmina potrzebuje rewitalizacji w strefie gospodarczej ?
- Czy Pan(i) uważa, że gmina potrzebuje rewitalizacji w sferze technicznej ?
- Czy Pan(i) uważa, że gmina potrzebuje rewitalizacji w sferze przestrzenno-funkcjonalnej ?
- Czy Pan(i) uważa, że gmina potrzebuje rewitalizacji w sferze środowiskowej ?
- Proszę wpisać jakie przedsięwzięcia/projekty chciałby Pan(i), aby zostały zrealizowane w ramach programu rewitalizacji ?

ANALIZA ANKIETYZACJI DOTYCZĄCEJ OPRACOWANIA PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY DUKŁA NA LATA 2017-2020

Po zakończonych konsultacjach otrzymano **53 wypełnionych** ankiet. Zebrane informacje pozwoliły przybliżyć potrzeby mieszkańców w ramach poszczególnych stref, jak również odzwierciedliły opinię publiczną mieszkańców w temacie oceny zasobów gminy, którą zamieszkują. Dane te stanowiły zatem istotne i bardzo wartościowe uzupełnienie pozostałych mechanizmów partycypacji czyli spotkań informacyjnych, spotkań warsztatowych oraz spacerów badawczych.

Osoby, które wzięły udział w ankietyzacji najczęściej wymieniały walory przyrodnicze, historyczne i turystyczne jako największą atrakcyjność Gminy.

Figura 1. Atrakcyjność Gminy według osób ankietowanych

Przeważająca większość osób ankietowanych uważa, iż Gmina Dukła zdecydowanie potrzebuje rozwoju społecznego, gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego i środowiskowego poprzez realizację działań w zakresie rewitalizacji.

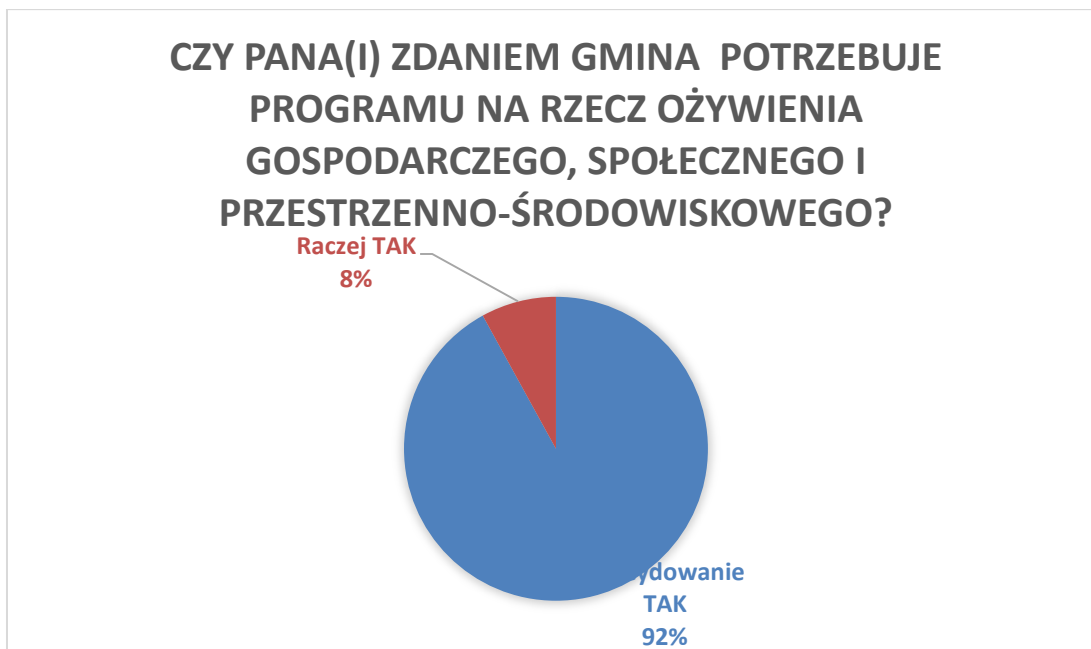

Figura 2. Opinia ankietowanych dotycząca potrzeby rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzenno-środowiskowego poprzez realizację działań w zakresie rewitalizacji Gminy Dukła.

Najczęściej wybieranym obszarem zdegradowanym proponowanym do rewitalizacji były miejscowości: Dukła, Głojsce, Iwła, Trzciana.

Figura 3. Opinia ankietowanych co do obszarów, który powinien zostać poddany rewitalizacji

Ankietowani uważają, iż największą przyczyną degradacji społecznej jest ubóstwo i bezrobocie, przestępczość oraz emigracja z gminy młodych wykształconych mieszkańców.

CZY PAN(I) , UWAŻA ŻE GMINA POTRZEBUJE REWITALIZACJI W SFERZE SPOŁECZNEJ ?

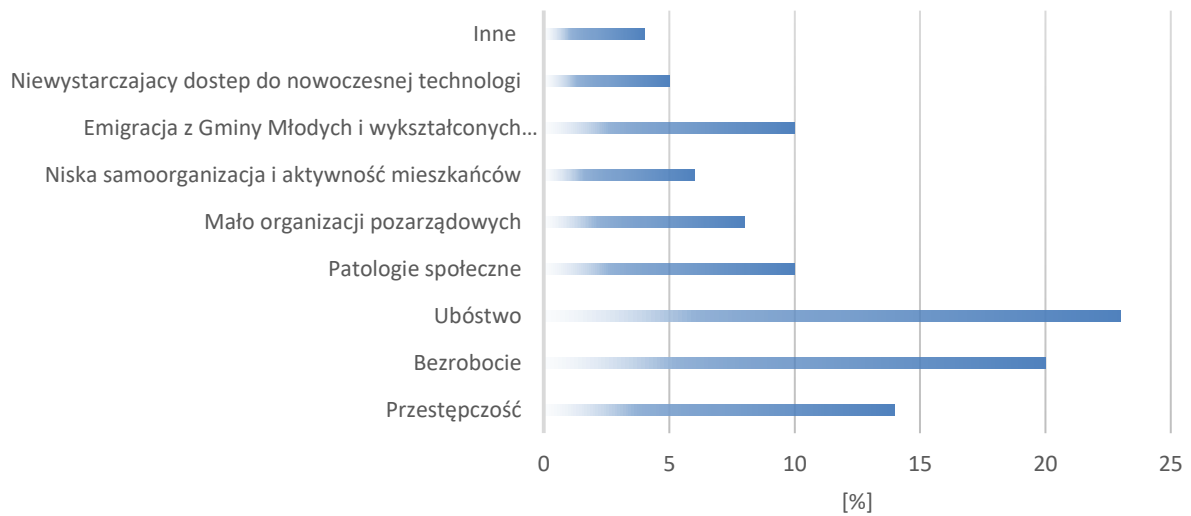

Figura 4. Opinia ankietowanych osób, co do problemów społecznych które należy rozwiązać w procesie rewitalizacji

Osoby ankietowane uważają, że największym problemem gospodarczym, który należy rozwiązać w drodze rewitalizacji jest brak miejsc pracy, wszystkie pozostałe problemy w strefie gospodarczej są na bardzo zbliżonym poziomie.

CZY PAN(I) , UWAŻA ŻE GMINA POTRZEBUJE REWITALIZACJI W STREFIE GOSPODARCZEJ ?

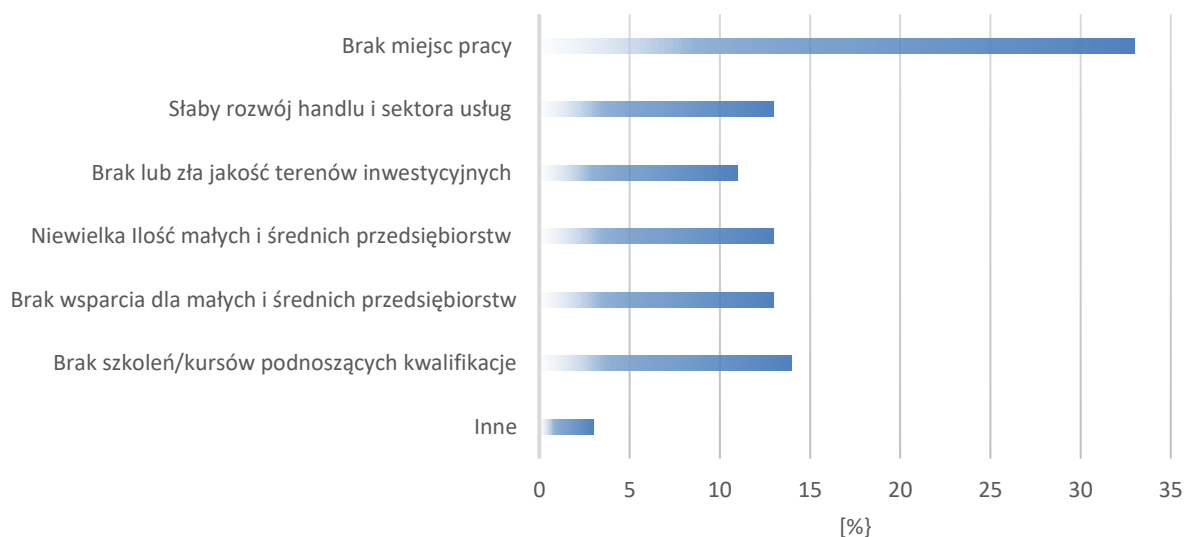

Figura 5. Opinia ankietowanych na temat problemów ekonomicznych które należy rozwiązać w procesie rewitalizacji

Wśród problemów technicznych, które należy rozwiązać w procesie rewitalizacji ankietowani wymieniają głównie słabo rozwiniętą bazę turystyczną, złą gospodarkę odpadami i ściekami, nieefektywne i przestarzałe systemy grzewcze w budynkach oraz zły stan nawierzchni dróg.

CZY PAN(I) , UWAŻA ŻE GMINA POTRZEBUJE REWITALIZACJI W SFERZE TECHNICZNEJ ?

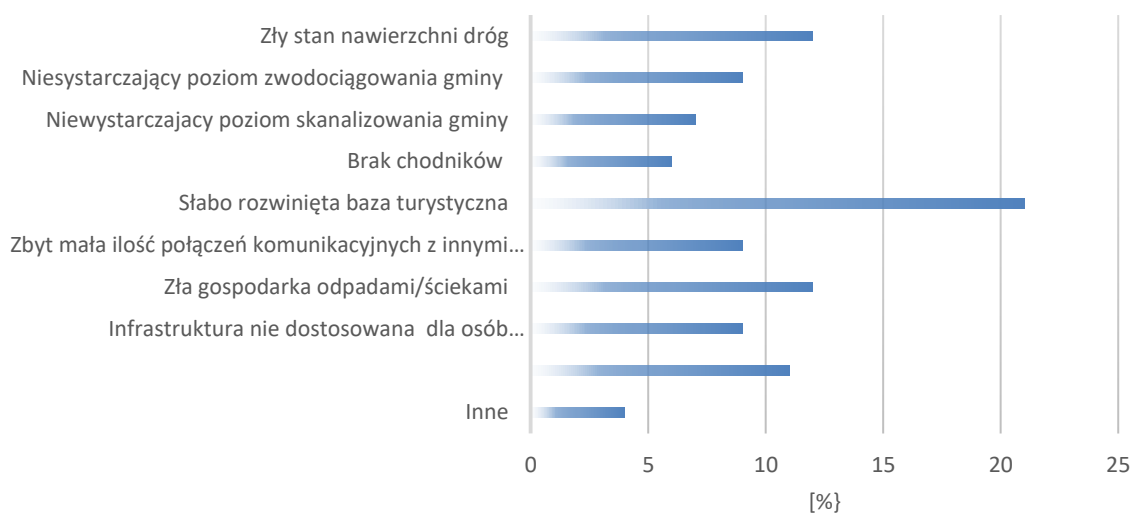

Figura 6. Opinia ankietowanych osób, co do problemów technicznych które należy rozwiązać w procesie rewitalizacji

Ankietowane osoby uważają, iż największym problemem w sferze przestrzenno-funkcjonalnej wpływającym na jakość życia mieszkańców, który należy rozwiązać w procesie rewitalizacji jest brak lub zły stan terenów rekreacyjno-wypoczynkowych, znaczna odległość od miejsca zamieszkania do szkół/przedszkoli oraz zły stan zabytków.

CZY PAN(I) , UWAŻA ŻE GMINA POTRZEBUJE REWITALIZACJI W SFERZE PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ ?

Figura 7. Opinia ankietowanych osób co do problemów związanych sferą przestrzenno-funkcjonalną, które należy rozwiązać w procesie rewitalizacji.

Problemy środowiskowe jakie należy rozwiązać w procesie rewitalizacji to głównie niska świadomość ekologiczna oraz zanieczyszczenie wód podziemnych oraz powierzchniowych.

CZY PAN(I) , UWAŻA ŻE GMINA POTRZEBUJE REWITALIZACJI W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ ?

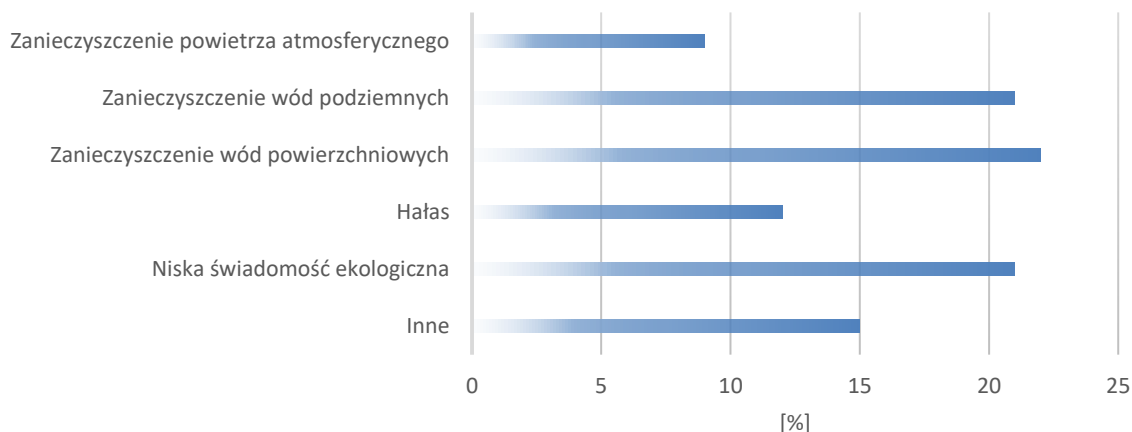

Figura 8. Opinia ankietowanych osób co do problemów związanych sferą przestrzenno-funkcjonalną, które należy rozwiązać w procesie rewitalizacji.

Najczęściej pojawiające się przedsięwzięcia inwestycyjne to zagospodarowanie przestrzenne obszaru.

**PROSZĘ WPISAĆ JAKIE PRZEDSIĘWZIĘCIA/PROJEKTY
CHCIAŁBY PAN(I), ABY ZOSTAŁY ZREALIZOWANE W
RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI ? INWESTYCYJNE**

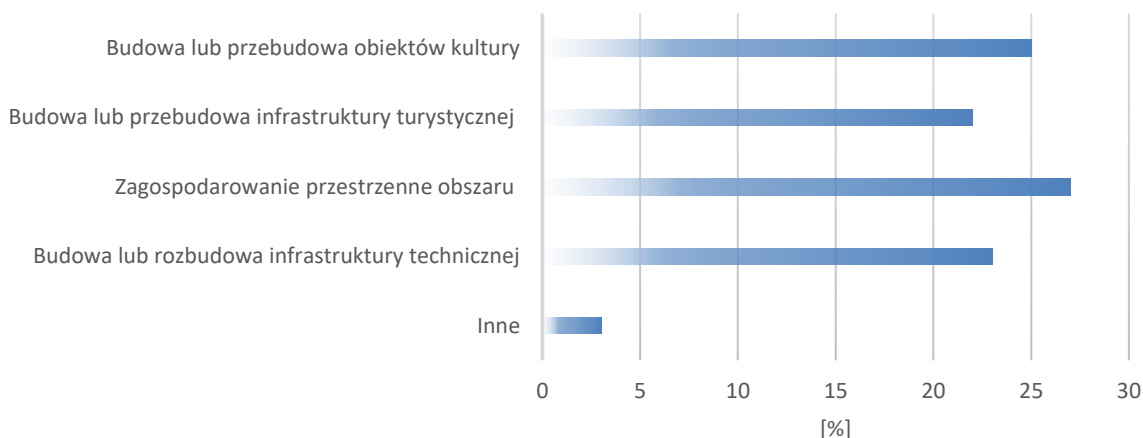

Figura 9. Opinia ankietowanych osób dotycząca propozycji projektów/przedsięwzięć inwestycyjnych.

Najczęściej pojawiające się przedsięwzięcia społeczne to koncerty, festyny, pokazy oraz wydarzenia integrujące mieszkańców.

**PROSZĘ WPISAĆ JAKIE PRZEDSIĘWZIĘCIA/PROJEKTY
CHCIAŁBY PAN(I), ABY ZOSTAŁY ZREALIZOWANE W
RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI ? SPOŁECZNE**

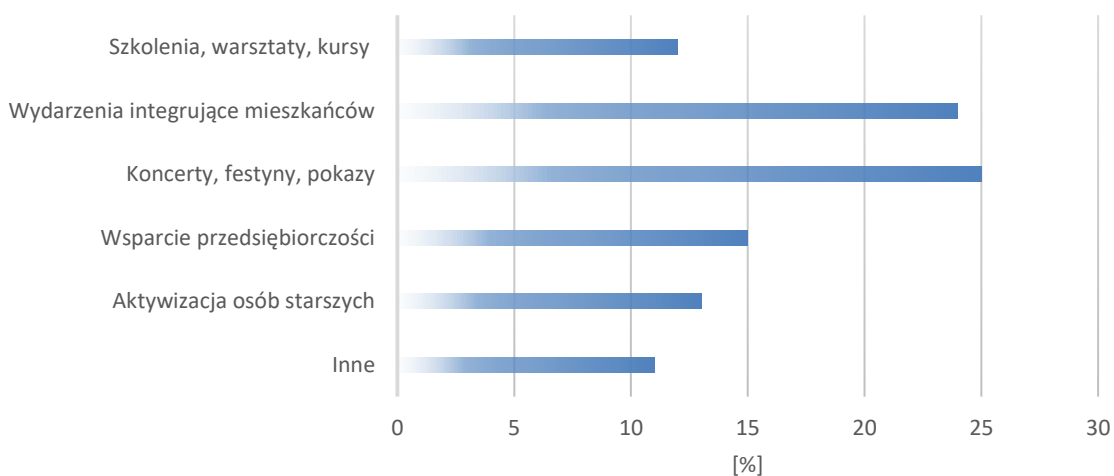

Figura 10. Opinia ankietowanych osób dotycząca propozycji projektów/przedsięwzięć społecznych.